

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Hořovice v letech 1945 – 1989

Hořovice during 1945 – 1989

Bc. Kateřina Lébllová

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Mikeska

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N ČJ-D

2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Hořovice v letech 1945 - 1989 vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, duben 218

.....

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce Mgr. Tomáši Mikeskovi. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu a trpělivost a zejména svému dědečkovi Václavu Vojířovi, který mi opět poskytl neocenitelné vzpomínky, díky kterým dostala tato diplomová práce zcela jiný rozměr.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá historií města Hořovice v letech 1945-1989. Snaží se postihnout to nejdůležitější, co se v tomto menším středočeském městě ve vybraném období odehrálo a nezapomíná ani na každodenní život hořovických občanů. Vybírá nejen události, které bychom považovali z dnešního pohledu za klíčové (viz odsun Němců, srpen 1968, ...), ale i skutečnosti, které mohou být pro dnešního čtenáře (zejména pro samotné hořovické občany) něčím zajímavé a přínosné, třebaže se jedná o „maličkosti“, které však patří do historie města stejnou měrou. Všechny události navíc zasazuje do dobového kontextu. Využívá jak archivních pramenů, sekundární literatury, tak i dobových tiskovin a vzpomínek.

KLÍČOVÁ SLOVA

třetí republika, komunistický převrat, každodenní život za komunismu, srpen 1968, Sametová revoluce

ABSTRACT

This thesis looks into the history of the town Hořovice in the years 1945-1989. The thesis attempts to cover the most important events that took place in the chosen time span in a rather small town located in Central Bohemia but also doesn't forget to mention the everyday life of the local citizens. The thesis selects not only the events crucial from today's perspective (see Expulsion of Germans, The August 1968, ...) but also facts which could be for contemporary readers (for today's citizens of Hořovice in particular) very interesting and helpful. Even though some of the facts could be regarded as minor ones, they all equally contribute to the history of the town. The thesis places all the events to the historical context with the help of archive sources, secondary literature as well as printed material and memories from that time.

KEYWORDS

The Third Czechoslovak Republic, The Communist Coup, Everyday life, The August 1968, The Velvet Revolution

Obsah

1 Úvod	7
2 Poválečná doba	9
2.1. Vojáci Rudé armády	10
2.2. Odsun německého obyvatelstva.....	13
2.3. Vypořádávání s místními kolaboranty	14
2.4. Důležité události ve městě	17
2.5. Každodenní život	19
3 Události v letech 1948 – 1989	24
3.1. Komunistický převrat v roce 1948.....	24
3.2. Zestátnění soukromého sektoru, kolektivizace	27
3.3. Oslavy, výročí	30
3.4. Události ovlivněné komunistickým režimem, politické záležitosti	36
3.5. Sovětská intervence v roce 1968	41
3.6. Stavební rozvoj města	43
3.7. Osudy zámku Hořovice	47
3.8. Sametová revoluce	49
4 Každodenní život.....	52
4.1. Obživa, práce	52
4.1.1. Měnová reforma	60
4.1.2. Zajímavosti z počasí.....	61
4.2. Kultura	62
4.3. Sport.....	74
4.3.1. Okresní spartakiády.....	75
4.3.2. Sportovní oddíly, soutěže.....	77
5 Závěr.....	80
Prameny a literatura.....	84
Přílohy	90

1 Úvod

V rámci své diplomové práce jsem se zaměřila na historii města Hořovice, a to v letech 1945 – 1989. Ráda bych tak navázala na svoji bakalářskou práci, která si dala za cíl zmapovat Hořovice za 2. světové války. Toto město, stejně tak jako mnohá jiná místa, nebylo za Protektorátu Čechy a Morava ochuzeno o velké události, neméně zajímavé jistě budou i poválečné dějiny dovedené do roku 1989.

Hořovice, malé středočeské městečko a místo mého bydliště, charakterizoval několika slovy ve svých vzpomínkách Jaroslav Ročák, který zde během německé okupace působil jako státní úředník: „Hořovice bylo malé středočeské městečko asi v polovici cesty mezi Prahou a Plzní. Bylo amfiteatrálně položené v krásné středočeské krajině pod brdskými lesy. Čítalo tehdy kolem 5000 obyvatel¹ vesměs české národnosti.“² Toto krásné uvedení do bývalého „kraje bídy“, jak jej nazval ve svém fejetonu Jan Neruda, bychom mohli doplnit pouze informací, že na konci námi sledovaného období, tedy na konci osmdesátých let, už v Hořovicích bydlelo přes šest a půl tisíce obyvatel.³

Již v mé předchozí bakalářské práci bylo vzhledem ke zvolenému časovému období možné využít vzpomínek pamětníků, zejména tedy mého dědečka Václava Vojíře (roč. 1930), proto i v této diplomové práci bych ráda využila této možnosti a zařadila sem vzpomínky tohoto pamětníka, které sice nemusí být vždy historicky zcela přesné, nicméně pokaždé bezesporu jedinečné.

Dalším neocenitelným pramenem historie města ve 20. století je nepochybně městská kronika, která se v současnosti nachází v několika svazcích ve Státním okresním archivu v Berouně. Bohužel však ještě před předáním kroniky berounskému archivu byl jeden ze svazků, týkající se let 1963 – 1973, ukraden, proto nebude možné čerpat z celé kroniky.

Pro studium dílčích témat týkajících se poválečných Hořovic jsou dále přínosné i sborníky Státního okresního archivu v Berouně, které jsou vydávány od roku 1998 a přispívají k poznání historických událostí, osob a míst, které mají souvislost s regionem Hořovicka a Berounska.

¹ V roce 1950 to bylo 4 472 obyvatel (zdroj: Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990).

² TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (1. část)*. In *Minulosti Berounska 14*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2011. ISBN 978-80-86772-57-8. s. 253.

³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 356.

V již zmíněném archivu se nacházejí i další prameny, ze kterých tato práce bude vycházet. Základním pramenem pro námi sledované období je fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Neméně důležitý pro tuto práci bude dále i dobový tisk, zejména noviny Nová vesnice Hořovicka vydávané v letech 1950-1959 či Budovatel, celookresní noviny vydávané v Berouně od šedesátých let. Oba zmiňované prameny jsou opět uloženy v SOkA v Berouně.

K zasazení hořovických událostí do kontextu československých dějin bude využívat tato práce zejména publikací historika Karla Kaplana. Dílčími tématy se dále zabývá například Antonín Benčík (Operace „Dunaj“: Vojáci a pražské jaro), Petr Roubal (Československé spartakiády) či Antonín Auský (Vojska generála Vlasova v Čechách). Na úrovni regionu můžeme zmínit publikace Zdeňka Samce (Proměny a příběhy Hořovic) nebo Františka Frolíka (Osobnosti Hořovicka a Berounska).

Každá literatura je samozřejmě ovlivněna dobou a ideologií, ve které vznikala, zcela tak platí pro knihy sepsané za komunistického režimu, které je třeba brát s rezervou. Příkladem může být kniha s názvem K dějinám dělnického družstevního hnutí na Berounsku, zvláště „Včely“ vydané okresním výborem KSČ a již zmíněný dobový tisk či samotná městská kronika.

Cílem této práce je podat ucelený přehled toho nejdůležitějšího, co se v Hořovicích v letech 1945 – 1989 odehrálo, všechny události je přitom třeba zasadit do kontextu tehdejší doby. Jedná se o poměrně široké téma, proto nebude možné a ani to není cílem této práce, podat podrobný přehled všech skutečností a událostí. Tato diplomová práce si bude spíše všimnat různých zajímavostí či klíčových okamžiků v historii města. Zapomenuto by přitom nemělo být ani na běžný život hořovických občanů, který nám, podle mého názoru, dává nejvíce informací o tom, jaká tehdy doba vlastně byla a jak se lidem v Hořovicích žilo.

2 Poválečná doba

V noci z 6. na 7. května 1945 byla podepsána bezpodmínečná kapitulace Německa, která ukončila 2. světovou válku na všech evropských bojištích.⁴ Válka změnila nejen životy miliónů lidí, ale i politickou mapu světa. Mocnosti, které dříve spoluurčovaly osud kontinentu, byly buď poraženy, nebo natolik oslabeny, že svoji původní velmocenskou roli nemohly již plnit. Do politiky vstoupily dvě nové velmoci, které výrazně ovlivnily poválečný vývoj Evropy – Spojené státy americké a Sovětský svaz, zájmy těchto států se však stále více rozcházely, až se vyvinuly ve dva protichůdné bloky. Tento politický boj se dotýkal i nově obnoveného Československa. Nutno přitom podotknout, že Československo nebylo obnoveno zcela v předmnichovských hranicích, nejvýraznější změnou byla ztráta Podkarpatské Rusi ve prospěch Sovětského svazu.

Obrysy budoucí zahraničně politické linie se rodily již za války, v exilu i domácím odboji, zásadní roli zde sehrál prezident Edvard Beneš. Páteří této linie se stala orientace na přátelství a spojenectví právě se Sovětským svazem. Dalším výrazným rysem poválečné Evropy a potažmo Československa, byl ostatně i její výrazný politický posun doleva. Druhá světová válka přinesla silný vzestup socialistického proudu, a zejména tedy vzestup komunistických stran. Již 5. května 1945 byl schválen tzv. košický vládní program, který vypracovali hlavně představitelé komunistického exilu v Moskvě a který znamenal velké společenské změny, mimo jiné i eliminaci některých předválečných politických stran. Zbylé strany se sdružily do tzv. Národní fronty.

Důležité je dále zmínit i to, že na postupimské konferenci v srpnu 1945 bylo rozhodnuto o odsunu 2,5 miliónů občanů německé národnosti z Československa. Organizovanému odsunu přitom předcházela tzv. divoký odsun, který znamenal živelné vyhánění německého obyvatelstva doprovázené četnými případy násilí a nelidskosti. V nelehké situaci byly ovšem i další národnostní menšiny.

Období tzv. třetí republiky (tedy období v letech 1945 – 1948) bylo ovlivňováno všemi výše zmíněnými událostmi, navíc byla dále například uskutečněna celostátní pozemková reforma či znárodnění klíčových podniků s více než pěti sty zaměstnanci.⁵

⁴ KURAL, V. – ŠTĚPÁNEK, Z. *České národní povstání v květnu 1945. 1. část*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1376-5. s. 173.

⁵ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6. s. 5-23.

Ani Hořovicím se nevyhnuły velké události, které tehdy ovlivňovaly poválečný chod země. Období tzv. třetí republiky v Hořovicích je zaznamenáno i v městské kronice, bohužel však zápisy z tohoto období (zejména pak roky 1946-1951) byly dopisovány až v pozdější době (stejně tak jako zápisy z dob německé okupace), konkrétně právě až po roce 1951, což je znát na mnoha místech.

Hořovičtí občané zažili v posledních dnech války velice dramatické dny (viz osvobození města částí 1. divize Ruské osvobozené armády, která v těchto dnech mířila směrem na Prahu, ustanovení Revolučního národního výboru, příjezd Rudé armády, ...⁶) a ani období těsně po válce nebylo, a ani nemohlo být klidné. Odsun německého obyvatelstva, vypořádávání s kolaboranty, přítomnost ruských vojáků a další události každodenního života hořovických obyvatel jsou toho jasným důkazem.

2.1. Vojáci Rudé armády

Město samotné bylo osvobozeno oddíly Vlasovců, teprve až 10. května 1945 se v Hořovicích objevili první příslušníci Rudé armády a byli některými místními nadšeně vítáni.⁷ V Československu se ostatně v tomto období nacházelo přes sto šedesát tisíc sovětských vojáků, jejich peněžní potřeby byly přitom hrazeny z rozpočtu ČSR.⁸

Ubytování byli i v rodinných domech, o čemž svědčí i tato vzpomínka Václava Vojíře, který bude v této práci citován ještě několikrát: „Tady už Rusové neměli velkou práci, obsadili to tu. Někteří tu i padli, ale ty zastřelili ruští důstojníci, protože tu někteří z nich začali lézt za holkama, krást a ti důstojníci tu chtěli mít pořádek, aby je lidé měli rádi. K nám si dali do stodoly nákladňák, a protože nestačily ubytovací prostory, tak dávali i Rusy k nám po barákách.“⁹ Zmínění ruští vojáci jsou skutečně pochováni na místním hřbitově, v dobách za komunistického režimu se dokonce chodilo na jejich hroby slavnostně pokládat věnce.

Rusové se na našem území chovali jako osvoboditelé. „A neptali se nikoho, viděli stodolu, tak si ji otevřeli a vjeli sem nákladňákem, osobák měli venku. A byl to kapitán se šoférem u nás. Víím, že kuchyni měli na Visce, ve škole, tam jim vyvařovali. Ti přijeli

⁶ LÉBLOVÁ, Kateřina. *Hořovice za 2. světové války*. Plzeň, 2016. Dostupné z <

<https://otik.uk.zcu.cz/xmlui/handle/11025/24533> > Bakalářská práce. ZČU v Plzni. s. 38-47.

⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Komise regionálních dějin při OV KSČ v Berouně 1971-1989. Karton. 2. Inv. č. 61. *Reportáž o květnových dnech ve městě*.

⁸ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6. s. 18.

⁹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

z Berlína, měli s sebou hodně věcí. Ten náklad'ák, co k nám dali, byl plnej šatů, několik harmonik. Ty Rusové tu byli dost dlouho. Ale už ne po těch barákách. Oni jim pak už postavili bytovky. V těch domácnostech tu byli tak měsíc, dva. Byla taky legrace, jak neznali hodinky, tak je tu od lidí sbírali. Ten jeden seděl u okresáku a měl je na obou rukách až k rukávu a furt koukal, jak mu jdou. Mně třeba jeden Rus chtěl dát za ně harmoniku, a já blbec mu je nedal.“¹⁰

Rusové si následně zabrali pro své účely hořovický zámek, ve kterém byla ke konci války zřízena nemocnice, která se proto musela přestěhovat jinam. Část zámeckého inventáře přitom zabrala Rudá armáda jako svoji válečnou kořist. Proti ničení kulturní památky nezmohli nic ani pověřenci Úřadu na ochranu památek. Nutno podotknout, že na rozkradení inventáře hořovického zámku, který byl po válce zabaven rodině von Hanau – Schamburg, se mohli podílet i samotní hořovičtí občané.¹¹

Nicméně o tom, že se řada vojáků chovala v Hořovicích značně neurvale, svědčí i tato vzpomínka hořovického úředníka Jaroslava Ročáka: „Jeden z „osvoboditelů“ se brzy po příchodu Rudé armády dostavil k řediteli tamní spořitelny Štorkánovi a požadoval na něm, aby mu vydal pět set korun na to, aby se mohl dát oholit u místního holiče. Když se ředitel spořitelny ošival, vytáhl na něj pistoli a hrozil mu zastřelením, když peníze nedostane. Vyděšený ředitel ho vyzval, aby s ním šel na okresní národní výbor, který byl umístěn ve stejné budově, jen o patro výš. Důstojník s ním šel a oba se dostavili do mé kanceláře, kde mi ředitel vysvětlil, oč jde, Snažil jsem se to uvedenému důstojníkovi vysvětlit, že nemůžeme takovým způsobem nakládat s peněžními prostředky, což on neuznával, prohlašoval se za geroje (hrdinu) Sovětského svazu a trval na svém.“ Z pokračování vzpomínek víme, že se nakonec ruský důstojník dal přesvědčit, obdržel dvacet korun, a když zjistil, že mu to vystačí na několik oholení, dal na chvíli pokoj. Poukazy na hodiny či jiné výrobky však spousta ruských důstojníků vyžadovala stále.¹²

K dalším zločinům, kterých se vojáci Rudé armády dopustili v Hořovicích, patří i znásilnění několika mladých žen na hořovickém velkostatku. Právě J. Ročák o tomto činu

¹⁰ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

¹¹ HÁJKOVÁ, Y. – BURGET, E. *Osudy zámku Hořovice ve 20. století*. In *Minulost Berounska 3*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 2000. ISBN 80-238-5059-8. s. 202-203.

¹² TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulost Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 237-239.

podával zprávu v radě Okresního národního výboru (dále ONV), přičemž byl komunistickými členy nařčen z nepřátelského postoje k Rudé armádě.¹³

Dagmar Ročáková, manželka již zmíněného hořovického úředníka, k této věci doplňuje toto: „U Landovských byli v celém velkostatku nastěhováni sovětsí vojáci. Nálada byla dost napjatá, protože byli již zvečera dost opilí, vyrabovali panský pivovar a asi také nějaké obchody, kde se i koncem války dal sehnat alkohol.“ „Ale jak se setmělo, podroušení vojáci ve dvoře začali obtěžovat ženy zaměstnané na statku, staré, mladé, a strhly se rvačky, jak je jejich muži a tátové chtěli uchránit znásilnění.“¹⁴

Rusům se v Hořovicích dále zalíbily i tahací harmoniky, které se vyráběly v místní továrně. Zejména jednomu generálovi, který si jich několik na továrníkovi vyžádal, jak vzpomíná opět J. Ročák. Platil pak za ně údajně ne penězi, ale hlavně textiliemi. Když pak tento generál z města dojížděl, stojí za zmínku, že z vděčnosti za zprostředkování obchodu daroval J. Ročákovi zcela nový automobil, který jej ale raději přenechal předsedovi okresního národního výboru. Zajímavou skutečností je i to, že presidium zemského národního výboru následně vydalo oběžník, podle kterého nebyly dary vyšších velitelů Rudé armády považovány za úplatek.¹⁵ Zmíněný generál, zřejmě tedy sovětský politický zástupce velitele průzkumu I. J. Kožuchov, ještě i v osmdesátých letech na Hořovice vzpomínal a zaslal do tohoto města dopis, ve kterém si pochvaloval tehdejší přijetí vojáků místními lidmi a právě i harmoniku, kterou zde dostal.¹⁶

Rudá armáda se také po svém příjezdu vypořádala se svými krajany, Vlasovci, tedy vojáky Ruské osvobozené armády vzniklé z ruských zajatců v německém zajetí, kteří pomáhali v květnových dnech Hořovice osvobodit (ve městě působila na konci války část 1. divize Ruské osvobozené armády, která v těchto dnech mířila směrem na Prahu).¹⁷ „Taky jeli okamžitě pro ty Vlasovce. Nedali jim najíst, odzbrojili je. My jsme s dědou stáli na vršku u Dražovky a viděli jsme průvody Vlasovců, které Rusové hlídali samopaly. Vlasovci byli bosí, hladoví, byl to dost ošklivý pohled. Děda mě poslal koupit chleba, ten jsme jim tam pak

¹³ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulost Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 237-239.

¹⁴ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulost Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 203-204.

¹⁵ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulost Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 238-239.

¹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 23.

¹⁷ AUSKÝ, Stanislav A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. 2. vydání. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-096-6. s. 129.

hodili a to bylo, jako když to hodíš tygrům. Ti dva skočili do lesa, rvali se o něj. No a ty teda odvezli, Vlasova v Rusku popravili, vyšší důstojníky taky a ty vojáky se říkalo, že odvezli na Sibiř.“¹⁸ Vedení Ruské osvobozené armády bylo skutečně v následných procesech v Moskvě odsouzeno a popraveno, vraždění byli ale i řadoví vojáci, další z nich skončili ve vězení a v sovětských gulazích.¹⁹

2.2. Odsun německého obyvatelstva

I z pohledu československých dějin, je bezesporu velice smutnou kapitolou poválečný odsun Němců. Protože však odsun Němců z Hořovicka a okolí byl již z větší části zpracován v rámci mé bakalářské práce, dotknu se tohoto tématu jen velice okrajově.

V roce 1938 bydlelo v celém okrese pouze pět rodin německého původu²⁰, nicméně již po podepsání Mnichovské dohody směřovalo na území Hořovicka několik stovek uprchlíků z pohraničí, zejména právě německé národnosti. Většina z nich zde však nezůstala nadlouho.²¹ Za války pak do města přišlo mnoho německých úředníků nacistického okupačního aparátu.²² Velký nápor znamenaly pro město také uprchlické vlny německého obyvatelstva vyvolané postupující Rudou armádou ke konci války.²³

Situace Němců po ukončení války nebyla nijak dobrá. V Hořovicích byli všichni němečtí občané internováni, ať už ve sklepení městské radnice či na jiných místech. Podíl jejich viny zkoumala nově ustanovená okresní vyšetřovací komise. Nejbližší internační tábor pro Němce vznikl v Jincích (poté byl přemístěn do Podluh, následně do Praskoles), který nechvalně proslul špatnými hygienickými podmínkami či případy znásilnění ze strany strážců a vojáků Rudé armády. Tento tábor ukončil svoji činnost v září 1946.²⁴

¹⁸ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

¹⁹ AUSKÝ, Stanislav A. *Vojška generála Vlasova v Čechách*. 2. vydání. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-096-6.

²⁰ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (1. část)*. In *Minulostí Berounska 14*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2011. ISBN 978-80-86772-57-8. s. 253.

²¹ TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulostí Berounska 1*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 172-173.

²² Tamtéž, s. 174.

²³ Tamtéž, s. 177-178.

²⁴ Tamtéž, s. 180-194.

Zatýkání Němců bylo mnohdy velmi dramatické, manželka německého správce podniku Jindáček v Hořovicích Karla Kollerta nejprve zastřelila svého muže a následně i sebe, aby se nedostali do rukou české stráže.²⁵

Již od května 1945 však probíhaly v rámci odsunu transporty německého obyvatelstva, z berounského a hořovického nádraží odjížděly vlaky každý měsíc. Konec odsunu z oblasti Hořovicka byl naplánován na polovinu července 1946. Na druhou stranu byli ale stále přiváženi praceschopní Němci na práci v zemědělství a průmyslu.²⁶ „Vznikly tu také takové gardy, které pak vodily třeba ty Němce na práci.“²⁷

Na transporty Němců směřujících na práci se zachovala například i tato vzpomínka: „Doporučili nám, abychom na nádraží v Hořovicích hlídali, až přijede transport Němců, kteří mají být zaměstnáni na zemědělské práce na okolních velkostatkách, protože se blížily zase sezonní práce na řepě. Řekli, že právě mají hlášený vlak, který veze ty dělníky, a tak táta šel rychle na nádraží. Tam již seděly skupinky lidí, které čekaly se svými ranci na odvoz na statky. Byli to většinou ti Němci, kteří k nám přijeli v zimě minulého roku, tzv. národní hosté, uprchlíci z východního Pruska.“²⁸

Ještě roku 1949 se na Hořovicku nacházelo sto šedesát jedna Němců, kteří se uplatnili především právě v zemědělství a průmyslu.²⁹ Pro zajímavost lze uvést počet Němců v Hořovicích uvedených při sčítání obyvatelstva v roce 1980, konkrétně se jednalo už o pouhých šest osob německé národnosti.³⁰

2.3. Vypořádávání s místními kolaboranty

„Fenomén kolaborace na Berounsku lze zmapovat jen přibližně. Alespoň rámcovou představu o jeho rozsahu podává počet kolaborantů zadržených hned po válce. Na Hořovicku zajistili do července 1945 celkem sedmdesát devět kolaborantů (z toho v Hořovicích deset),

²⁵ TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulostí Berounska 1*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 180.

²⁶ Tamtéž, s. 192-193.

²⁷ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

²⁸ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulostí Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 212.

²⁹ TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulostí Berounska 1*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 194.

³⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 280.

zatímco na Berounsku bezpečnostní složky internovaly v červnu 1945 celkem sto osm nacistických pomahačů.³¹

V Hořovicích byla za války založena stranická jednotka NSDAP, ve které působili i místní občané. V čele hořovické pobočky nacistické strany stál ředitel komárovských železáren Josef Křivohlavý, který se později přejmenoval na Gerolda, významnou pozici měl například i zdejší poštovník Franz Wabra.³² Další důležité funkce zastávali například O. Altmann, lesmistr Vojenského lesního úřadu, A. Zienert, úředník téhož úřadu, H. Beer, poštovník a W. Poy, nadlesní Vojenského lesního úřadu, který v roce 1944 převzal vedení místní hořovické skupiny. Dalším členem hořovické NSDAP byl například Břetislav Jakubec, ladič pian.³³

Po válce se místní obyvatelstvo vypořádalo nejen s Němci, ale právě i s těmito lidmi. Byli potrestáni tím, že dostali potravinové lístky s dávkami, které Němci za války vyměřovali Židům, a museli ze silnic odstraňovat zábrany, které nadělala ustupující německá armáda. Jejich majetek byl zabaven a údajně přidělen potřebným občanům a těm, kteří se vraceli z koncentračních táborů. V městské kronice jsou dále vyjmenováni ti, kteří byli takto potrestáni: Jakubek, Wabra, kovář Fajer, šofér Lapáček, stavitel Schievr, továrník Hofmann aj.³⁴ Mezi další obviněné z kolaborace patří i strážmistr Burda, kterého si po válce vyžádala kladenská stráž bezpečnosti.³⁵

Například na poštmistra Wabru vzpomíná D. Ročáková takto: „Snad jediný Němec-Sudeťák byl úředník na poště, pan Wabra. Ten žil v Hořovicích již léta a pomalu to nikdo nevěděl, že je Němec, protože jeho žena byla Češka, Sokolka a on o svém německém původu nevěděl, až do té doby, než přišli Němci v roce 1939. Přihlásil se samozřejmě, stal se ředitelem pošty, ale jinak byl úplně neškodný.“³⁶

„Někteří lidé se za války dali k Němcům, asi si mysleli, že když Hitler vyhraje, tak se budou mít dobře. Někteří lidé se hned k Němcům hlásili, to bych si ale netroufl je jmenovat, těm říkali kolaboranti. Pár jich tu v Hořovicích bylo, byla tu například jedna hodně chudá rodina, která si chodila k Němcům do vojenské kuchyně pro jídlo, a oni jim ho dávali. No a ty

³¹ TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulost Berounska 1*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 176.

³² Tamtéž, s. 174.

³³ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Národně socialistická německá dělnická strana: místní skupina Hořovice (1927) 1939-1945 (1960). s. 4.

³⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 5.

³⁵ Tamtéž, s. 16.

³⁶ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulost Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 204-205.

ted' všechny shromáždili. U dnešní drogerie byly vykopané hluboké jámy, aby ti Němci nemohli tady ke konci války jezdit. A oni je pak nutili to tam odklízet, a přitom je naši třískali. Tam hodně zkusili, byl tam třeba Holub, Šívr, Wabra. Když omdleli, tak je polévali kýblem s vodou. Pak jel okolo ruský důstojník a zakázal jim to. Já jsem neměl tyhle lidi rád, oni celou válku nebojovali, najednou se zmocnili zbraní a těmhle Němcům a kolaborantům se mstili. Ti to odnesli za Hitlera. Byla to špatná doba, někde naši Němce postříleli, místo toho, aby je poklidně naložili a odvezli. Tady se nic takového nestalo, akorát tu lidi řezali kolaboranty při tom odklizení protitankového zátarasu.³⁷

V posledním dni války se místní obyvatelstvo po svém vypořádalo i se ženami, jejichž muži měli něco společného s nacisty. 8. května byly vyvedeny ženy kolaborantů ze žaláře okresního soudu a za jáсотu davu byly přinuceny drhnout podlahy v ubikacích, které jejich manželé zanechali v nepořádku.³⁸

Bohužel se však poválečná udání ne vždy zakládala na pravdě a vyšetřovací komise, které měly veřejný život od těchto zrádců očistit, byly často složené z radikálních členů KSČ. V Hořovicích vznikla tříčlenná komise, jejímiž členy byli dva komunisté navrátilivší se z koncentračního tábora, p. Sojka a p. Cerman, a dále MUDr. F. Špot, který byl vězněn za černou porážku prasat. Mnoho lidí bylo prohlášeno za kolaboranty podle rozhodnutí místních národních výborů, v nichž měli komunisté hlavní slovo.³⁹

Svědectví o podobných praktikách podal i J. Ročák: „V Hořovicích byl takto zatčen továrník František Hofmann, dále ředitel Volmanovy továrny Grešl, který byl v době války vládním komisařem v Žebráku. Oba se podle mého názoru chovali jako řádní Češi a nedopustili se žádného deliktu. Týž názor zastávala i rada okresního národního výboru, když přezkoumávala obvinění proti nim vznesená, a rozhodla o jejich propuštění z vazby. Ale zfanatizované davy byly jiného názoru, a vyhlásily proto stávkou. Tak došlo k novému zatčení a žalářování obou zatčených. „Hněv lidu“ ustal, když se zjistilo, že hlavním iniciátorem štvanic proti Grešlovi byl onen pan učitel z Žebráku, který udal gestapu sedláka Šimanovského v roce 1944. Pan učitel se zastřelil a hněv lidu ustal. Totéž se stalo, když továrník Hofmann odešel jako vynikající odborník do Trnavy na Slovensko, kde se přičinil o založení tamních železáren.“⁴⁰

³⁷ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³⁸ Státní okresní archiv Beroun. Fond Komise regionálních dějin při OV KSČ v Berouně 1971-1989. Karton. 2. Inv. č. 61. *Reportáž o květnových dnech ve městě.*

³⁹ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část).* In *Minulosti Berounska 15.* Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 235-236.

⁴⁰ Tamtéž, s. 236.

Podezření z kolaborace se nevyhnuli ani majitelé hořovického zámku, tedy rodina von Hanau – Schamburg. Těsně po konci války byl hraběnce Marii Theresii a jejímu synovi Leopoldovi omezen pohyb po městě a oba setrvali na zámku v domácím vězení. Poté, co se jim podařilo prokázat rakouskou státní příslušnost, byli odvezeni do Vídně, kde se později setkali se svou rodinou. Přestože neexistoval jediný zápis, který by svědčil o protistátním smýšlení rodiny, jejich hořovický majetek byl nakonec státem zkonfiskován.⁴¹

Ostatně v samotném závěru války se nacisté v Hořovicích snažili spisy týkající se jejich činnosti zničit, což se jim zčásti povedlo. Zbýlé spisy převzal nově ustanovený Okresní národní výbor v Hořovicích a využil jej právě při usvědčování kolaborantů.⁴²

2.4. Důležité události ve městě

Po květnových revolučních událostech se ve městě ustanovil národní výbor. Všichni bývalí zaměstnanci Okresního úřadu v Hořovicích dostali vzkaz, aby neprodleně nastoupili službu u nově vzniklého Okresním národního výboru. „Tento národní výbor stejně jako ostatní národní výbory byl vytvořen podle Košického vládního programu a jejich úkolem bylo převzít státní správu po dosud existujících okresních úřadech a jejich vedoucích okresních hejtmanech.“⁴³ Předsedou byl zvolen Josef Urban, okresní školní inspektor. V první řadě se výbor zasloužil o zřízení prozatímní nemocnice v budově zámku, přičemž nemocnice získala mnoho věcí darem od místního obyvatelstva, nábytek byl pak zabaven z bytů německých státních příslušníků.⁴⁴

Bylo ovšem také potřeba sehnat peníze na novou nemocnici. Ke konci války byla, jak již bylo zmíněno, provizorní nemocnice zřízena v budově zámku, odkud se však již v červnu 1945 musela na příkaz oddílu Rudé armády vystěhovat.⁴⁵ Obyvatelstvo projevilo o novou nemocnici velký zájem a sbírka s názvem Akce prvního milionu hořovické nemocnici vynesla (přičemž se peníze sešly jen z necelé poloviny okresu) přes jeden a čtvrt milionů korun

⁴¹ HÁJKOVÁ, Y. – BURGET, E. *Osudy zámku Hořovice ve 20. století*. In *Minulost Berounska 3*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 2000. ISBN 80-238-5059-8. s. 203-206.

⁴² Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Národně socialistická německá dělnická strana: místní skupina Hořovice (1927) 1939-1945 (1960). s. 5.

⁴³ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulost Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 233.

⁴⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 3.

⁴⁵ HÁJKOVÁ, Y. – BURGET, E. *Osudy zámku Hořovice ve 20. století*. In *Minulost Berounska 3*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 2000. ISBN 80-238-5059-8. s. 204.

československých. Peněžní dary dále docházely od hořovických rodáků ze všech koutů republiky.⁴⁶ Ostatně všichni zaměstnanci hořovických továren se rozhodli odvádět ze svých mezd jednu až pět korun na hořovickou nemocnici.⁴⁷ Hořovičtí se však nemocnice dočkali až o šestnáct let později.⁴⁸

V červnu 1945 byl dále například obnoven hořovický okres, který byl za války nacisty zrušen a lidé tak museli poslední tři roky války jezdit do okresního města Beroun.⁴⁹

Do města se také vrátili lidé přeživší koncentrační tábory. Ne všichni ovšem měli takové štěstí. Dokládá to i skutečnost, že z dvačtyřiceti hořovických Židů jich válku přežilo pouhých šest.⁵⁰ Navrátivším bylo potřeba poskytnout okamžitou zdravotnickou i hmotnou pomoc.⁵¹ Nacistická perzekuce si ostatně dohromady vyžádala životy 59 hořovických občanů.⁵² Pokud se ještě vrátíme k židovské otázce, hořovičtí Židé ve městě měli dokonce od roku 1903 vlastní synagogu⁵³, která byla ovšem v roce 1947 prodána Českobratrské církvi evangelické.⁵⁴

Nouze zřejmě nebyla za třetí republiky ani o různé politické projevy. V červnu 1945 se tak například konal v Hořovicích velký veřejný projev za účasti tří politických stran: sociální demokracie, národních socialistů a komunistů.⁵⁵ V září přijel za stranu lidovou ministr pošt Hála.⁵⁶ Blok politických stran uspořádal dokonce veřejný projev na téma Mnichovské dohody, zřejmě však za malého zájmu obyvatelstva. S ohledem na příští vývoj vyznívá zajímavě komentář k této slabé neúčasti od jednoho z komunistických řečníků p. Šťastného: „Nemůžeme chtít od občana, který je celý týden zapřažen v práci, aby neděle, která mu zbývá na domácí, mnohému i na polní práce, byla soustavně obětována podobným, stále se opakovaným projevům.“⁵⁷

Jak již bylo zmíněno, košickým vládním programem byla omezena pluralita politických stran, v českých zemích byla obnovena pouze strana lidová, národně socialistická,

⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 26.

⁴⁷ Tamtéž, s. 20.

⁴⁸ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 6.

⁴⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 14.

⁵⁰ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 3*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2014. ISBN 978-80-260-7157-0. s. 63. (v publikaci BURGET, Eduard. *Hořovice*. Hostivice: Městský úřad Hořovice, 2006. s. 10. je uveden údaj jiný, ze sedmatřiceti Židů údajně přežilo pět.)

⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 6.

⁵² TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulost Berounska 1*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 177.

⁵³ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 1*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7. s. 63-64.

⁵⁴ BURGET, Eduard. *Hořovice*. Hostivice: Městský úřad Hořovice, 2006. s. 7.

⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 14.

⁵⁶ Tamtéž, s. 23.

⁵⁷ Tamtéž, s. 24.

sociální demokracie a komunistická strana.⁵⁸ „Po válce byly čtyři strany. Dělal se tu nějaké průvody, chodilo se tu do Labe. I tu vznikly nějaké potyčky. Víím, že tomu jednomu komunistovi tu jeden pán z pošty nafackoval.“⁵⁹

Volby do Národního shromáždění pak v roce 1946 v Hořovicích vyhrála komunistická strana, která získala 1127 hlasů, za ní následovala strana národně socialistická (1010 hlasů), se značným odstupem skončila strana sociálně demokratická (601 hlasů) a strana lidová (427 hlasů). Na celém správním okrese získala KSČ přes jedenáct tisíc hlasů, tedy více než o polovinu více než strana sociálně demokratická, která zůstala na druhém místě.⁶⁰

2.5. Každodenní život

Život hořovických občanů se zvolna vzpamatovával z důsledků války. Ne vše šlo tak rychle, jak by si mnozí přáli. Mnohých se nedotkla ani měnová reforma, která proběhla v listopadu 1945 a která měla za cíl snížit objem peněz a zavést znovu československou korunu.⁶¹ „Byly tu ty marky, tak ty přestaly platit. Popravdě řečeno to nebylo tak znát, protože nebyly ušetřeny žádné peníze. To se všechno projedlo.“

Lístkový systém přetrvával v Československu až do roku 1953.⁶² „Byly potravinové lístky pořád ještě, protože v tom hospodářství se to hned tak nespravilo. Byly větší přídavky. Dávaly se na městském úřadě, byly ale odstupňované. Ženy v domácnosti měly méně, pak byli třeba těžce pracující a velmi těžce pracující. Bylo to podle barvy. Popravdě řečeno pro nás to nebyl takovej rozdíl jako za války, protože jsme pořád chovali drůbež a tak. Akorát že za Německa se odevzdávalo třeba sádlo z prasat a to se už teď nemuselo.“⁶³

Zajímavé je dále například také to, že v roce 1946 nastala z důvodu velké úrody ovoce tzv. krize z nadbytku⁶⁴, naopak v létě 1947 se v Hořovicích, a potažmo v celém Československu, z důvodu velkých veder a sucha nepodařilo zachránit úrodu a i sem dorazila dodávka obilí ze Sovětského svazu.⁶⁵

⁵⁸ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6. s. 38-41.

⁵⁹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁶⁰ Státní okresní archiv Beroun. Fond Okresní národní výbor Beroun. Karton 88. Sign. I/16. *Protokol výsledků voleb*.

⁶¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6. s. 25.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁶⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 33.

⁶⁵ Tamtéž, s. 34.

Stejně jako byl stále nedostatek potravin, nedostávalo se třeba ani stavebního materiálu, a tedy i bytů. Ze sto šesti žádostí o byt bylo vyhověno jen několika jednotlivcům.⁶⁶ Až v letech 1947-1948 se měly stavět tzv. dvouletkové domy (domy stavěné v rámci dvouletého plánu poválečné obnovy).⁶⁷

Spousta hořovických občanů se také zřejmě proto nechala přesvědčit k tomu, aby se odstěhovala do pohraničí. „Byly také ty Benešovy dekrety. Z pohraničí vyhnali Němce, tak byl nábor lidí, aby do toho pohraničí odešli. Víím, že z Hořovic tam šlo hodně lidí, ale většina z nich se pak vrátila. Jako můj bratranec. Někteří tam ukradli, co se dalo. Třeba i klavír. Když zjistili, že tam třeba nebyla ani práce, tak se vrátili. Třeba v podniku Amati v Kraslicích, tam se vyráběly hudební nástroje, tam hodně pracovali Němci a pak tam šli po válce lidé z Hořovic. Hlavně ti, kteří tu neměli byt nebo barák.“⁶⁸ O tom, že odstěhování do pohraničí brali lidé i vážně, svědčí například žádost ze srpna 1945 hořovického pekařského mistra Františka Pohla o zrušení živnosti pekařské v důsledku přesídlení do pohraničí.⁶⁹ Ostatně ještě v roce 1955 byli sháněni lidé na obdělávání ladem ležící půdy v pohraničí, několik se jich přihlásilo i z Hořovic.⁷⁰ Dobový tisk hovoří o šesti mladících z hořovických strojírén a dalších osmi z Čeňkova.⁷¹ Dohromady odjelo z hořovického okresu pětadvacet brigádníků, postupem času se k nim přidávali i někteří další jedinci. Hořovičtí byli umístěni na státní statek ve Svaté Kateřině na Šumavě.⁷² Jako zajímavost můžeme uvést i to, že brigádníky navštívil těsně před Štědrým dnem roku 1955 místní rodák a poslanec Národního shromáždění Josef Huml a dovezl jim dary, sesbírané v rámci městské dárkové sbírky.⁷³

Nicméně i z tohoto důvodu, tedy z důvodu odchodu obyvatelstva, bylo potřeba sehnat dostatek pracovních sil k zajištění zemědělské výroby. Proto Městský národní výbor v Hořovicích vyhlásil mimořádnou pracovní výpomoc, které podléhaly všechny nezaměstnané svobodné a bezdětné vdané ženy narozené v letech 1920 – 1929 s výjimkou žen, které se (či jejich manželé) vrátily z koncentračních táborů či věznic, nemocných, práce neschopných a žen s dětmi do šesti roků. Ten, kdo by se pracovní povinností vyhnul, by nedostal potravinové lístky. I tak se však na práci dostavilo jen několik málo osob, celou

⁶⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 21.

⁶⁷ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulost Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 215.

⁶⁸ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁶⁹ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 206. *Živnosti všeobecně*.

⁷⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 64.

⁷¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 9, 1955.

⁷² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 31-32, 1955.

⁷³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 3, 1956.

záležitost jako by osvětloval nadpis článku v místních novinách: „Město Hořovice rázem onemocnělo?“ Většina obyvatel si zřejmě opatřila lékařské potvrzení a chodila raději na místní koupaliště. Autor zápisu v městské kronice (Fr. Hrdlička) toto komentuje těmito slovy: „Dnes, kdy pracujeme pro sebe, pro svůj národ, existují zde lidé, kteří všemožně hledají cestu, aby se mohli ulejt“⁷⁴

„A samozřejmě, že nebyly pracovní síly, tak se chodilo na brigády zadarmo. To bylo před komunismem i za komunismu, že študáci jezdili na chmel. Já jsem byl za války, po válce už ne.“⁷⁵

Co se týče práce v místních továrnách, i ta prošla velkou změnou. „V těch podnicích se předělávala ta válečná výroba na civilní, protože ty továrny tu dělaly pro válečný průmysl. My v Albě jsme vyráběli nádobí, protože po válce byl všeho nedostatek. Můj táta měl na starosti v práci všechny ty výrobky, co se vyrobily. Tak takoví ti obchodníci jezdili i k nám domu, a kolikrát mu přivezli nějaké dary, protože táta rozhodoval, komu se to prodá. Tomu továrníkovi to bylo jedno. Za války jsme dělali deset i dvanáct hodin. Potom se dělalo normálně těch osm a půl. Ale byl takovej nedostatek všeho, třeba i elektrického proudu. I třeba během pracovní doby jsme museli všechno vypnout, protože když zapnuly všechny továrny, tak toho proudu byl nedostatek.“⁷⁶

Závodní rada se také usnesla na tom, že se uskuteční exkurze do místních podniků a prozkoumá se stav jejich slévárenských oddělení. Podle výsledků exkurzí se všechny továrny (fy. O. Hofmann, Jindáček, Schmidt, Čermák, Taussig) úspěšně zapojují do výstavby nové republiky.⁷⁷ Ostatně již v roce 1945 byla na základě dekretů o konfiskaci nepřátelského majetku například znárodněna hořovická slévárna⁷⁸ či podnik Otty Hoffmanna.⁷⁹ Pozdější, již tendenční zápisy z kroniky, hovoří o radosti ze znárodnění a obecně o této době takto květnatě: „A hořovické náměstí bylo nemluvným svědkem historických událostí, jež v jiných dobách stačila naplnit snad staletí. V květnu r. 1945 umělo klidně a velkomyslně přihlížet neuspořádanému odchodu zbědovaných, nedávno pyšných příslušníků německého národa. A vyšňořené jako nevěsta roztančilo se hned nato úsměvy a slzami v očích z nesmírné radosti, když sovětská armáda donesla také k nám do Hořovic skutečné vítězství. A již na podzim téhož roku objalo totéž náměstí dělníky z hořovických továren, kteří přišli, aby si navzájem

⁷⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 17-18.

⁷⁵ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 23.

⁷⁸ TOPINKA, Jiří. *Němci na Berounsku a jejich odsun*. In *Minulost Berounska I*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 190.

⁷⁹ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 2*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2008. ISBN 978-80-254-3409-3. s. 65.

ověřili skutečnost, po níž dlouhá léta toužili. Přišli ze svých továren. Přišli, aby s posvátným klidem vyslechli zprávu o znárodnění těž. a klíčového průmyslu. S burácejícím potleskem přijali i vyhlášení dvouletého hospodářského plánu o obnově a výstavbě (2LP).“⁸⁰

Pozadu nezůstávala ani kultura. Již za války město projevilo nevídaný zájem o různá kulturní představení, působilo zde několik orchestrů, hrálo se divadlo či se chodilo do kina.⁸¹ V období let 1945 - 1948 se pak kultura v Hořovicích rozvíjela dále. Do města byl například pozván jeden z nejlepších houslových virtuosů Josef Bartoň.⁸² či zde byl natáčen Václavem Krškou film *Housle a sen o Josefu Slavíkovi*, místním rodákovi.⁸³

„Přišly sem krásný filmy, třeba *Zasněžená romance* a přišla sem i swingová hudba. Byl tu založen Rytmus, kterej jako první začal tyhle skladby hrát. *In the mood*, *Šňůra perel*, *Chattanooga* a další. Přišla sem prostě ta hudba z těch filmů. Tři děvčátka a námořník například. Na ruský filmy se chodilo až později.“⁸⁴

Zajímavou událostí tentokrát náboženského rázu bylo jistě přivezení lebky sv. Vojtěcha, kterou mohli lidé navštívit v hořovickém kostele sv. Jiljí.⁸⁵ Co se týče literární a publicistické činnosti, začal například vycházet týdeník *Hořovický kraj*.⁸⁶

S příchodem sovětské armády dále vzrostla potřeba obyvatel naučit se alespoň základům ruštiny. O tom svědčí i fakt, že prvním činem znovuzaloženého studentského spolku Valdek bylo uspořádat kurzy ruštiny pro začátečníky.⁸⁷ „Každej z nás hltal ty slovíčka samosebou, protože pro nás to byla cizí řeč.“⁸⁸

Pro obyčejné lidi se dále otevřely brány zámku, byly zde nově pořádány karnevaly nebo dožínkové slavnosti. Právě na karnevalu se například objevili i američtí vojáci: „Byla tu vojenská UNRRA⁸⁹, to byli americký vojáci, který nám pomáhali s potravinama. Vozili je sem, protože tady nebylo nic. Byli právě na tom karnevalu v zámku. Já už ani nevím, jestli jsme si něco vzali, tam bylo lidu kolem nich.“⁹⁰ O americké pomoci se zmiňuje ve svých

⁸⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 27.

⁸¹ LÉBLOVÁ, Kateřina. *Hořovice za 2. světové války*. Plzeň, 2016. Dostupné z <
<https://otik.uk.zcu.cz/xmlui/handle/11025/24533> > Bakalářská práce. ZČU v Plzni. s. 20-22.

⁸² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 24.

⁸³ Tamtéž, s. 34.

⁸⁴ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁸⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 34.

⁸⁶ Tamtéž, s. 13.

⁸⁷ Tamtéž, s. 13.

⁸⁸ podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁸⁹ United Nations Relief and Rehabilitation Administration (Správa Spojených národů pro pomoc a obnovu).

⁹⁰ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

vzpomínkách i D. Ročáková, která v rámci této pomoci poválečné Evropě očekávala dětské výbavičky.⁹¹

Vedle kultury se rozvíjela i sportovní činnost místních. Za velkou událost můžeme označit například založení odbočky Českého národního aeroklubu v srpnu 1945. Ihned se přihlásilo 220 lidí.⁹²

Opět se také mohly obnovit spolky za války rozpuštěné, jako například Skaut nebo Sokol.⁹³ Dále byl ustanoven Kroužek podbrdských partyzánů, který si dal za cíl chránit svůj kraj a republiku a v první řadě zajistit pozůstalé po padlých účastnících domácího odboje.⁹⁴

⁹¹ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulost Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 210-211.

⁹² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 23.

⁹³ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁹⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 15.

3 Události v letech 1948 – 1989

Toto období nelze zcela jistě brát za jednolitou kapitolu našich dějin. Po převzetí veškeré politické moci Komunistickou stranou Československa v únoru roku 1948 se v československých dějinách střídala období utužování režimu i s dobami uvolňování a relativní svobody, která však nakonec přišla až po téměř dvaadvaceti letech na podzim roku 1989.

Začátek padesátých let se nesl ve znamení strachu, upevňování komunistického monopolu veškeré moci. Rozsáhlé změny přetvářely všechny oblasti života. Atmosféra strachu, která oslabovala vůli k odporu, byla vytvářena mimo jiné i politickými procesy, které byly iniciovány jak s opravdovými, tak i domnělými nepřáteli režimu. Po kritice Stalinova kultu, ke kterému došlo na XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu v roce 1956, docházelo k postupnému zlepšování poměrů, snahy o „socialismu s lidskou tváří“ pak vyvrcholily v roce 1968 během tzv. Pražského jara. Sovětský svaz však v důsledku tohoto vývoje přikročil k okupaci Československa, a tak následné období, období normalizace, bylo opět dobou nesvobody. Komunistická strana Československa ztratila svoji vůdčí roli až na podzim roku 1989.⁹⁵

3.1. Komunistický převrat v roce 1948

Snahy komunistické strany o politický monopol v zemi byly završeny v únorových dnech roku 1948. Politické napětí se však v Československu stupňovalo již mnohem dříve. Ve volbách v roce 1946 získali v Čechách komunisté přes čtyřicet procent hlasů a jejich vliv tak byl výrazně posílen. Národní fronta, která měla rozpory povolených poválečných stran překonávat, v tomto směru zklamala. Konflikty ve vládě (zejména kvůli odvolání osmi nekomunistických velitelů Státní národní bezpečnosti) vyvrcholily podáním demise dvanácti ministrů nekomunistických stran 20. února 1948. Komunistická strana Československa mezitím mobilizovala své členy a organizovala masová shromáždění. Začaly se taktéž ustavovat akční výbory Národní fronty – nové mocenské orgány s rozhodnou převahou komunistů, které fakticky během několika dní převzaly moc v zemi. Prezident Beneš pod tlakem událostí přijal nakonec 25. února demisi ministrů a jmenoval novou vládu, ve které

⁹⁵ Totalita [online]. Dostupné z < <http://www.totalita.cz/> > [Cit. 2018-22-03].

měli již komunisté většinu. „Vítězství pracujícího lidu“ znamenalo zničení demokratických principů v ČSR, přechod země do sovětského bloku a zejména začátek vývoje, který měl pro československou společnost dlouhodobé tragické následky.⁹⁶

Na komunistický převrat mají vzpomínky i hořovičtí pamětníci: „Je zvláštní, že tehdy, v roce 1948, když se komunisté zmocnili vlády, bylo stejně škaredé počasí jako 15. března 1939, když nás obsazoval Hitler. Zase jsem se brodila sněhem na nákup, vítr mi rval od úst dech a sníh mi zalepoval oči. Když jsem se vracela, začal místní rozhlas vyhrávat pochod a pak začal mluvit Gottwald.“⁹⁷

„To bylo v rádiu, aby všichni poslouchali rádio a Gottwald jel na Hrad, dodnes si pamatuju, jak říká, právě jedu z Hradu, prezident nám to podepsal. V práci se udělaly revoluční výbory, když nebyli majitelé, tak to musel někdo vést.“⁹⁸

Znárodněny byly další podniky, často i pod zákonem slíbenými padesáti zaměstnanci, jak bude zmíněno v další kapitole. „Já jsem pracoval u soukromníka, Jan Kukla měl tu naši továrnu, až potom to spojili s Albou. V osmačtyřicátém přišli, přijel i předseda z okresu, a my měli hlasovat, jestli jsme pro znárodnění nebo ne. My byli ještě učedníci, ten majitel stál tehdy vedle mě, tak jsem hlasoval, že jsem proti znárodnění. Všichni ti mladí kluci byli proti. My byli malej podnik, a oni říkali, že ty malý podniky znárodnovat nebudou. A pak je znárodnili všechny. My jsme je přitom přehlasovali, že znárodnit nechceme. Druhej den přišel papír, že jsme znárodněný. A ten majitel do tý svý továrny pak nesměl. Zůstal tam ale nahoře bydlet, tak vždycky chtěl ode mě podat třeba kladívko. Když se znárodňovalo, tak taky přišli a řekli, zítra jdeme na náměstí, aby bylo vidět, jaká síla je v lidech. A to každěj musel jít, to bylo nařízený. Na náměstí jsme chodili takhle pak víc, oni chtěli vidět tu masu.“⁹⁹

„Jednak to bylo nařízený a jednak tomu lidi dost věřili. Bylo po válce, Němci tu dost řádili a oni slibovali mír, že nebude válka, že budeme chráněný Sovětským svazem. Furt se opírali o ten Sovětský svaz, když nás osvobodil. Ale když se pak tom furt mluvilo, tak už byli lidi otrávený. Pořád Sovětský svaz a všechno podle Sovětskýho svazu.“¹⁰⁰

Jak již bylo také zmíněno, zápisy z tohoto období byly do městské kroniky dopisovány až v době pozdější, což se odrazilo jak v obsahu, tak v délce zápisu. Můžeme v podstatě říci, že zápisů je velmi málo a o únoru 1948 si čtenář může přečíst pouze toto, dobou ovlivněné

⁹⁶ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948. 1. část*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6. s. 143-153.

⁹⁷ TOPINKA, Jiří. *Vzpomínky Dagmar Ročákové 1938-1948*. In *Minulostí Berounska 16*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8. s. 216-217.

⁹⁸ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

prohlášení: „Poválečné období let kolem roku 1948 bude zajisté na věčné časy patřit mezi nejvýznamnější dobu bojů za vítězství socialismu našeho lidu. I hořovičtí přispěli svým dílem.“¹⁰¹

Pokud se podíváme na únorové dny roku 1948 detailněji, pak zjistíme, že například 21. února byla na náměstí zorganizována velká manifestace pracujících lidu na podporu požadavků ROH¹⁰² o další znárodnění nebo 23. února se konala ustavující schůze okresního akčního výboru Národní fronty (ještě bez účasti strany lidové a strany národně socialistické).¹⁰³

Místní akční výbor Národní fronty byl pak v Hořovicích ustanoven 27. února a složen byl samozřejmě z členů Komunistické strany Československa, dále z členů Československé strany sociálně demokratické, Československé strany národně socialistické, členů ROH, Svazu české mládeže, Svazu českých partyzánů, Svazu osvobozených politických vězňů, Sokola a Jednotného svazu českých zemědělců. Bez překvapení bude zřejmě fakt, že prvním úkolem akčního výboru bylo odvolání některých členů místního národního výboru.¹⁰⁴ Akční výbor přitom pracoval vedle místního národního výboru jako samostatná instituce.¹⁰⁵ Dále bylo rozhodnuto zřídit národní správy v těch podnicích, které ještě nebyly znárodněny (např. Hrdlička a spol. – pozdější Obchodní tiskárny, továrna bratří Čermáků či Jindáčkova továrna – později Hořovické strojírna, Kebrlova továrna – poté Harmonika a jiné).¹⁰⁶

Odráz této doby se promítl i v udělování čestných občanství města. Zatímco v roce 1935 Hořovičtí udělili čestné občanství Edvardu Benešovi¹⁰⁷, v listopadu 1948 získal stejné ocenění Klement Gottwald a Zdeněk Nejedlý.¹⁰⁸

Po vítězném únoru mnozí lidé usilovali o lepší postavení, a to například i tím způsobem, že se pokoušeli získat členství ve straně zpětně před 25. únorem. Mezi ty, kteří se tímto způsobem stali členy strany, patřil například správce nemocnice Brabec, primář MU Dr. Zimmerman či přednosta soudu Dr. Jirman.¹⁰⁹

¹⁰¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 27.

¹⁰² Revoluční odborové hnutí byla monopolní odborová organizace, členství v ní bylo povinné.

¹⁰³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 7, 1958.

¹⁰⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 27-28.

¹⁰⁵ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulosti Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 245.

¹⁰⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 7, 1958.

¹⁰⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1925-1945* (neinvent). s. 264.

¹⁰⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 28.

¹⁰⁹ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulosti Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 245.

3.2. Zestátnění soukromého sektoru, kolektivizace

V důsledku změn politických došlo v poválečných letech i ke změnám ekonomických vztahů. Již v roce 1948 přijal parlament sérii znárodnovacích zákonů, na jejichž základě byly zestátněny průmyslové a potravinářské podniky nad padesát zaměstnanců (v praxi však i pod tuto hranici). Ve stejném roce zanikla třísektorová ekonomika, kapitalistický sektor byl zlikvidován. Mocenské postavení státu v ekonomice se stalo monopolním. V poměrně krátké době režim zlikvidoval živnostníky, soukromé řemeslo a maloobchod. Dosavadní síť služeb, která se utvářela po desetiletí, byla rozbita a nová síť, která převzala její funkci, neměla schopnost ji nahradit. Komunální, družstevní a národní podniky, které zajišťovaly služby, zaostávaly za potřebami občanů.

Soukromý sektor v zemědělství byl likvidován tzv. kolektivizací. Té předcházelo dokončení pozemkové reformy z roku 1948 o vyvlastnění půdy nad padesát hektarů. Již tato reforma způsobila velké změny ve vlastnických vztazích na vesnici, zejména proto, že likvidovala velké statky, oslabila soukromý sektor a posílila sektor státní. O rok později byl přijat zákon o jednotném zemědělském družstvu a byla rozžeta kampaň za jejich zakládání. Komunisté přitom ještě v březnu 1948 československé rolníky ujišťovali, že kolchozy¹¹⁰ u nás nebudou. První fáze kolektivizace narazila na poměrně velký odpor rolníků, proto se nakonec zastavilo masové zakládání jednotných zemědělských družstev (JZD) a začaly se vytvářet dvě, tři vzorná družstva v okrese, která by demonstrovala přednost družstevního hospodaření. Již v roce 1950 však bylo rozhodnuto o urychleném vybudování těchto družstev. JZD přitom znamenala mimo jiné svod dobytka do společných stájí, rozorávání mezí a vytváření velkých celků či nucený výkup zemědělských strojů. Životní úroveň rolníků hospodařících v JZD znatelně poklesla, odpůrci družstevnictví byli perzekuováni. Situace v hospodářství vedla mimo jiné k masovému útěku rolníků do průmyslu, navíc v roce 1953, tedy na konci první vlny kolektivizace, dosáhla zemědělská výroba pouhých osmdesáti osmi procent výroby předválečné.¹¹¹

Pokud se podíváme na společné hospodaření v našem okrese, tradici dělnického družstevnictví na Berounsku klade místní komunistická strana již do roku 1844, kdy si v nedalekém Stašově chudí tkalci vytvořili svépomocný spolek – družstvo.¹¹²

¹¹⁰ Forma kolektivního hospodaření v SSSR, obdoba JZD (Jednotných zemědělských družstev) v ČSR.

¹¹¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948-1953. 2. část. 1. vydání.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25700-3. s. 110-124.

¹¹² DRTINOVÁ, Svatava a kol. *Včela a Berounsko: 60. let (1926-1986): K dějinám dělnického družstevního hnutí na Berounsku, zvláště „Včely“.* Hořovice: DPV OV KSČ, 1986.

Co se pak týče kolektivního zemědělství, tzv. Školní statek byl založen již v roce 1947, hospodařil přitom hlavně na zabavených pozemcích zámecké rodiny Hanau-Schaumburg. Až do konce padesátých let většina soukromníků odmítala své pozemky školnímu statku předat, ke zlomu došlo až v roce 1958.¹¹³ V roce 1953 zůstávalo v Hořovicích dvacet dva soukromě hospodařících rolníků.¹¹⁴ Na začátku roku 1958 to bylo již jen deset lidí¹¹⁵ a v říjnu téhož roku všichni zemědělci, kromě manželů Vacurových (2,5 ha), přešli do společného hospodaření v rámci školního statku.¹¹⁶ Pro hořovické a okolní zemědělce či družstva JZD byla ve stejném roce ve městě zřízena zemědělská poradna. Zájemci mohli využít nově poradenské činnosti zemědělských odborníků, kteří byli určité dni v měsíci k dispozici v budově zemědělské mistrovské školy v Hořovicích.¹¹⁷

Je také zajímavé, že ne vždy místní kronika hodnotila zejména dodávky školního statku uspokojivě, například v roce 1960 byla situace označena za neuspokojivou, přičemž příčinou bylo nejen špatné počasí, ale i organizační závady.¹¹⁸

Zemědělská půda školního statku byla srovnána do větších celků.¹¹⁹ „To byly taky meze. A oni přijeli s traktorama a zvorali to celý na lány. Ženský si lehaly před traktory... Lidem odvedli krávy do družstevních kravínů a někteří lidé se bránili, tak tu probíhaly dole v lidáku veřejné soudy. To si pamatuju, tam zrovna odsoudili takový starý lidi. Byl jsem se tam podívat, to nám doporučovali. Vždyť příbuzného strejdy z Kařeza na několik let zavřeli. Ty, co šli do JZD hned, tak je tam pak udělali funkcionářema.“ Lidové soudy skutečně odsuzovaly zemědělce, kteří nechtěli vstoupit do JZD, za „narušování národního hospodářství“ a podobně na několik let do vězení, zabavovaly jim majetek či celé rodiny přesídlovaly do jiného okresu. Tomu ještě předcházely povinné dodávky zemědělských výrobků, výměny polí za pole vzdálená a neobdělávaná a různé výhrůžky týkající se budoucnosti celé rodiny.¹²⁰

„Taky když jsem byl zrovna na vojně, tak nám chtěli vzít naše pole. Oni to chtěli vzít celý a dědovi někdo poradil, aby to osázel stromama, že sady nebudou brát. Tak tam rychle sázeli s babičkou ty stromy a pak nám tu část opravdu nechali.“¹²¹ Pokud se ještě vrátíme k situaci Josefa Vojíře, tedy otci pamětníka, zemědělská komise skutečně doporučila, aby

¹¹³ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 3.

¹¹⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 48.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 143.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 141.

¹¹⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 24, 1958.

¹¹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 172.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 32.

¹²⁰ *Totalita* [online]. Dostupné z <http://www.totalita.cz/sektor/zem_metody.php> [Cit. 2018-22-03].

¹²¹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

změna kultury na pozemku byla provedena, a to z toho důvodu, že u domu pana Vojíře se nachází pouze zelinářská zahrádka a výběh pro drůbež. I tak musel ovšem J. Vojír o pár měsíců později žádat o novou výměru osevne plochy pozemku, neboť z důvodu přeměny na sad nebyl schopen plnit předepsané dodávky, které tuto přeměnu nezohledňovaly.¹²²

Zabírání zemědělské půdy je přitom v městské kronice popisováno v podstatě tak, že se jednalo pomalu o nutný čin, neboť lidé prý po válce ztráceli vztah k zemědělství, opouštěli práci na polích či se odstěhovali, a tak v roce 1949 leželo v katastru Hořovic 60 ha půdy ladem. Do roku 1951 půdu obhospodařovala obec, poté ji převzalo do svého užívání JZD obcí Tlustice, Osek, Hvozdec, Podluhy, Kotopeky, Tíhava a Záluží. Knihovními majiteli však nadále zůstali původní vlastníci.¹²³ V kronice též zní velice zvláště zápisky o tom, jaká hospodářství byla od roku 1945 likvidována, jako důvod je nejčastěji uvedeno stáří a nemoc či smrt vlastníka.¹²⁴

Lidé, kteří nechtěli vstoupit do Jednotného zemědělského družstva, byli často veřejně pranýřováni i v místním tisku *Nová vesnice Hořovicka*. V roce 1955 se tak například objevuje v periodiku nařčení ze sabotáže jednoho „kulaka“ z Nesvačil, který nedodal stanovený počet plodin.¹²⁵ či případ kulaka z Radouše, nakonec odsouzeného lidovým soudem v Hořovicích na šest let vězení a deset let zákazu pobytu na našem okrese. Podobným duchem se vyznačuje hlavně rubrika „žihadlo“, ve které byli mimo jiné zesměšňováni právě lidé, kteří nechtěli vstoupit do JZD.¹²⁶ Soukromníci byli také, jak již bylo řečeno, zatěžováni povinnými dodávkami státu, přičemž se často hlídala i kvalita dodávky. Jako příklad můžeme uvést napomenutí, které obdržel hořovický občan J. Abrahám, neboť v odevzdaném mléku byla zjištěna nízká tučnost. Za nedodržení dodávek byli někteří místní občané i odsouzeni k pobytu ve vězení, již zmíněný Josef Vacura byl tak například v roce 1949 okresním soudem odsouzen ke čtyřem měsícům tuhého vězení či Marie Havránková byla odsouzena státním soudem v Praze na šest let odnětí svobody a desetitisícové pokutě.¹²⁷

Zajímavý je také soupis soukromých řemeslníků a podnikatelů. Na rozdíl od mnohých rolníků, kteří se kolektivizaci bránili poměrně dlouhou dobu, živnostníci a řemeslníci pod nátlakem své provozovny uzavřeli či je předali komunálním podnikům již do konce první

¹²² Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 2. Inv. č. 304. *Věci trestního práva hmotného*.

¹²³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 31-32.

¹²⁴ Tamtéž, s. 86.

¹²⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 41, 1955.

¹²⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 17, 1956.

¹²⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 2. Inv. č. 304. *Věci trestního práva hmotného*.

pětiletky¹²⁸, tedy do roku 1953¹²⁹. Pro srovnání, v roce 1948 jich bylo v Hořovicích sto padesát tři, o čtyři roky později jich bylo pouze dvacet osm.¹³⁰ Na celém Hořovicku pak bylo v roce 1959 pouze třicet dva starých živnostníků, kteří byli již ponecháni „na dožití“.¹³¹ Soukromí podnikatelé byli likvidováni například i tím, že jim byly odebrány potravinové lístky. Například v roce 1952 byly z tohoto důvodu sebrány třiceti občanům, dalším lidem byly odňaty z důvodu neplnění dodávkové povinnosti (mezi nimi byli opět i další soukromí podnikatelé).¹³²

Živnostníci byli dopisem vyrozuměni, že jim bylo odebráno živnostenské povolení, které měli odevzdat do deseti dnů od doručení. Opačný proces, tedy povolení k provozování živnosti, se často se týkal pouze jedné akce, například kvůli okresní slavnosti KSČ v srpnu roku 1949 bylo toto povolení k provozování hostinské a výčepní živnosti povoleno A. Větrovskému. Ještě v roce 1947 však byla živnostenská povolení hořovickým občanům vydávána, důkazem toho může být např. udělení živnostenského listu na živnost holičskou M. Ungrové.¹³³

Na závěr můžeme zmínit, že tradiční slavnost v rámci Mezinárodního družstevního dne pak probíhala ve venkovním areálu Společenského domu.¹³⁴

3.3. Oslavy, výročí

Tyto společenské akce, jako bývaly nejrůznější oslavy a výročí ve městě si můžeme pomyslně rozdělit do dvou skupin, a to podle toho, zda se jednalo o slavení událostí podmíněné tehdejší dobou (viz Svátek práce, Velká říjnová socialistická revoluce atd.) či o oslavy významných výročí města či hořovických významných občanů (např. výročí založení města, narození Josefa Slavíka), které, domnívám se, by byly oslavovány i za jiných politických podmínek a které jsou přirozenou součástí veřejného života všech obcí a měst v každé době.

¹²⁸ Tzv. pětiletý plán byla základní ekonomická koncepce SSSR a zemí Východního bloku.

¹²⁹ TOPINKA, Jiří. *Epilog socializace: Vládní nařízení č. 15/1959 a jeho realizace na Berounsku*. In *Minulostí Berounska 19*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2006. ISBN 80-86772-21-7. s. 209.

¹³⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 31.

¹³¹ TOPINKA, Jiří. *Epilog socializace: Vládní nařízení č. 15/1959 a jeho realizace na Berounsku*. In *Minulostí Berounska 19*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2006. ISBN 80-86772-21-7. s. 209-210.

¹³² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 41.

¹³³ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 206.

Živnosti všeobecně.

¹³⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 306.

Za komunistického režimu, jak již bylo řečeno, se do kalendáře dostaly i mnohé svátky, které měly přímou souvislost s tímto státním uspořádáním. V padesátých letech se tak například slavilo výročí úmrtí V. I. Lenina či Karla Marxe, Mezinárodní den žen, výročí bitvy u Sokolova a další významné dny, naopak některé původní svátky novému režimu nevyhovovaly, například 28. říjen jako Den vzniku samostatného Československa byl později spíše připomínán jako den, kdy byla v roce 1945 znárodněna velká část průmyslu.¹³⁵ Nicméně například při příležitosti 50. výročí založení naší republiky byla v hořovickém kulturním domě instalována výstava, která dokumentovala rozvoj města právě od tohoto okamžiku.¹³⁶ Tento doposud státní svátek byl ovšem nahrazen 9. květnem, a to na počest osvobození země Rudou armádou.¹³⁷

Jako první svátek slavený i v Hořovicích si můžeme uvést 1. máj. Velice důležitou událostí, hlavně tedy z pohledu komunistické ideologie, byly totiž právě prvomájové průvody, které se konaly v Hořovicích každoročně. Velký prostor dostala tato událost i v místní kronice, kde se rok co rok nachází poměrně podrobné zápisky z tohoto svátku práce. Zpravidla je vždy zmíněno, že průvody byly velice pestré a že se slavnost vydařila.

Ostatně již před 1. květnem chodily po městě agitační dvojice, které zvaly hořovické obyvatele k účasti. Město bylo dále v předvečer svátku vyzdobeno vlajkami, obrazy státníků či různými hesly.¹³⁸ Samozřejmostí bylo i slibování různých závazků, v roce 1952 například studenti hořovického gymnázia vysadili na počest 1. máje přes dvacet tisíc stromků.¹³⁹

Průvody pionýrů, svazáků a dalších lidí se řadily například u místní sokolovny a končivaly třeba v zámeckém parku.¹⁴⁰ Změna nastala roku 1983, kdy prvomájový průvod několik let po sobě vycházel z nově postaveného sídliště Višňovka.¹⁴¹ Průvod musel samozřejmě pozdravit zástupce strany či vzorné pracovníky, což se dělo například na rohu Jiráskovy ulice.¹⁴² Samozřejmostí byly i proslovy členů KSČ. Někdy však hořovičtí dávali před projevy přednost nákupům u stánků na náměstí. V roce 1953 byl například velký zájem o pomeranče. Ve stejný rok dostali účastníci výtku i za to, že při odpolední veselici na náměstí netančili a raději vysedávali na lavičkách.¹⁴³ Vysoká účast lidí na prvomájovém průvodu byla

¹³⁵ OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Pohyblivé svátky: kalendáře a významná výročí let 1945 - 1960*. Dějiny a současnost: kulturně historická revue. Praha: Lidové noviny, 2008, 30(8), 34-36. ISSN 0418-5129.

¹³⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 42, 1968.

¹³⁷ OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Pohyblivé svátky: kalendáře a významná výročí let 1945 - 1960*. Dějiny a současnost: kulturně historická revue. Praha: Lidové noviny, 2008, 30(8), 34-36. ISSN 0418-5129.

¹³⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 40.

¹³⁹ Tamtéž, s. 40.

¹⁴⁰ Tamtéž, 46.

¹⁴¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 177.

¹⁴² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 76.

¹⁴³ Tamtéž, s. 65.

pak například v roce 1957, tehdy se jí zúčastnilo údajně čtrnáct a půl tisíce lidí.¹⁴⁴ Zdá se však, že počet účastníků každý rok značně kolísal, protože o čtyři roky později bylo v průvodu opět jen pět tisíc lidí.¹⁴⁵ Májového průvodu v Hořovicích se účastnili i obyvatelé okolních obcí, v roce 1960 zde tak například svátek pracujících oslavili i obyvatelé Třenice, Cerhovic, Drozdova, Újezdu, Záluží, Otmíče, Tlustice, Kotopek, Praskoles, Podluh, Felbabky a Lochovic. I přes vyčerpávající seznam všech obcí je nutno konstatovat, že tento rok byl průvod o několik obcí ochuzen.¹⁴⁶

Na kulturním programu bývaly i tanečky školní mládeže, různé zpěvy či satirické výstupy.¹⁴⁷ Nesměla chybět ani Internacionála. Někdy byli pak dokonce vypouštěni holubi jako symbol trvalého míru.¹⁴⁸ Například v roce 1958 byl dále velký zájem o slosování věcné loterie.¹⁴⁹

„Už od sedmi hodin vyhrávalo rádio, sraz jsme měli jako muzika u zámku, a to už se to tam řadilo. Vepředu šli pionýři, za nima hasiči, pak vojáci z Jinecké posádky, pak muzika. Pak se seřadil ten obyčejný lid. Nejdřív jsme šli zahrát do nemocnice na dvůr pro marody, tam jsme zahráli nějaké pochody. A ten průvod se zatím furt řadil u toho zámku. My se pak vrátili k zámku a šli jsme v průvodu k náměstí. Tam jsme hráli u okresáku další pochody. Pak přijely ty alegorický vozy, na nich různá hesla jako socialismus za mír, na jednom byl třeba namalovanéj černoš a policajt ho třískal obuškem a tak. Pak jely nákladáky s takovou plošinou, to patřilo třeba Albě, tak tam měli kamna, kotle na vaření. Prostě taková ukážka, jak ty pracující pracujou. Než to všechno přijelo na náměstí, tak to trvalo dvě hodiny.“¹⁵⁰ Zmiňované tzv. alegorické vozy byly dokonce i hodnoceny, například v roce 1956 určila obvodní májová komise vůz Hořovických strojírů s ukázkou dieselových motorů za druhý nejlepší v pořadí.¹⁵¹

„Učitelé a žáci to měli povinný, to se potom sepisovalo. Pak tam šli taková lidi, co měli funkce, kterým šlo o místo, ty tam šli taky. U okresáku byla taky tribuna, tam stáli ty řečníci. Okolo lidí mávali. Pak byly ty proslovy. Že nás osvobodil Sovětský svaz, že je svátek práce, na kolik procent která továrna plnila plány, to pak ty nejlepší pracovníky vyznamenávali. Takových deset projevů bylo. To bylo dopoledne a odpoledne byla veselice

¹⁴⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 101.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 179.

¹⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 26. Inv. č. 473. *Ukázky rozhlasových relací (výběr)*.

¹⁴⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 76.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 101.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 128.

¹⁵⁰ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

¹⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 21, 1956.

v zámku. Tam už byla zábava, tam už se nemuselo povinně. Byly tam různé atrakce, krámky.“¹⁵²

Pokud se vrátíme k tradici prvomájových průvodů konaných na Hořovicku, je nutné zmínit, že socialistické myšlenky pronikaly do našeho města opožděně, poprvé 1. máje oslavili místní slévači v hostinci u Karásků před rokem 1905. Již ve zmiňovaném roce vyšlo údajně dělnictvo i poprvé do ulic se standartami a rudým praporem.¹⁵³ První demonstrace se však uskutečnily již roku 1890.¹⁵⁴

Můžeme říci, že podobně významný svátek za minulého režimu byl i již zmíněný 9. květen. Zajímavé ovšem je, že tento svátek není na začátku padesátých let v místní kronice příliš zmiňován, mimo tzv. běhu vítězství, kterého se účastnili studenti a který ale zůstal bez většího zájmu veřejnosti.¹⁵⁵ Pokládání věnců na hroby padlých Sovětů je zmíněno poprvé až v roce 1956¹⁵⁶, poté až v roce 1960, tentokrát již i s ohňostrojem a slavnostními projevy.¹⁵⁷ Pokud zůstaneme u konce druhé světové války, pak je samozřejmé, že za osvoboditele byl oficiálně považován Sovětský svaz, prakticky o tom svědčí v našem městě třeba to, že každoročně byla pořádána vzpomínková akce u partyzánského krytu u Oseka, kde za druhé světové války pobývali právě sověští partyzáni.¹⁵⁸ Roku 1957 toto místo navštívil spolu se zástupci ONV Hořovice poslanec nejvyššího sovětu SSSR A. N. Saburov, který v ČSR pobýval na léčení.¹⁵⁹ Ještě i v roce 1989 proběhla připomínka 45. výročí mimořádného soudu v Hořovicích, kterým nacisté poslali řadu partyzánů na smrt.¹⁶⁰

Hořovická delegace také pravidelně v tyto dny jezdívala položit věnce k hrobu padlých občanů na Staroměstském náměstí, kteří zemřeli v boji právě v květnových dnech na konci druhé světové války.¹⁶¹

Do třetice zmíníme další svátek upevňující vliv SSSR, a to oslavu Velké říjnové socialistické revoluce. Tento svátek se ostatně stal společným svátkem všech zemí socialistického bloku.¹⁶² Typickou událostí nejen v Hořovicích byla tzv. štafeta míru, které se

¹⁵² Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

¹⁵³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 18-19, 1957.

¹⁵⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 18, 1959.

¹⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 65.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 77.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 169.

¹⁵⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 16, 1957.

¹⁵⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 20, 1957.

¹⁶⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 2, 1989.

¹⁶¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 13.

¹⁶² OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Pohyblivé svátky: kalendáře a významná výročí let 1945 - 1960*. Dějiny a současnost: kulturně historická revue. Praha: Lidové noviny, 2008, 30(8), 34-36. ISSN 0418-5129.

účastnila nejprve především školní mládež,¹⁶³ a dále se například opět chodilo pokládat věnce na hroby sovětských vojáků.¹⁶⁴ Početná manifestace na náměstí byla taktéž samozřejmostí.¹⁶⁵ Stejně tak rezoluce posílané na velvyslanectví SSSR v Praze a ÚV KSČ.¹⁶⁶ K oslavě VŘSR bývala ustanovena zvláštní komise, která plánovala nejrůznější kulturní akce, které se konaly během měsíce října až prosince. Zmínit můžeme sovětské filmy v kině, výstavy v knihovně, přednášky (např. o Kubě či Antarktidě) nebo průvod s ohňostrojem.¹⁶⁷

Jedním z nejvýznamnějších výročí komunistického režimu se stal ovšem pětadvacátý únor, tedy den, kdy se v roce 1948 KSČ chopila moci. „Vítězný únor“, jak jej nazývala komunistická ideologie, zůstal prakticky nepozměněn až do pádu režimu v roce 1989, do kalendáře se pro zajímavost dostal o tři roky po komunistickém převratu.¹⁶⁸ Samozřejmě ani v Hořovicích nesměly chybět každoroční oslavy 25. února. Konaly se často i v místním divadle.¹⁶⁹ Například při příležitosti desátého výročí Vítězného února byla v Lidovém domě sehraána divadelní hra Vstanou noví bojovníci.¹⁷⁰ Dále byl pořádán i manifestační pochod městem, zakončený právě již zmíněným kulturním programem a taneční zábavou.¹⁷¹ V roce 1968 šlo například v tomto průvodu kolem osmi set lidí, kteří pochodovali společně se členy Lidových milic.¹⁷²

Dobová realita pronikla i do slavení tradičních vánočních svátků. Zřejmě poprvé v roce 1953 se ve městě uskutečnil i trh dědy Mráze. Setkal se prý se živým ohlasem.¹⁷³ Trh se pak konal ve městě každoročně, a to například i s následným dětským karnevalem.¹⁷⁴ Pokud se podíváme, jak probíhal trh dědy Mráze například v prosinci roku 1954, pak se dozvíme, že se konal v sále Lidového domu, pro žáky nižších tříd v dopoledních hodinách, odpoledne pak Děda Mráz navštívil starší děti. Děda Mráz byl doprovázen Sněhurkou a zvířátky a dětem vyprávěl o své pouti. Pro návštěvníky byl přichystán i další doprovodný program.¹⁷⁵

¹⁶³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 81.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 109.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 131.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 183.

¹⁶⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 451. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

¹⁶⁸ OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Pohyblivé svátky: kalendáře a významná výročí let 1945 - 1960*. Dějiny a současnost: kulturně historická revue. Praha: Lidové noviny, 2008, 30(8), 34-36. ISSN 0418-5129.

¹⁶⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 39.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 125.

¹⁷¹ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 8, 1968.

¹⁷² Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 10, 1968.

¹⁷³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 51.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 69.

¹⁷⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 1-2, 1955.

Pokud zůstaneme v období vánočních svátků, obyvatelé města mohli obstarat své předvánoční nákupy i na vánočním trhu v budově okresního národního výboru v půlce prosince. V roce 1955 zde své zboží nabízel například národní podnik Pramen, Svaz spotřebních družstev, Středočeský obchod s textilem aj.¹⁷⁶ V roce 1955 bylo hned první den prodáno zboží za šedesát tisíc Kč.¹⁷⁷

Když přistoupíme k oslavám dotýkajících se přímo historie města, pak můžeme zmínit oslavy v roce 1956, tedy rok, který se nesl ve znamení oslav významného rodáka, houslisty a skladatele Josefa Slavíka.¹⁷⁸ K pořádání oslav a jiných připomínkových akcí byla ustanovena dokonce zvláštní komise. Ta rozhodla o tom, že k výročí sto padesáti let od houslistova narození nechá například vytisknout pamětní brožury s životopisem, uvažovalo se i o odhalení pamětní desky na místní lidové škole pojmenované po Josefu Slavíkovi.¹⁷⁹ Na jeho počest byly pořádány různé přednášky, koncerty a taktéž byl slavnostně odhalen pomník v parku na náměstí u kostela.¹⁸⁰ Delegation tvořená zástupci ONV Hořovice i rodných Jinec podnikla i cestu ke hrobu Josefa Slavíka na pražském Vyšehradě.¹⁸¹ Výročí narození slavného houslisty si připomněli i v SSSR.¹⁸²

Různá výročí spojená s tímto houslovým virtuosem byla připomínána poměrně pravidelně, uvést můžeme například výročí úmrtí Josefa Slavíka, které bylo taktéž oslaveno sérií několika koncertů, a to v roce 1983.¹⁸³

Pokud jsme zmínili výročí narození našeho slavného hudebníka, neměli bychom zapomínat ani na našeho významného spisovatele, rodáka z Hořovic, Karla Sezimu, který by ve stejném roce oslavil osmdesáté narozeniny.¹⁸⁴

Velkou událostí v roce 1962 byla pro hořovické občany oslava 650. výročí založení města.¹⁸⁵ K této události byly naplánovány různé přednášky, divadla, propagační snímky, slavnost v zámeckém parku či vydání Sborníku statí z historie našeho města.¹⁸⁶ V rámci přednáškové činnosti můžeme zmínit přednášku Dr. Čepeláka na téma Hořovičtí rodáci a hořovická radnice, dále Dr. Maličkého na téma Založení města Hořovic a jeho nejstarší dějiny či prof. Vrby Hořovický zámecký park a zámecká zahrada. Zástupci našeho města dokonce

¹⁷⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 52, 1955.

¹⁷⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 54, 1955.

¹⁷⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 75.

¹⁷⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 4, 1956.

¹⁸⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 77.

¹⁸¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 14, 1956.

¹⁸² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 19, 1956.

¹⁸³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 232-233.

¹⁸⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 41, 1956.

¹⁸⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 193.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 188.

žádali Ředitelství krátkého filmu v Praze a Čs. televizi o natočení krátkého filmu z těchto oslav, které vyvrcholily 8. září večerním programem umělců Národního divadla a o den později velkou slavností. Plánovací komise oslavy 650. výročí nicméně dodatečně hodnotila oslavy poměrně negativně, a to hlavně proto, že prý občané Hořovic oslavami příliš nežili a dále proto, že nedošlo například ani ke sjezdu rodáků z Hořovic.¹⁸⁷

3.4. Události ovlivněné komunistickým režimem, politické záležitosti

V této kapitole se podíváme na události, které byly přímo ovlivněné tehdejší politickou situací. V čele Městského národního výboru Hořovice se vystříдалo za pětadvacet let sedm předsedů, jmenovitě se jednalo o Josefa Urbana, Františka Štycha, Karla Železného, Františka Bradáče, Aloise Kokeše, Karla Červeného a Zdeňka Samce.¹⁸⁸ Co se týče právě práce MNV, jako zajímavost můžeme uvést, že se například dokonce soutěžilo i s okolními obcemi, například se Žebrákem, a to hlavně v tom, které z měst lépe plní stanovené dodávky či jaká je účast členů MNV při zasedáních. Tato soutěž probíhala v letech 1957-1958.¹⁸⁹ O rok dříve Hořovice zase soutěžily s Berounem.¹⁹⁰ Ve městě mimo jiné fungoval od roku 1953 také tzv. SPOZ (Sbor pro občanské záležitosti), jenž měl na starosti nejrůznější záležitosti, od vítání občánků po předávání blahopřání v domově důchodců či slavnostní předávání občanských průkazů aj.¹⁹¹

Co se týče průběhu voleb, Hořovice byly rozděleny na šest volebních okrsků¹⁹², například v roce 1954 se konaly volby do ONV. Pro jednotnou kandidátku se vyslovilo 89 % obyvatel z celkového počtu 98 % voličů. „Byla jednotná kandidátka, volila se jedna strana. A kdo by nešel, tak by si udělal čárku. A nechodilo se za plentu, dostala jsi obálku a hned se volilo. Kdo by šel za plentu, tak by byl podezřelej. Vždycky vybrali nějaké členy volební komise, můj táta tam byl určenej taky.“

Zdá se, že volby byly tehdy ve městě velkou událostí, na náměstí hrála vojenská hudba, místní rozhlas celý den informoval o průběhu voleb a podobně.¹⁹³ V průběhu voleb se scházela volební komise a její členové měli za úkol mimo jiné i jmenovitě zjišťovat, kdo ještě

¹⁸⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 451. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

¹⁸⁸ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 9.

¹⁸⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 123.

¹⁹⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 19, 1956.

¹⁹¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 110.

¹⁹² Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 357. *Volby*.

¹⁹³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 57.

neodvolil. Přesvědčovat o účasti ve volbách chodili po městě tzv. agitátoři.¹⁹⁴ Samozřejmostí před volbami bylo i otevření agitačního střediska.¹⁹⁵ V roce 1957 tak například místní agitační středisko chystalo nejrůznější besedy s dělníky, kteří jezdili do ciziny na montáže či besedu s Pavlem Kohoutem.¹⁹⁶ Například v roce 1960 se například voleb do městských, krajských i Národního shromáždění nezúčastnil jen jeden jediný občan v Hořovicích.¹⁹⁷ V roce 1957 pro zajímavost začali agitátoři organizovat besedy na volných prostranstvích a údajně se zjistilo, že lidé se jich pak účastní ve větším počtu.¹⁹⁸

Od roku 1952 se dále ve městě konaly tzv. hovory s občany, kterých se účastnili jak zástupci MNV, tak širší veřejnost, a to z důvodu, aby hořovičtí občané měli údajně možnost vyjádřit se kriticky k dění ve městě. Co se týče účasti veřejnosti, hovory s občany nevzbudily v lidech nijak velký zájem, několikrát byly i odvolány a nejúspěšnější dle počtu účastníků byly pouze v případě, kdy byly spojeny s módní přehlídkou.¹⁹⁹ Přednášek ovšem mohli hořovičtí navštěvovat více, zmínit můžeme ty z tzv. Lidové univerzity pořádané Domem osvěty, v roce 1957 proběhly například na téma Výchovné problémy dospívající mládeže, přednášející byl z Vědeckého ústavu.²⁰⁰ Tato přednáška se uskutečnila za většího zájmu obyvatel, nicméně zdá se, že hořovičtí byli obecně svoji malou návštěvností na podobných akcích pověstní, proto Dům osvěty uskutečnil i tzv. večer otázek a odpovědí, při kterém se snažil zjistit, co by občany zajímalo.²⁰¹

Hořovičtí měli dále příležitost navštívit například i besedu s delegátem z Ekvádoru. Na ní se mohli přesně v souladu s komunistickou ideologií dozvědět, jak špatně se dělnická třída v této jihoamerické zemi má, jak lidé nemají na auto, natož na chleba, a jak tedy údajně závidí československému pracujícím lidu.²⁰²

Hořovičtí si dále nemohli stěžovat ani na organizované a masové projevy podpory či nejrůznější zasílané rezoluce. Tak například v březnu roku 1952 hořovičtí komunisté uspořádali manifestaci na podporu bojujících v Koreji, nechyběl ani protestní dopis zaslaný Radě společnosti národů. Ve stejném roce byla uspořádána i peněžní sbírka.²⁰³ O tři roky později dokonce Hořovice navštívily při příležitosti další mírové manifestace tři korejské

¹⁹⁴ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 357. *Volby*.

¹⁹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 98.

¹⁹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 99.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 160.

¹⁹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 16, 1957.

¹⁹⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 36.

²⁰⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 13, 1957.

²⁰¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 14, 1957.

²⁰² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 13. roč. 1955.

²⁰³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 39.

ženy.²⁰⁴ Hořovičtí protestovali na náměstí například i v roce 1961 proti agresii na Kubě a kubánskému velvyslanectví poslali pozdravy.²⁰⁵

S tzv. Kubánskou krizí²⁰⁶ a zejména s jejím dopadem v Československu souvisí i následující vzpomínka: „Taky mi skoro pak jednou auto zabavili, to bylo, když se to semlelo na té Kubě, tak přijeli z vojenského velitelství a povolali mě k pohovoru. Povolali všechny, kteří měli nová auta. Tam mi oznámili, že mám odvelené auto v případě mobilizace a že v tom případě ho mám přistavět na náměstí. Naštěstí mobilizace nebyla, tak mi ho nevzali. Ale brali tu moskviče a volhy, ty brali ještě předtím.“²⁰⁷

Zmínit můžeme i návštěvy významných komunistických politiků, pro mnohé členy komunistické strany byl nepochybně velkým svátkem 15. červenec 1957, kdy po státní silnici mezi nedalekými Cerhovicemi a Žebrákem projížděla sovětská vládní delegace v čele s předsedou rady ministrů SSSR Nikitou Chruščovem. U toho opět nesměli chybět mnozí zaměstnanci hořovických závodů.²⁰⁸ Pokud zmíníme i další návštěvy významných členů komunistické strany, nemůžeme vynechat ani delegaci Ústředního výboru KSČ, v čele s tehdejší náměstkem předsedy vlády Václavem Kopeckým, která se v Hořovicích účastnila v roce 1958 okresní konference KSČ.²⁰⁹

Co se týče obecně zahraničních návštěv, do našeho města se mnohokrát podívali obyvatelé SSSR,²¹⁰ ale dále například i z Kypru, Guineje²¹¹ či z Kuby.²¹² V roce 1985 navštívila nově postavenou školní budovu delegace z Kambodži či delegace z družební německého Wittstocku.²¹³ Roku 1983 se dále ve městě zastavila i delegace, která se v Praze účastnila Světového shromáždění za mír a život, proti jaderné válce, konkrétně se jednalo o zástupce Polska, Guatemaly a Panamy.²¹⁴ V roce 1989 navštívila 1. základní školu a školku na Větrné i skupina dvaceti šesti učitelů z Japonska.²¹⁵

Dále můžeme podotknout, že se například se samozřejmostí v Hořovicích uskutečnil smuteční průvod k uctění památky nejprve J. Stalina, a o pár dní později i Klementa

²⁰⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 67.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 179.

²⁰⁶ Mezinárodní politická krize vzniká v důsledku umístění sovětských raket na Kubě.

²⁰⁷ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

²⁰⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 104.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 126.

²¹⁰ Tamtéž, s. 151.

²¹¹ Tamtéž, s. 150.

²¹² Tamtéž, s. 192.

²¹³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 57.

²¹⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 180.

²¹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 47, 1989.

Gottwalda.²¹⁶ Jejich smrt v roce 1953 byla zřejmě důvodem, proč se ve stejném roce rozhodlo o vytvoření fondu na stavbu památníku těmto dvěma komunistickým předákům.²¹⁷ K realizaci stavby na hořovickém náměstí však nakonec nedošlo. K čemu ovšem došlo, a to v roce 1957, bylo postavení pomníku V. I. Lenina před hořovickou slévárnou. Reportáž z této události byla odvysílána i v televizi.²¹⁸ Ostatně ještě na konci osmdesátých let se konal i tradiční Leninův večer.²¹⁹

Za tragické události, související s tehdejším socialistickým pořádkem, můžeme považovat i tyto dvě následující. Velké pochyby vzbuzuje zastřelení občana z nedalekých Podluh, který byl zabit příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, když neuposlechl výzev k zastavení a před státní bezpečností dále prchal. Tvrdilo se, že šlo o utečence z pracovního tábora v Příbrami.²²⁰ Ještě smutnější událostí, která ukazuje, jaká doba opravdu byla, bylo zastřelení hořovického občana Václava Pondělíčka, vojenského zběha, v březnu 1957.²²¹ Pondělíček byl přitom ještě roku 1953 odsouzen k třem a půl letem ve vězení, kde si odpykával trest za odchod do západního Německa a za údajné vyzvědačství.²²²

Hořovice dále například vytvořily družbu se sovětským městem Choťkovo.²²³ Tato skutečnost se projevovala nejen různými delegacemi sovětských občanů do našeho města, ale například i přejmenováním Anýžovy ulice na ulici Choťkovskou v roce 1977.²²⁴

Pokud bylo již zmíněno přejmenování názvu ulice, řada pojmenování hořovických ulic byla dobově podmíněna, po roce 1990 byly proto názvy těchto ulic změněny, většina se vrátila přitom k názvům před druhou světovou válkou. Konkrétně se jednalo o tyto ulice: Brigádnická (nyní Sládkova), Julia Fučíka (Palachova), Lidových milicí (Masarykova), Rudá (Západní), Spartakiádní (Ke Stadionu), Tankistů (Pražská) a Náměstí 40. Výročí KSC (Visecké náměstí). Poslední zmíněné náměstí se ovšem původně jmenovalo Náměstí Legií.²²⁵ Zvláštní výjimku zde tvoří ulice Pionýrská, jejíž název byl změněn po Sametové revoluci na ulici Arnošta Dvořáka a následně během roku byla opět přejmenována na Pionýrskou. Přestože byla ulice pojmenována podle dětské pionýrské organizace, název byl ponechán,

²¹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 45-46.

²¹⁷ Tamtéž, s. 53.

²¹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 110.

²¹⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 323.

²²⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 62-63.

²²¹ Tamtéž, s. 119.

²²² Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 215. *Národní bezpečnost a správa*.

²²³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 99.

²²⁴ Tamtéž, s. 105.

²²⁵ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 31. Inv. č. 504. *Názvy ulic*.

neboť člověk by si prý měl uvědomit i prvotní význam slova pionýr – průkopník, člověk hledající nové cesty.²²⁶ Ne všechny nové názvy bylo po roce 1989 nutné měnit, například v roce 1961 bylo navrženo přejmenovat Náměstí na Tržišti na Náměstí Boženy Němcové. Ostatně ne vždy dobově podmíněné názvy prošly, například v roce 1961 bylo navrženo, aby se nově vzniklá ulice směrem k nemocnici pojmenovala na ulici J. A. Gagarina, nakonec však zůstalo u názvu K nemocnici. Ve stejném roce bylo mimo jiné navrženo zrušit Wilsonovo náměstí a dále Štefánikovu ulici přejmenovat na ulici Patrice Lumumby, od čehož bylo nakonec upuštěno.²²⁷ Zdá se, že ani po pádu komunismu se hořovičtí k těmto dvěma původním názvům již nevrátili. Zajímavé je ovšem také to, že i v současné době v Hořovicích zůstává ulice 9. května.²²⁸

V roce 1950 v rámci vydání nového lexikonu obcí ministerstvem vnitra měly být také odstraněny názvy německé, názvy připomínající původního vlastníka a pojmenování, v nichž je uveden předmět činnosti podniku. V Hořovicích byly proto ke změně navrženy tyto názvy: Dražovka, Sklenářka, Válcovna a Harmonika. ONV Hořovice však tuto změnu zamítl se zdůvodněním, že se jedná o názvy staré, historické a přiléhavé pro místní okolí.²²⁹

Zmínit můžeme v souvislosti s vlivem Sovětského svazu dále například to, že na počest této země se ve městě konala Prodejní výstava čajka,²³⁰ v hotelu Zelený strom býval Týden ruské kuchyně²³¹ a různé jiné akce, a to například v rámci tzv. Měsíce čs-sovětského přátelství.²³²

Důležitou součástí komunistického režimu byla i propagace socialistických myšlenek. V roce 1961 tak byla nutná propagační práce v Hořovicích splněna například pomocí místního rozhlasu a rozhlasu po drátě, tzv. propagačních skříněk (např. propagační tabule u trafiky na náměstí, dále skříňky KSČ, Spartaku,...), místního tisku (Hořovický motor, Budovatel) a nejrůznějších přednášek.²³³ I hořovičtí měli možnosti se seznámit s propagandou opačné strany, kromě poslechu rádia můžeme zmínit například to, že v říjnu roku 1954 dopadaly na

²²⁶ Hořovice, oficiální stránky města [online]. Dostupné z < <http://www.mesto-horovice.eu/mesto/informace-o-meste/ulicnik/> [Cit. 2017-28-12].

²²⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 31. Inv. č. 504. *Názvy ulic.*

²²⁸ Hořovice, oficiální stránky města [online]. Dostupné z < <http://www.mesto-horovice.eu/mesto/informace-o-meste/ulicnik/> [Cit. 2017-28-12].

²²⁹ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 214. *Názvy ulic.*

²³⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 241.

²³¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 90.

²³² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 48-49, 1959.

²³³ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 451. *Školská a kulturní komise (všeobecně).*

město nepřátelské propagační letáky.²³⁴ A o necelé dva roky později byl dokonce nad Hořovicemi jeden nepřátelský balón s letáky sestřelen tryskovým letounem.²³⁵ I v pozdějších letech se v tisku objevovaly zprávy o zahlédnutí nepřátelských letáků, které prý lživě informovaly obyvatele o různých věcech. Jako příklad můžeme uvést leták s nadpisem Špionáž na splátky o novomanželech, kteří kvůli měnové reformě přišli o své úspory.²³⁶

3.5. Sovětská intervence v roce 1968

Vlivem politiky Nikity Sergejeviče Chruščova, který v roce 1956 na XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu podrobil kritice tzv. Stalinův kult, začala velice pomalu opadat atmosféra strachu i v ČSSR²³⁷ a vystřídala ji atmosféra kritického posuzování stavu čs. společnosti. Československý prezident Antonín Novotný byl v lednu 1968 nahrazen na pozici prvního tajemníka KSČ Alexandrem Dubčekem, který se později stal symbolem obrodného procesu nazvaného Pražské jaro. V SSSR však probíhal v této době po nástupu Leonida Iljiče Brežněva do čela KSSS již proces opačný, a to návrat ke stalinismu. Na snahy mnohých československých politiků a občanů o „socialismus s lidskou tváří“ nahlížela proto Moskva velice negativně. Náznaky, že dojde k vojenskému zásahu proti „kontrarevolucionářům“ v ČSSR, byly patrné již během léta, kdy se na našem území konalo vojenské cvičení vojsk Varšavské smlouvy²³⁸. Z podnětu radikálních stoupců reformy sepsal spisovatel L. Vaculík výzvu „Dva tisíce slov“, ve které byly vyjádřeny obavy, aby se reformní proces pod tlakem domácích i zahraničních konzervativních sil nezastavil. Doma se výzva setkala s velkou podporou, podepsalo ji i několik členů Ústředního výboru KSČ, nicméně Moskva situaci v ČSSR nehodlala tolerovat. K samotné okupaci ČSSR došlo v noci na 21. srpna 1968, kdy vojska Varšavské smlouvy překročila československé hranice. Čs. vojsku byl dán rozkaz, aby nekladlo okupačním silám odpor. Členové předsednictva Ústředního výboru KSČ byli následně odvezeni do SSSR, kde pod nátlakem vyslovili souhlas se sovětskou okupací.²³⁹

²³⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 58.

²³⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 90.

²³⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovička*. č. 13, 1956.

²³⁷ Přijetím Ústavy v roce 1960 se stát přejmenoval na Československou socialistickou republiku.

²³⁸ Vojenský pakt zemí východního bloku v letech 1955-1991.

²³⁹ BENČÍK, Antonín. *Operace „Dunaj“: Vojáci a Pražské jaro*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN 80-85270-33-1.

Pokud se podíváme na tyto události na úrovni regionu, zjistíme, že ovzduší „Pražského jara“ se dostalo i do města Hořovic. Na zasedání Městského výboru KSČ na konci dubna byly schváleny zásady pro vypracování tzv. akčního programu. Otevřeně bylo zhodnoceno, že v uplynulých letech došlo k řadě chyb a že se MV KSČ chce podílet na novém modelu socialistické demokracie.²⁴⁰ Dále se i na Berounsku začaly ozývat dříve zakázané politické strany (lidová a socialistická), rozhovor se zástupci těchto stran například vyšel i v okresním tisku *Budovatel*, ve stejných novinách se objevuje i zmínka o tom, že v Berouně byl založen Klub angažovaných nestraníků.²⁴¹

I zde však tyto snahy byly přerušeny sovětskou okupací. „Ono to nebylo nijak velké množství těch vojáků tady. Ale jeli na Komárov, asi na Strašice, tam jsou kasárna, a jeli právě okolo té továrny, co jsme v ní dělali. Byla to jenom taková malá kolona, ne jako když obsazovali třeba Prahu. A kluci na ně hrozili, ten jeden už bral do ruky kvér, tak jsme ho strhli z okna, aby ještě něco neudělal. Já jsem ráno poslouchal rádio a teď takový ticho a zase: Okupační vojska obsazují naše území. To bylo takový ... a nikdo tomu nevěřil. Celej den to hlásili. A já, abych na to zapomněl, tak jsem si vzal kytaru a furt jsem cvičil. Tady se nic nedělo, že by někoho zastřelili nebo že by se lidi bouřili. To ne, prostě jsme jen koukali.“²⁴²

Reakce na sovětskou okupaci se objevila v okresních novinách až 3. září, a to s následujícím komentářem: „Tak přijeli...Prý na pozvání chránit nás před kontrarevolucí. Ta ochrana před kontrarevolucí vypadala tak, že první tanky, které se objevily v Berouně, namířily své hlavně na sekretariát okresního výboru Komunistické strany Československa a na okresní národní výbor.“²⁴³

„Těsně potom tu komunisti upořádali, já nevím, jestli to byl večírek nebo taneční zábava, a pozvali do lidáku několik důstojníků Rusů. A ten náš kapelník nám to neřekl. To byl Jedlička, dělal ředitele, a to víš, když měli funkce, tak se nechtěli nějak zprotivit. Pak se to nějak rozkřiklo, že tam budou Rusové. Oni totiž pak chtěli dělat přátelství, jakože jsou tu oprávněně. Já jsem pak ještě potkal toho našeho kapelníka a říkám mu, že tam prej budou Rusové. Nebudou, nebudou, povídá. Já tam pak přijdu, a oni tam. Ale jenom pár. Kluci byli pak pěkně našťvaný. Já jsem nechtěl odejít kvůli partě a tak. Tak jsme hráli, ale byli jsme pak pěkně otrávený. A ti Rusové to taky cítili, nikdo se tam s nima nebavil kromě těch několika funkcionářů.“²⁴⁴

²⁴⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 19, 1968.

²⁴¹ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 21-22, 1968.

²⁴² Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

²⁴³ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 35, 1968.

²⁴⁴ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

Následně probíhaly čistky nejen ve straně, ale třeba i v zaměstnání. „Ale byli i komunisti, kteří s tím nesouhlasili. My jsme měli v práci jednoho, takovýho férovýho komunistu, a ten s tím nesouhlasil. Vím, že pak některý lidi vyhodili ze zaměstnání. Předtím totiž ten Dubček říkal, že bude socialismus s lidskou tváří. To nás tak pobláznili, v novinách to furt bylo, my jsme tak čekali, co bude. Ale spíš taková naděje. Ale nijak jinak se to moc neprojevalo. Ono, že by bylo třeba více zboží, jídla, to ne, kde by to vzali. Slibovali, že se bude moct cestovat i na Západ a tak.“²⁴⁵

V listopadu roku 1968 alespoň vznikla v Berouně okresní rehabilitační komise, z Hořovic byl jejím členem tajemník MěNV Jaromír Košťálek.²⁴⁶

O rok později, k výročí 21. srpna docházelo na berounském okrese jen k drobným pokusům o narušení pořádku, většina občanů zachovala klid. V Hořovicích byl zaznamenán pouze větší nákup trikolór. Hlášeny byly i případy vystoupení některých zaměstnanců Harmoniky z Lidových milic²⁴⁷ či vystoupení devíti pracovníků Alby z komunistické strany.²⁴⁸ Častějším případem však bylo vyloučení mnoha lidí na základě probíhajících prověrek, v roce 1969 například bylo ze strany vyloučeno dvacet čtyři lidí z ČKD Hořovice či dva straníci z Okresního ústavu národního zdraví Hořovice.²⁴⁹

3.6. Stavební rozvoj města

Hospodářský a populační rozvoj města samozřejmě souvisel i s novými stavebními projekty. Není možné podat úplný přehled, zaměříme se tedy hlavně na stavby a projekty, které nejvíce pozměnily vzhled či charakter města. V souvislosti s úpravou města můžeme zmínit i to, že v roce 1982 bylo město oceněno vyznamenáním Krajského národního výboru o „Nejlépe upravenou obec Středočeského kraje“.²⁵⁰

Hořovice měly v roce 1950 kolem čtyř a půl tisíce obyvatel, na konci osmdesátých let, jak již bylo zmíněno, zde bydlelo již přes šest tisíc lidí. S růstem počtu obyvatel souvisela i výstavba nových bytů, nejprve především v lokalitě „Západního sídliště“ a ke konci sedmdesátých let vyrostlo další sídliště pojmenované podle původního višňového sadu

²⁴⁵ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

²⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 46, 1968.

²⁴⁷ Dělnické bojové jednotky, jejich existence nebyla nikdy zlegalizována žádným zákonem.

²⁴⁸ FROLÍK, Jaroslav. *Události let 1968-1970 na Berounsku ve svědectví pamětníka (2. část)*. In: *Minulostí Berounska 12*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2009. ISBN 978-80-86772-33-2. s. 107-109.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 152.

²⁵⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 172.

„Višňovka“.²⁵¹ Právě tato sídliště velice výrazně proměnila charakter města, ať už co se týče celkového pohledu na město, tak i způsobem života. Na okraj je možné ještě doplnit, že žadatelů o byt bylo přesto pokaždé více než samotných bytů. I proto ve městě fungovala komise, která dělala prověrky žadatelů. Přednost dostávali například ti, kteří pracovali ve velkých průmyslových závodech.²⁵²

Hořovičtí se dále dočkali i výstavby nemocnice. Dne 17. června 1956 se uskutečnila velká slavnost, při níž se hořovičtí dozvěděli, že konečně došlo na dlouho očekávané rozhodnutí, a tedy že v jejich městě bude postavena okresní nemocnice. V rámci oslav zde například sehrála rakovnická opera Dvořákovu *Rusalku*.²⁵³ Představení a následné pokládání základního kamene druhý den shlédlo několik tisíc občanů. Zájemci si dokonce mohli na základní kámen poklepat.²⁵⁴ Zajímavostí je, že snahy o zřízení okresní nemocnice v Hořovicích se objevovaly již od druhé poloviny 19. století. Poté bylo k postavení budovy blízko i v roce 1947, kdy byla vyhlášena architektonická soutěž, o čtyři roky později byl projekt zadán už i stavební firmě, nakonec však opět ze stavby sešlo. V roce 1953 byl projekt opět otevřen, i proto, že výstavba nemocnice v Hořovicích dostala od ministerstva zdravotnictví přednost před nemocnicí v Sedlčanech. Stavba byla svěřena doc. Ing. Leo Šimonovi.²⁵⁵ Hořovická nemocnice nakonec byla, i s pomocí „dobrovolných“ brigádnických hodin a přes požár v roce 1959²⁵⁶, slavnostně otevřena 9. července 1961. Vpředvečer otevření zde například sehrál soubor Národního divadla operu *Lazebník sevillský*, následující den zavítali do Hořovic někteří pražští umělci, velký zájem byl ale hlavně o prohlídku nové nemocnice.²⁵⁷ Tato stavba tedy, jak je vidět, opět výrazně zasáhla do vývoje a výstavby města. V roce 1989 byla k nemocnici ještě dostavěna přistávací plocha pro vrtulník.²⁵⁸

Každé město musí mít také ubytovací prostory a restauraci. Hořovice měly svůj hotel samozřejmě také, a to už z dob předválečných. Tentokrát tedy nebudeme zmiňovat ani tak výstavbu ve městě, jako spíše proces opačný. 15. února roku 1954 totiž došlo ke zřícení části restaurace a hotelu Zelený strom na Palackého náměstí. Nutno podotknout, že se tak stalo při plném provozu restaurace, jen zázrakem se tedy nikomu nic nestalo. K propadnutí části kuchyně, výčepního stolu a stropů došlo zřejmě i z toho důvodu, že byl hotel postaven přímo

²⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.

²⁵² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 21.

²⁵³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 79.

²⁵⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 26, 1956.

²⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 1-2, 1955.

²⁵⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 158.

²⁵⁷ Tamtéž, s. 181-182.

²⁵⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel* č. 46, 1989.

nad starou podzemní štolou.²⁵⁹ Vzápětí se vyrojily nejrůznější pověsti o údajném systému podzemních chodeb spojujících město s okolními hrady, zvláště když se částečně probořil do podzemní štoly i bagr, který byl o tři roky později využíván při stavbě nového hotelu. Tyto teorie však v rámci svého výzkumu definitivně zavrhl správce vlastivědného muzea dr. Josef Maličský.²⁶⁰ Hotel byl pak znovu otevřen až po šesti letech.²⁶¹ V dalších letech tak byl hotel opět centrem společenského života, probíhaly zde hudební a taneční večery, podnikové akce, svatební hostiny, loutkářské festivaly atd. V době, kdy v Praze byl nedostatek ubytovacích kapacit, sem zajížděla i zahraniční klientela.²⁶² Své klienty sem vozil například ČEDOK.²⁶³

Pokud se ještě vrátíme k hořovickému podzemí a k názoru J. Maličského, tak toto vysvětlení bylo zveřejněno i v místním tisku Nová vesnice Hořovicka. Dr. Maličský zde uvádí, že systém podzemních chodeb ve městě skutečně je, přestože skutečně k žádnému z hradů chodby nevedou. Je také pravdou, že v minulosti se v bezprostřední blízkosti města vyskytly i pokusy o dolování rudy. Podle pověsti sahaly rudové žíly z Jedové hory (nad Zásalskou přehradou) až k Hořovicím. Josef Maličský však teorii, že by jedna ze štol vedla až pod Palackého náměstí, razantně vyvrací. Chodby hořovického podzemí měly nejspíše jiný účel. Částečně byly objeveny již při stavbě okresního úřadu v roce 1930, další jsou pak patrné ve sklepech bývalého kláštera či domu Tippmannova. Staří pamětníci mluvili i o propojení sklepa lékárny se sklepem domu Vačkářova. Zdá se tedy, že chodby spojovaly sklepy v nejbližším okolí náměstí, a to zřejmě sklepy hlavně těch domů, které měly v minulosti tzv. právo várečné (které bylo Hořovickým odňato v polovině 16. století), a pro snadnější manipulaci byly snad právě proto tyto sklepy spojeny chodbami.²⁶⁴

V souvislosti s výstavbou města můžeme dále zmínit i to, že v šedesátých letech bylo započato s výstavbou kanalizace, v osmdesátých letech pak například došlo k postupné plynofikaci města. Co se týče vodovodu, tak poválečný systém byl nahrazen v roce 1981 přivaděčem ze Želivky.²⁶⁵

Další velice diskutovanou otázkou, co se týče výstavby města, byla i stavba smuteční síně. K jejímu otevření nakonec došlo roku 1981 a hořovičtí občané tak konečně získali reprezentativní místnost ke konání pietních akcí.²⁶⁶ Naopak zdemolován byl v roce 1987

²⁵⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 55.

²⁶⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 96.

²⁶¹ Tamtéž, s. 167.

²⁶² SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 2*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2008. ISBN 978-80-254-3409-3. s. 7.

²⁶³ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 24, 1968.

²⁶⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 5, 1957.

²⁶⁵ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990(1993).

²⁶⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 23.

objekt bývalých městských lázní.²⁶⁷ Plánována byla dále například výstavba domu s pečovatelskou službou, na konci námi sledovaného období, tedy v roce 1989, však v Hořovicích začal fungovat teprve klub důchodců, a to v zrekonstruovaném bytě na Palackého náměstí.²⁶⁸

Budovu pro konání kulturních a jiných akcí měli hořovičtí již z dob 1. republiky, kdy byl v roce 1931 dokončen areál Lidového domu, o jehož postavení rozhodla ve dvacátých letech Dělnická tělocvičná jednota napojená na sociální demokracii. Po druhé světové válce byla budova využívána odbory. V roce 1961 byla zahájena tříletá přestavba, po jejímž dokončení se Lidový dům přejmenoval na Společenský dům a činnost zde zahájil Společenský klub, naopak dům přestal sloužit tělovýchově.²⁶⁹

S měnicím se charakterem města souvisí i o, že za minulého režimu se měnil i územní plán města. Předpokládáme, že už nikdo ze současné mladší generace neví, že k Hořovicím formálně patřila i jedna okolní vesnice, a to Tíhava. 1. ledna 1959 však byla od Hořovic odloučena a připojena ke Kotopekům.²⁷⁰ O odloučení se však tato bývalá část města (spolu s Velkou Viskou) snažila již mnohem dříve, konkrétně už od počátku dvacátých let. Po odloučení Tíhavy tak zanikla městská část Hořovice III.²⁷¹ Proti odloučení Tíhavy podali někteří tamní obyvatelé protest na MNV Hořovice, který však zjevně zůstal nevyslyšen. Pro odtržení této městské části hovořila totiž hlavně dvoukilometrová vzdálenost od vlastního města, špatné spojení s MNV Hořovice či okolnost, že v Tíhavě zůstávali v této době pořád soukromí zemědělci, které by údajně bylo lepší začlenit do JZD v Kotopekách než do školního statku v Hořovicích.²⁷²

Pokud jsme u územních změn, v roce 1960 Hořovice doplatily na reorganizaci okresů a krajů a ztratily pozici okresního města.²⁷³ Ostatně toto se stalo městu již za německé okupace v roce 1942,²⁷⁴ nicméně po 2. světové válce, jak již bylo zmíněno, se hořovický okres obnovil.²⁷⁵

²⁶⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 192.

²⁶⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 11, 1989.

²⁶⁹ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 1*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7. s. 8-9.

²⁷⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 139.

²⁷¹ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 3*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2014. ISBN 978-80-260-7157-0. s. 48-50.

²⁷² Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 358. *Návrh na odloučení Tíhavy od Hořovic*.

²⁷³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 157.

²⁷⁴ TOPINKA, Jiří. *Paměti státního úředníka JUDr. Jaroslava Ročáka z let 1938-1948 (2. část)*. In *Minulosti Berounska 15*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2. s. 215.

²⁷⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 14.

3.7. Osudy zámku Hořovice

Po válce byl, jak již bylo zmíněno, zámek zabaven rodině Hanau-Schaumburg, a byla zde zřízena nemocnice. Svě sídlo si zde udělali i vojáci Rudé armády, kteří nesou svůj podíl spolu s místním obyvatelstvem i na rozkradení inventáře zámku.²⁷⁶ O část inventáře pak požádal v roce 1947 i hořovický muzejní spolek (například o sbírky týkající se archeologických nálezů z Plešivce, staré zbraně či africké fotografie)²⁷⁷, část zařízení byla také například zapůjčena do tehdejších prominentních vil komunistických představitelů, darována příslušníkům Státní národní bezpečnosti a vojenskému velitelství, dále bylo technické zařízení odepisováno pro nově vzniklou Státní správu lesů a statků atd. Poslednímu zmíněnému úřadu připadly i lesní plochy patřící k zámku a padesát osm místností, které využívalo ústředí. Do jižního křídla se nastěhoval Muzejní spolek, v severním křídle zůstali bydlet panští úředníci se svými rodinami (bylo jim přiznáno bezplatné doživotní užívání zámeckých bytů). Roku 1948 převzala zámecké nemovitosti i s přilehlým parkem do své správy Národní kulturní komise (NKK). Zároveň však zámecký majetek měl ve správě i Národní pozemkový fond. Při finančním vyrovnání těchto dvou organizací se přitom ztratila další část inventáře.

V březnu roku 1948 se akční výbor Národní fronty Hořovice obrátil s žádostí o vydání zámku na předsednictvo vlády, žádosti však nebylo vyhověno. NKK již ve stejném roce zahájila některé opravy na zámku, zámecký nábytek byl však dále ze zámku odvážen a přiváženy byly naopak tisíce knih a jiných předmětů, zámek měl totiž sloužit i jako sběrna. V nájmu zde byl dále například Státní oblastní archiv zemědělský, spolek Československého červeného kříže, Městský hudební ústav Josefa Slavíka, rolnická škola, muzeum, poštovní úřad a jiné instituce. O propůjčení prostor zámku se přihlásil i Svaz československých výtvarných umělců. NKK byla v roce 1951 zrušena a správa zámku byla převedena na Ministerstvo školství, věd a umění, konkrétně na orgán Státní památkové správy. V roce 1954 mohli hořovičtí shlédnout první zámeckou expozici, která však byla umístěna v pouhých pěti místnostech. Expozice byla prezentována v nezměněném stavu až do roku 1974, kdy byl zámek pro svůj havarijní stav veřejnosti uzavřen.²⁷⁸

²⁷⁶ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 4.

²⁷⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 205.

Městské muzeum.

²⁷⁸ HÁJKOVÁ, Y. – BURGET, E. *Osudy zámku Hořovice ve 20. století.* In *Minulosti Berounska 3.* Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 2000. ISBN 80-238-5059-8. s. 206-214.

Hořovický zámek prošel rekonstrukcí interiérů a začaly se v něm pořádat koncerty a výstavy.²⁷⁹ Otevřen byl částečně od roku 1985.²⁸⁰ Generální oprava zámku přitom započala roku 1984, přičemž jednou z nejnáročnějších rekonstrukčních prací byla oprava měděné kopule zámecké věže, které se ujal místní občan a umělecký klempíř, sedmdesátiletý Antonín Nosek se svým pomocníkem Josefem Smetanou. Celková rekonstrukce včetně zámeckého parku byla rozplánována až do roku 2002.²⁸¹ Obnovy se dočkal i zámecký park, který byl v dřívějších dobách postaven jako směs parku anglického a francouzského, a to konkrétně v roce 1989, kdy byl park očištěn od náletových dřevin.²⁸²

V okolí naproti zámku byla také v roce 1986 instalována kašna, která byla rozebrána v sedmdesátých letech při stavbě Palackého náměstí. Jednalo se o kašnu, která původně stála na Václavském náměstí v Praze, odkud ji koupili v 70. letech 19. století obyvatelé vedlejší obce Žebrák a následně ji odkoupily právě Hořovice.²⁸³

Na závěr můžeme ještě dodat, že po válce byl šlechtické rodině zabaven nejen zámek, ale i další pozemky, v potvrzení MNV Hořovice z roku 1952 víme, že právě MNV do své správy převzal i tyto lesní nesouvislé celky, které byly konfiskovány hořovickému velkostatku: Dražovka, Háj, Bažantnice, Klobouček, Stareč, Hoříčky, Remízek a Obecní les. Například o vlastnictví části Dražovky se zprvu ucházel i MNV Podluhy, o Háj zase soupeřila Tíhava s Kotopekami. Zástupci Hořovic podávali také odvolání proti rozhodnutím okresní rolnické komise, která byla proti přidělení pozemků městu Hořovice. Na části pozemků v katastrálním území Velká Víška zase měly vzniknout parcely pro zřízení zahrádek a stavbu rodinných domů, národní pozemkový fond však proti tomuto rozhodnutí měl v roce 1950 námítky, neboť na části mělo být započato se stavbou okresní nemocnice a také se stavbou spojovací státní silnice spojující silnici Praha – Plzeň se silnicí Hořovice – Příbram.²⁸⁴

²⁷⁹ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 4.

²⁸⁰ BURGET, Eduard. *Hořovice*. Hostivice: Městský úřad Hořovice, 2006. s. 7.

²⁸¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 283-284.

²⁸² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 70.

²⁸³ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 1*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7. s. 12-13.

²⁸⁴ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 20. Inv. č. 420. *Pozemková reforma a konfiskace*.

3.8. Sametová revoluce

Nespokojenost obyvatelstva, špatná ekonomická situace či postupné hroucení totalitních režimů v zemích tzv. Východního bloku – to vše nakonec vedlo k pádu komunistické strany v Československu. Po období tzv. normalizace v sedmdesátých letech docházelo již na počátku osmdesátých let k postupnému uvolňování poměrů, vše pak vyvrcholilo na podzim roku 1989. Od ledna tohoto roku probíhaly různé demonstrace, tou nejdůležitější se však stala studentská demonstrace naplánovaná na 17. listopadu. V důsledku násilného zásahu Státní národní bezpečnosti proti demonstrujícím studentům se totiž v dalších dnech do této situace zapojovali další českoslovenští občané, zpočátku hlavně pražští herci. Díky Václavu Havlovi, disidentovi a kritikovi komunistického režimu, bylo také o dva dny později založeno Občanské fórum, společná platforma opozice. Následné další stávky, generální stávka 27. listopadu a aktivita Občanského fóra vedly postupně ke zrušení monopolu jedné strany, vytvoření nové vlády a nakonec i dne 29. prosince 1989 ke zvolení Václava Havla prezidentem. Revoluce, zvaná pro svůj nekrvavý průběh Sametová, nastartovala proces demokratizace společnosti, které se českoslovenští občané dočkali po téměř dvaadvaceti letech.²⁸⁵

Rok 1989 se samozřejmě dotkl i města Hořovic a jeho občanů. Přestože ještě v lednu 1989 přál vedoucí tajemník Okresního výboru KSČ lidem v místním tisku šťastný zítřek našich dětí a hodně úsilí a snahy do nového roku, na konci téhož roku se již „šťastný zítřek“ komunistické strany, jak již bylo zmíněno, začal nejen v berounském okrese rozpadat.²⁸⁶

Dozvuky událostí 17. listopadu se objevují právě i na berounském okrese. Z okresního tisku *Budovatel* se dozvídáme, že na 23., 25. i 26. listopadu byla svolána mimořádná schůze OV KSČ. Zástupci strany se shodli na tom, že je třeba sjednotit postup strany, dále na nezbytnosti kádrových změn v ústředních orgánech a celkově na tom, že cesta vede jen přes dialog se všemi lidmi.²⁸⁷

Následně se 27. listopadu ozývá zástupcům berounského Občanského fóra po telefonu Jaroslav Klán, tehdejší vedoucí tajemník OV KSČ Beroun a navrhuje jednání představitelů Národní fronty okresu s představiteli OF. I z tohoto důvodu je třeba počítat i s Hořovickem, se kterým do této doby nebylo navázáno žádné spojení. Tohoto úkolu se ujímá Jaroslav Frolík: „Přemýšlím, koho oslovit – napadá mě známý – MUDr. Dušek, primář interny hořovické nemocnice. Nacházím v krátkém telefonátu velké pochopení – sám působí aktivně

²⁸⁵ EMMERT, František. *Sametová revoluce: kronika pádu komunismu 1989*. 1. vydání. Praha: Computer press, 2009. ISBN 978-80-251-2301-0.

²⁸⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 1, 1989.

²⁸⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 48, 1989.

v hořovickém OF. „Udělám maximum pro hořovickou účast“, slibuje, „ale nevím, zda a jak se mi narychlo podaří zajistit důstojnou hořovickou prezentaci OF.“ Hořovická delegace se pak skutečně již zmíněného jednání zúčastnila. Nechyběla například ani při schůzi místních výborů OF v berounském sále 7. prosince 1990.²⁸⁸ Zde se zástupci OF sešli se zástupci ONV a Městského NV, při této příležitosti zástupci z občanského fóra oznámili, že se začali tvořit komise, které budou předkládat návrhy v různých oblastech života.²⁸⁹

Berounské okresní události samozřejmě pokračovaly dále, my se však vrátíme zpět do Hořovic. Místní fóra byla totiž dále zakládána i v některých hořovických podnicích, můžeme například uvést ČKD Hořovice (mluvčí Š. Slavík) či Albu Hořovice (244 členů, mluvčí Julak).²⁹⁰

27. listopadu se dále hořovičtí obyvatelé shromáždili na Palackého náměstí a zapojili se do generální stávky.²⁹¹ Také vyjádřili podporu nově ustanovenému Občanskému fóru, jehož program přijeli z Prahy představit pražští herci Jiří Lábus a Martin Dejdar. V průběhu tohoto vystoupení procházel náměstím průvod složený z pracovníků hořovických závodů (Delicia, ČKD, ...) s různými transparenty (Svobodné volby atd.) a vlajkami, který se následně připojil k davu na náměstí. V rámci proslovů svůj příspěvek týkající se zdravotnictví a zdraví československých občanů za zaměstnance hořovické nemocnice přečetl již zmíněný primář Dušek, poté například i zástupce závodu Delicia a další lidé z řad hořovických občanů. Na náměstí z pódia, které vzniklo na schodech u budovy úřadu, dále promluvil i zástupce Národní fronty Karel Mužík, který ve svém projevu vyjádřil ochotu ke společnému dialogu se zástupci jiných politických stran a dalších organizací a dále i předseda městského národního výboru Zdeněk Samec, který vyjádřil zklamání ze současného vedení KSČ a který zopakoval výzvu k vedení strany národně socialistické a lidové a dalších organizací ke společnému zasedání. Jak již bylo řečeno, odvahu vystoupit našlo i několik dalších občanů z Hořovic a okolí, průběh shromáždění byl dokonce natočen na kameru, mladší generace mohou díky tomu alespoň takto pocítit atmosféru, která panovala na Palackého náměstí 27. listopadu 1989. Tato generální stávka byla pak ukončena zpěvem státní hymny.²⁹²

²⁸⁸ FROLÍK, Jaroslav. *Rok 1989 na Berounsku ve svědectví účastníka místní pokojné revoluce*. In: *Minulost Berounska 12*. Sborník Státního okresního archivu Beroun. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2009. ISBN 978-80-86772-33-2. s. 186-188.

²⁸⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 51-52, 1989.

²⁹⁰ FROLÍK, Jaroslav. *Rok 1989 na Berounsku ve svědectví účastníka místní pokojné revoluce*. In: *Minulost Berounska 12*. Sborník Státního okresního archivu Beroun. 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2009. ISBN 978-80-86772-33-2. s. 212.

²⁹¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 3.

²⁹² *Generální stávka, 27. 11., 1989, Sametová revoluce, Hořovice* [online]. Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=bRtJtZc1uis>> [Cit. 2017-28-12].

Události gradovaly dále, například největší hořovický závod ČKD 2. prosince vyhlásil mimořádnou směnu na podporu požadavků studentů v Praze. Ve stejný den byly ze závodu armádou odvezeny zbraně a munice Lidových milicí, které byly následně rozpuštěny. 11. prosince pak byla v ČKD vyhlášena další generální stávka. V závodě došlo opět i k personálním změnám, novým ředitelem byl zvolen Ing. Zaorálek a hlavní slovo v závodě získávalo Občanské fórum.²⁹³

11. prosince se konalo plenární zasedání MNV v Hořovicích, při kterém byly odsouhlaseny mimo jiné i některé personální změny. Do rady města se dostali nově i občané bez partaje (např. Blanka Plecítá či Josef Horák). Pod patronací OF bylo dále 29. prosince svoláno do Labe veřejné shromáždění, na kterém se se zástupci městského národního výboru diskutovalo o otázkách politických, ekonomických a jiných městských záležitostech.²⁹⁴

Společenské změny se projeví i v tisku, již zmiňovaný týdeník *Budovatel* začal od konce listopadu pozvolna veřejnost informovat o tom, co se ve skutečnosti děje (ještě v čísle z 22. listopadu nedochází k žádné reflexi pražských událostí ze 17. listopadu, o týden později již je zmiňována beseda s berounskými studenty a Jaroslavem Klánem či rozhovor s předsedou Socialistického svazu mládeže). Na konci prosince už redakce uveřejňuje dokonce různá prohlášení (např. dopravního závodu ČSAD Beroun, v němž se tento podnik staví proti zákroku pořádkových sil proti studentům) a dokonce i výzvu čtenářům, aby zasílali návrhy na změnu názvu těchto celookresních novin.²⁹⁵ Na závěr můžeme podotknout, že i hořovičtí si tak začali pomalu zvykat na novou situaci.

²⁹³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 22-23.

²⁹⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 3.

²⁹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 51-52, 1989.

4 Každodenní život

Každodenní život nám může ukázat, jak moc se politické dějiny promítaly do běžného života našich předků. Nezaměřuje se jen na významné události města hodné zapsání do kroniky, ale na běžné věci, které lidé museli a musí řešit v každé době. Každodenní život vypadal samozřejmě u všech hořovických občanů trochu jinak, přesto se dá najít jistě spousta spojovacích prvků, které zažívalo mnoho z nich. Nebudou se ve velkém lišit od běžného života obyvatele jiného československého města, přesto se domnívám, že je velice důležité se alespoň částečně pokusit každodenní život hořovických zaznamenat, protože je to historie, která patří do dějin města stejně tak, jako velká politická rozhodnutí.

Každodenní život v Hořovicích za tzv. třetí republiky je již v této práci zpracován, v této kapitole se tedy zaměříme na každodenní život v letech 1948-1989. Nelze samozřejmě toto časové období vnímat jednoduše, padesátá léta byla jiná než léta šedesátá, a ta byla zase odlišná od dob normalizace atd., nicméně tato práce si nedává za cíl zmapovat každodenní život dopodrobna, spíše se zaměřuje na jednotlivé oblasti běžného života, které pouze rámcově zasazuje do časového období.

4.1. Obživa, práce

Hlavním propagandistickým trumfem v ideologickém zápasu s kapitalistickým a demokratickým Západem se stala plná zaměstnanost. V Československu se do značné míry opravdu podařilo vymýtit nezaměstnanost, pracující člověk, který se nepletl do politiky a byl loajální vůči komunistické straně, se nemusel bát propuštění z práce. Vše šlo ovšem na úkor technologické vyspělosti a produktivity práce. Správný socialistický občan však nebyl uvědomělý pouze v práci, ale i mimo ni formou zdánlivě dobrovolných brigád, uzavírání socialistických závazků apod.²⁹⁶

Ve velkém množství zápisů v hořovické kronice najdeme právě zmínky o brigádách a závazcích, které místní lidé museli plnit. Tak se v podstatě přesně dozvíme, kolik lidí a kolik hodin v jakém roce odpracovali. Tedy například, že na předlažbě části Palackého náměstí lidé odpracovali v roce 1952 přes devět set hodin zadarmo²⁹⁷ (na náměstí pracovali i studenti

²⁹⁶ RYCHLÍK, Jan. *Každodennost v Československu v období tzv. normalizace*. In: Každodenní život v Československu 1945/48-1989. 1. vydání. Praha – Liberec: Ústav pro studium totalitních režimů a Technická univerzita v Liberci, 2015. ISBN 978-80-87912-35-5. s. 37-40.

²⁹⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 37.

gymnázia²⁹⁸) nebo že rodiče žáků jedenáctileté střední školy v Hořovicích odpracovali v roce 1959 přes sedm tisíc hodin na školní přístavbě.²⁹⁹ Nejabsurdněji pak působí zápisek, že je správné, že se nikdo nepozastavuje nad tím, že při stavbě kanalizace stejně dobře pracuje pan učitel Heppner, úředník ONV Ubl či okresní knih. inspektor Štěpnička, neboť poměr k fyzické práci se již změnil a je jen dobře, že lidé nejrůznějších profesí nebo i studenti pomáhají budovat socialismus.³⁰⁰ Studenti průmyslové školy si ostatně dali také závazek, že na stavbě nemocnice odpracují tři dny.³⁰¹

Abychom dostáli svému oborovému zaměření, na okraj můžeme zmínit i zajímavost týkající se profese učitele. Zajímavé je totiž to, že učitelé byli posíláni na praxi, a to konkrétně do hořovických závodů vyrábějících naftové motory, a to zřejmě proto, aby získali více zkušeností a poznatků, které by mohli využívat dále ve své učitelské praxi.³⁰²

Jednou z nejčastějších brigád byla práce na poli při žních. Hořovičtí byli nejvíce povoláváni ke sklizni cukrovky, a to na statky v Bezdědicích, Želkovicích či Neumětélích. Například v roce 1953 byly každé rodině přiděleny tři ary cukrovky. Zdá se však, že nakonec musely situaci v tomto roce zachraňovat brigády z továren, úřadů a škol.³⁰³ Ostatně i místní kronikář si několikrát v průběhu let stěžuje na přístup místních obyvatel, kteří prý nemají příliš zájem o činnost MNV a i na brigády chodí velice neradi.³⁰⁴ Na řepné brigády se jezdilo autobusem i v neděli, studenti a pracující z továren však jezdili obdělávat řepu i během své pracovní doby.³⁰⁵ Už v roce 1957 pak zástupci MNV Hořovice žádali o vyjmutí hořovických obyvatel z povinnosti okopávky a sklizně cukrovky v Bezdědicích, neboť je jich více nutno při pracích na hořovickém školním statku.³⁰⁶

Dále například byly vyhlášovány i celookresní akce Národní fronty proti tzv. americkému brouku.³⁰⁷ Jako hledací den mandelinky bramborové byla například vyhlášena sobota 12. července 1952, kdy byli lidé vyzváni, aby se dostavili na svůj pozemek osázený bramborami a zapojili se tak do této akce.³⁰⁸

²⁹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 40.

²⁹⁹ Tamtéž, s. 146.

³⁰⁰ Tamtéž, s. 88.

³⁰¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 48-49, 1959.

³⁰² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 32, 1959.

³⁰³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 52.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 69-70.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 60.

³⁰⁶ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 307.

Zajištění obdělávání půdy.

³⁰⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 30, 1952.

³⁰⁸ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 2. Inv. č. 304. *Věci trestního práva hmotného.*

Co se týče uzavírání socialistických závazků, tak ty se přijímaly opět velice často, a to při nejrůznějších příležitostech. Jako příklad můžeme uvést závazky místních k Mezinárodnímu dni žen v roce 1953, které čítaly téměř pět tisíc odpracovaných hodin.³⁰⁹ V roce 1956 pak například zaměstnanci Hořovických strojíren přijali závazky na počest výročí Velké říjnové socialistické revoluce a jako protest proti maďarskému povstání.³¹⁰

„My jsme byli brigáda socialistické práce. Kromě toho, že si člověk odpracoval svoje, tak když byla brigáda, tak se přijímaly závazky. Udělalo se velký tablo a byly závazky, kolik toho odpracuju hodin zadarmo. Tam se psaly různé ty brigády v zemědělství a tak. To byly akce Z – zadarmo. A pamatuju se, že tenkrát předseda strany tam nechtěl Jirku Kratochvíla, že byl rozvedený. My jsme všichni museli bejt takový čistý. A já se za něj furt přimlouval. Na pořadí byly třeba i byty. A bylo zase podle těch brigád. Taky jsem chodil okopávat řepu a taky se chodilo na výstavbu různých budov. Při žních se chodilo na školní statek. A taky jsem byl, když se stavěla škola. Někdo přišel, že tam mám děti, tak ať jdu. Tak jsem tam natíral okna. Oni ti dali vyhlášku, že je brigáda, no a kdo nešel, tak byl pěkně zapsanej. Buď že děti ti nevezmou do školy, nebo takový jiný věci. Prostě aby měl člověk klid, aby si to nějak nerozházel, tak šel. Podle toho se to bralo třeba, i když šel člověk něco koupit, třeba auto, tak se ptali, kolik si měl brigád, nebo taky když se rozdávali rekreace. S těma autama to bylo tak, že někdo ho dostal za dvacet osm tisíc a my jsme už platili víc. Ti, co to dostávali s tou slevou, tak museli být zasloužilí pracovníci.“³¹¹

Hořovická „dělnická třída“ pak ve městě pracovala v několika podnicích, a to hlavně v národním podniku Alba (zaměřeném na velkokuchyňské zařízení) a národním podniku Škoda (výroba Dieselových motorů), tyto dva celky přitom vznikly sloučením všech znárodněných hořovických továren. O tom, že továren bylo před znárodněním ve městě poměrně hodně, svědčí i jejich seznam v místní kronice.³¹² Hořovické výrobky, především Dieselovy motory, byly pak posílány například i do západní Evropy či do Jižní Ameriky.³¹³ Velkokuchyňské zařízení z Alby pak bylo zase například využito v roce 1958 v čs. pavilonu na světové výstavě v Bruselu.³¹⁴ Škodovy závody se postupem času ovšem dále slučovaly do větších celků (viz Hořovické strojírny), až byly nakonec roku 1958 začleněny do národního podniku Československé závody naftových motorů.³¹⁵

³⁰⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 45.

³¹⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 44, 1956.

³¹¹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³¹² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 30.

³¹³ Tamtéž, s. 48.

³¹⁴ Tamtéž, s. 112.

³¹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 124.

Dále nesmíme ovšem zapomenout ani na proslulý závod Harmonika (původní Kebrleho továrna) a jeho výrobu akordeonů a dalších hudebních nástrojů, taktéž posílaných do celého světa.³¹⁶ Od roku 1983 se závod přejmenoval na závod Delicia Hořovice.³¹⁷ V rámci dopravních služeb fungoval ve městě dopravní podnik ČSAD.³¹⁸ Posledním národním podnikem v Hořovicích byly Obchodní tiskárny (vznikly z původní Hrdličkovy tiskárny).³¹⁹ Podniky měly i své dělnické bojové jednotky, zmínit můžeme například Lidové milice v Albě, v roce 1981 milicionáři na ukázkou pořádali besedy na téma Únor 1948 – vznik LM či se účastnili ostrých střelb.³²⁰ Ve městě navíc působila Obvodová jednotka Pomocné stáže VB Hořovice, která měla až sto tři členů.³²¹

Místní živnostníci a podnikatelé byli sdružováni do Sdruženého komunálního podniku města Hořovice. Založen byl v roce 1953 a o pět let později byl tento podnik ještě doplněn provozovny drobných oprav a údržby MNV.³²² V sedmdesátých letech byl začleněn do Okresního podniku služeb Beroun.³²³ Socializace se dotkla i místních jídelen a restaurací, které byly začleněny do podniku Restaurace a jídelny. Jejich nedostatečná kapacita vedla v padesátých letech ke stavbě nového hotelu na Palackého náměstí.³²⁴ V osmdesátých letech se například mohli hořovičtí najíst nejen v již zmíněném hotelu Zelený strom, ale dále i v restauraci Valdek, U nádraží, U Čermáků či na Krétě.³²⁵

Místní továrny se přitom předháněly v tom, v čem budou při socialistickém budování nejlepší, ať už se jednalo například o soutěž vzorný exportní závod či o uzavírání celopodnikových závazků. Za minulého režimu nebyla nouze o „čestná uznání“, o nejrůznější odznaky za vzornou práci a podobně.³²⁶

Samozřejmostí bylo i to, že kdo se chtěl na společenském žebříčku či v práci posunout výše, musel být členem KSČ. „To bylo takhle. Byli jsme v práci dva a oni nás měli vyhlídnutý, že umíme dobře dělat a že máme kolem sebe hodně přátel. Tak furt chodili, abychom se dali ke straně. To bylo přesně v tom roce, co vylít Gagarin do vesmíru. To přišli i z okresu a povídají, vidíš, co je to za svátek, Gagarin vylít do vesmíru a ty pořád nechceš. Tak do mě hučeli tak dlouho, až jsem na to kejvnu. Byl jsem tam asi dva měsíce, teprve teda na

³¹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 295.

³¹⁷ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 3.

³¹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 297.

³¹⁹ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 3.

³²⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 36.

³²¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 11.

³²² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 144.

³²³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 139.

³²⁴ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 3.

³²⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 239.

³²⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 291.

čekací listině. Ono se totiž furt muselo chodit na schůze, po práci, a já jsem jim říkal, že chodím hrát. Jenže to neplatilo, tak jsem zase vystoupil. Zase přijeli z okresu, a povídají, že je to ostuda, když dělník vystoupí ze strany. Já jsem jim řekl, že mám muziku a že chodím na všechny akce hrát. Já jsem měl takovou práci, že jsem byl důležitější pro ten podnik, nemohli mě jen tak nahradit někým jiným. Taky tam byl jeden, kterej říkal, tak ho vyměňte, ale mistr řekl, že kdepak, to nejde. Na tohle jsem já spoléhal, tak jsem se nebál.³²⁷

Pro lepší představu, v roce 1959 bylo v obvodu města kolem šesti set členů Komunistické strany Československa.³²⁸

„Stejně se muselo na schůze po práci, i nečlenové strany. Já jsem tam zase často nechodil, jednou mi málem ublížilo, protože se zvyšovaly platové třídy. To mně pak zase pomohl ten mistr. Ty schůze byly každý tři týdny. Třeba když přišlo nějaké nařízení z vlády, nebo když se mělo něco stavět. Taky jsme pak museli podepsat, když odsoudili tu Horákovou. To ti dali papír a tady se podepiš. Jinak by tě asi vyhodili.“³²⁹

„A straníci, kdo byl ve straně, měl všude přednost. Jako u nás v práci mohli dělat přesčas, vydělat si víc peněz, nebo dostali lepší rekreace. Ty byly tenkrát hodně levný. A mně vždycky říkali, ty nechodíš na schůze. Byla taková dobrá anekdota. Byla fronta na maso a řezník povídá: Všichni straníci z řady ven. Tak oni mysleli, že všichni straníci dostanou to maso. A řezník povídá: Dostanete všichni houby, ale vy musíte být včas informovaní.“³³⁰

Co se týče shánění obživy, potravin, ani zde nebyla situace lehká. To, že se věčně stály fronty na potraviny, nezastírá ani městská kronika. Zápisky tohoto typu se objevují skoro v každém roce. Je pravdou, že občas bývala vina dávana nejen špatnému zásobování, ale i lidem, kteří prý situaci ztěžovali neúměrným zásobováním na úkor jiných a podobně. Dokonce je i zmíněno, že by funkcionáři měli lépe působit při převýchově občanů, kteří tímto způsobem porušují socialistický pořádek.³³¹ Je ovšem zajímavé, že v kronice, o jejíž tendenčnosti nelze pochybovat, je několikrát vůbec přiznáno, že je něčeho nedostatek, například v roce 1974, že byl nedostatek obuvi, šicích stojů či umyvadel.³³²

„Stály se taky fronty na maso. Přišel pátek, tak se šlo do fronty. A musela jsi si vzít, to co ti dal, ne to, co jsi chtěla“³³³ „Bylo to tak, že spíš k tomu, co jsi si vybral, se muselo vzít

³²⁷ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³²⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 6, 1959.

³²⁹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³³⁰ Tamtéž.

³³¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 188.

³³² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 3-4.

³³³ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

něco, co řekli. Řekla a k tomu ještě buček, tak jsem musela vzít i buček no.“³³⁴ Například v roce 1962 bylo v Hořovicích stanoveno, že po dobu nedostatku masa bude prodej vždy jen v pátek od 14 hodin ve všech prodejnách najednou.³³⁵ V roce 1957 pro zajímavost mohli hořovičtí nakupovat ve stánku na náměstí i tzv. masité polotvary.³³⁶ V červnu roku 1982 pak bylo odsouhlaseno, že se na náměstí budou konat pravidelné trhy, a to každý pátek v dopoledních hodinách.³³⁷ Pro zajímavost, roku 1968 se pak poprvé konal v Hořovicích tzv. Bleší trh, na kterém lidé mohli zakoupit nebo prodat nejrůznější opotřeбенé zboží.³³⁸

Pokud se vrátíme ještě do situace poválečné, do roku 1953, zásobovací situace vypadala ještě jinak, jak již bylo zmíněno, především přetrvával systém potravinových lístků. „Muselo se hlásit domácí zvířectvo. Za války se odevzdávalo třeba sádlo z prasete a to všechno přešlo ještě do komunismu. Bylo to podle hektarů a podle toho se odevzdávala třeba vejce. My jsme museli nahlásit počet slepic na městskéj úřad. To bylo až do konce toho lístkového systému. A když babičce nenesly slepice, tak musela jít, vejce koupit a odevzdat je.“³³⁹

Problém byl za minulého režimu nejen se sháněním potravin, ale i jiného zboží. I v tomto případě se uplatňovala ve velkém protekce. „Když si chtěla auta, tak ti v práci museli dát poukaz. Já vím, že ti dva kluci od nás z práce šli na půl roku do dolů a pak měli přednost na toho Spartaka. Třeba strejdu z Kařeza takhle přeskočili. Byl na řadě, chtěl Spartaka, no a najednou si zažádal někdo jinej, strejdu odsunuli a on si pak koupil tu Volhu. Ty totiž byly volný, protože byly drahý a velký s velkou spotřebou. To bylo to pořadí. Šla si se přihlásit do mototechny v Praze, už jsi musela složit i peníze. A pak jsme se koukali, jak to ubývá. My jsme museli čekat pět let na to auto. Lidi se tenkrát báli těch „embéček“, hodně to odříkávali a najednou mi strejda volá, že za tejdén jsme na řadě.“³⁴⁰ V roce 1958 například místní spořitelna zaznamenala dvě stě třicet šest žádostí o přidělení poukazu na osobní automobil, žadatel přitom musel mít potvrzení, že má na účtu alespoň dvacet tisíc československých korun.³⁴¹ O rok dříve bylo zaznamenáno žádostí méně, konkrétně sto šedesát jedna.³⁴²

³³⁴ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³³⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 189.

³³⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 40, 1957.

³³⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 86-87.

³³⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 46, 1968.

³³⁹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 113.

³⁴² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 17, 1957.

Co se týkalo obecně dopravy ve městě, od roku 1961 fungovala pravidelná autobusová linka, která zajišťovala dopravu mezi nádražím, nemocnicí a náměstím. Červenému autobusu se říkalo „mandelinka“.³⁴³

O tom, že s rozvojem automobilismu a jiných dopravních odvětví stoupala i možnost cestovatelská, asi netřeba dále mluvit. Někteří hořovičtí občané však měli možnost se podívat i do jiných zemí, než do zemí socialistického bloku. V roce 1960 totiž místní rozhlas přál k Vánocům všem občanům Hořovic, a nezapomněl zmínit ani ty, kteří byli tehdy v cizině: Z. Somolík v Argentíně na montáži, F. Žebrakovský ve Švédsku na velvyslanectví jako učitel a M. Novotný v Guinei také jako učitel.³⁴⁴ Naopak v našem středočeském městě pak například v roce 1978 začalo v závodu ČKD pracovat 24 vietnamských chlapců, kteří odešli ze své země v důsledku občanské války.³⁴⁵ Pokud bychom pátrali po kořenech dnešního velkého počtu romských rodin v našem městě, pak bychom se dostali do roku 1958, kdy byli zde Zdic přestěhováni do našeho města cikáni. Jejich dvěma vozům bylo zatím vyhrazeno místo u cihelny.³⁴⁶ V roce 1987 se jejich počet rozrostl již na šedesát šest osob.³⁴⁷

Pokud ještě chvíli zůstaneme u cestování, velkým fenoménem se za minulého režimu staly i podnikové rekreace. „Ono se tomu říkalo výběrová rekreace. Kdo byl dobřej pracovník, zúčastňoval se schůzí, tak dostal poukaz zadarmo a ještě ti platili půlku cesty. No a tam byl pak hlavně ten kulturní referent. Ten měl na starosti, aby se postaral o zábavu rekreatů. Každý večer se pořádaly výlety a taneční zábavy. Ty rekreace se platily z příspěvků ROH, to byl totiž každé povinně v Revolučním odborovém hnutí. A část pak doplácel závod. Kdo si žádal o jeden poukaz, tak mohl jezdit častěji, těch rodinných poukazů tolik nebylo. My byli asi třikrát. Jinak ten náš podnik měl autobus a přes zimu se pravidelně jezdilo každý víkend lyžovat na Šumavu.“

Jak bylo podotknuto, mimo tyto rekreace pro nejlepší pracovníky podniků se konaly v zimě i jednodenní výjezdy do hor na lyžování, zaměstnanci ČKD Hořovice tak například mohli využít zájezdu na Špičák či na Klínovec.³⁴⁸ Na dovolenou mohli lidé i do zemí socialistického bloku, případně i do Jugoslávie, od roku 1968 byla v Hořovicích zřízena směnárna, kde si hořovičtí mohli opatřit tzv. devízové prostředky.³⁴⁹

³⁴³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 178.

³⁴⁴ Tamtéž, s. 171-172.

³⁴⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 122.

³⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 13.

³⁴⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 31. Inv. č. 502.

Národnostní politika (cikáni).

³⁴⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 11, 1968.

³⁴⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 17, 1968.

Co se týče školní mládeže a cestování, například za odměnu za sběr papíru a textilu byli nejlepší sběrači například posláni na týdenní letecký pobyt v Leningradu³⁵⁰. Vybrané děti ve věku 6-14 let byly dále odměněny za plnění svých povinností ve škole nebo v pionýrských organizacích tím, že byly poslány na rekreaci do Krkonoš. Nejlepším důkazem o vysoké životní úrovni obyvatel bylo dle dobového tisku to, že po výzvě vedoucích rekreace, aby rodiče sbalili svým dětem s sebou gumovky a pláště do deště, bylo toto zboží skoupeno na celém okrese a nebylo možno jej už sehnat.³⁵¹ Dospělí zase mohli například v roce 1957 být vybráni v rámci estrádního programu v Městském oblastním divadle v Hořovicích na zájezd do SSSR.³⁵²

Dále díky družbě zemědělské školy se školou ve Výmaru v Německé demokratické republice a bulharskou školou v Bjale, mohli někteří hořovičtí žáci v rámci výměny navštívit obě tyto země.³⁵³ V této souvislosti je třeba zmínit, že v Hořovicích fungovalo několik škol, a to osmiletá střední škola, jedenáctiletá škola, zvláštní škola a průmyslová škola.³⁵⁴ Zvláštní škola byla otevřena roku 1956.³⁵⁵ Ve stejném roce zahájila vyučování zemědělská mistrovská škola.³⁵⁶ Zapomenout nesmíme ani na učně u jednotlivých závodů.³⁵⁷ Na školách samozřejmě dále fungovaly pionýrské organizace³⁵⁸ (roku 1984 byl pak otevřen Okresní dům pionýrů a mládeže v Hořovicích, okresní pionýrské slety se konaly v zámeckém parku³⁵⁹) a soutěžilo se v nich například ve sběru různých surovin. Pro zajímavost týkající se přítomnosti komunistické ideologie ve školách můžeme dodat, že žáky jedenáctileté školy v Hořovicích údajně nadchly vesmírné úspěchy Sovětského svazu v roce 1959 natolik, že poslali dopis prvnímu tajemníku ÚV KSSS N. S. Chruščovovi.³⁶⁰

Pokud zůstaneme u škol, z učitelského ústavu se stalo roku 1948 gymnázium, o pět let později bylo přeměněno na jedenáctiletou (později dvanáctiletou) střední školu, od roku 1963 se škola transformovala na střední všeobecnou školu a konečně po roce 1969 se stala opět gymnáziem.³⁶¹ Dále například rolnická škola byla nahrazena v roce 1961 střední zemědělskou školou, vyšší průmyslová škola zde fungovala až do roku 1973. Co se týče základních škol,

³⁵⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 61.

³⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 33, 1955.

³⁵² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 7, 1957.

³⁵³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 110-111.

³⁵⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 116.

³⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 35, 1956.

³⁵⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 41, 1956.

³⁵⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 1, 1968.

³⁵⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 278.

³⁵⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 17, 1954.

³⁶⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 155.

³⁶¹ BURGET, Eduard. *Hořovice*. Hostivice: Městský úřad Hořovice, 2006. s. 15.

1. ZŠ se z centra města přestěhovala v osmdesátých letech do nového areálu, 2. ZŠ byla umístěna ve čtvrti Velká Víška. Mateřské školy byly v roce 1971 dokonce čtyři.³⁶² Ve městě fungovaly i jesle.³⁶³

4.1.1. Měnová reforma

Již od poloviny roku 1952 připravovalo vedení KSČ měnovou reformu, která měla zastavit inflaci a snížit počet oběživa, smrt československého prezidenta Klementa Gottwalda v březnu roku 1953 ji tak pouze mírně oddálila. Nový prezident a šéf stranického aparátu Antonín Zápotocký se ji pak rozhodl uskutečnit k 1. červnu roku 1953. Reforma spočívala v této výměně peněz: 300 Kčs na osobu v poměru 1:5, ostatní peníze v poměru 1:50. Rušil se taktéž dvojitý trh, volný a přidělový. Komunistické vedení zdůvodňovalo tuto reformu jako nezbytný úder proti bývalým kapitalistům, nicméně největšího odporu se nakonec dočkala právě v domnělé pevné opoře své moci, v závodech těžkého průmyslu, zejména pak v plzeňských Škodových závodech. Důsledkem této reformy byl pokles životní úrovně obyvatel a nedůvěra v odpovědný režim.³⁶⁴

„Vždycky se objevily nějaké povídačky, že něco nebude. Vždycky něco, třeba nábytek že bude dražší. To byl furt nějaký strach. A tak šel každéj na nábytek. To bylo furt něco. Na ty auta taky nebo na ložní prádlo. Furt jsme museli něco kupovat, abychom o to nepřišli.“³⁶⁵

Pravdou je, že hořovičtí občané několikrát ještě před uskutečněnou reformou v roce 1953 propadli panice. I proto byli v místní kronice několikrát napomínáni za to, že uvěřili těmto historkám či zahraničnímu rozhlasu.³⁶⁶

O samotné reformě se lidé v Hořovicích dozvěděli z rozhlasu v sobotu 30. května o 17. hodině.³⁶⁷ Peníze si pak měnili ve Státní bance československé na Palackého náměstí, ve státní pojišťovně či na okresním poštovním úřadě.³⁶⁸ Největší částka, která byla v Hořovicích vyměněna, dosahovala výše čtyři sta padesát tisíc Kč, a to v kurzu 1:50. Již podle uvedeného kurzu, kterým se nahrazovaly staré peníze v hotovosti za nové, nás jistě nepřekvapí, že na

³⁶² Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 5-6.

³⁶³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 325.

³⁶⁴ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966. 3. část. 1. vydání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25745-3.

³⁶⁵ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³⁶⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 39.

³⁶⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 50-51.

³⁶⁸ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 2. Inv. č. 300. *Měnová reforma*.

pořádek v těchto dnech dohlížely dělnické milice a SNB.³⁶⁹ Poplašné zprávy se ovšem čas od času šířily mezi lidmi stále, a to i po roce 1953.³⁷⁰

„A když byla ta měna, tak ještě jeden den předtím Zápotocký říkal, že nic nebude a druhý den to prasklo. Třeba jeden známej tu dva dny před měnou prodal motorku. Byla tehdy pohotovost, oni čekali, že se lidi budou bouřit. Já jsem byl tehdy druhým rokem na vojně. Ty kluci, co tam byli prvním rokem, tak dostali ostrý náboje a byli celou noc někde v terénu. A mě se někteří chodili ptát, soudruhu desátníku, co se bude dít. Oni čekali, že bude válka. Oni nikomu nic neřekli. Tady v Hořovicích se lidi moc nebouřili, ale třeba v Plzni, v těch velkých fabrikách jo. Pak vyházeli spoustu lidí ze zaměstnání a studenty ze škol, vím, že jsme se pak s někým takhle bavili. Ale jinak to ustáli. Ono se to říkalo dlouho mezi lidma, že bude měna a oni to pořád zapírali. Tady říkali, že když to bylo tady v Hořovicích, tak jak je zatáčka k mostu, tam měl obchod Žid. No a ten den, když to prasklo, tak tam přišla ženská s nůši z vesnice a kupovala všechno. Tam prej visel saxofon a ta ženská se ptala, co to je. Saxofon. Tak prej mi ho dejte taky.“

„No a já jsem měl to samý na vojně. Já seděl na ústředně, a když si někdo chtěl zavolat z těch vojáků, tak mi zaplatili a já ty peníze odevzdával. A teď se mi tam nahromadily nějaký peníze a ono to prasklo. Pak mi to na poště ještě vzali. My jsme byli zrovna v lesích, na lesním vojenském táboru, dva měsíce. Já měl na vojně pětistovku a teď slyším v rádiu, prezident republiky vyhlásil měnu. Tak jsem běžel do army, do obchodu, tam ta ženská věděla ještě houby. Tak jsem nakoupil naložený meruňky, ramínka a tak. Až když mi to prodala, tak jsem jí řekl, že je měna.“³⁷¹

4.1.2. Zajímavosti z počasí

Vzhledem ke skutečnosti, že v našem kraji působil meteorolog František Anděl z Hostomic³⁷², se v místní kronice můžeme dozvědět i detailní informace o počasí. Sledovat proměnu teplot, atd. by zřejmě patřilo již do jiné oblasti bádání, v této práci proto upozorníme jen na přírodní jevy, které byly neobvyklé a které mohly určitým způsobem ovlivnit chod města.

Tak například v roce 1954 stihla město menší pohroma ve formě rozvodněného Červeného potoka. Povodeň odnesla velké množství zeminy a stromů, některé silnice se staly

³⁶⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 50-51.

³⁷⁰ Tamtéž, s. 81.

³⁷¹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

³⁷² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 334.

neprůjezdné. Na nábřeží Hynka Šlosara dosáhla voda až třiceticentimetrové výše. Podobnou přírodní pohromu prý nikdo z hořovických obyvatel nepamatoval.³⁷³ Pochvalné uznání bylo za příkladnou činnost při povodni uděleno hořovickým hasičům.³⁷⁴ Povodeň potrápila město i v roce 1981³⁷⁵ a v srpnu roku 1983, kdy po předchozích bouřkách stoupla mimo jiné hladina Červeného potoka, což postihlo hlavně okolní obce.³⁷⁶

Druhou menší přírodní katastrofou, která město několikrát postihla, bylo silné krupobití, a to zejména v letních měsících. Stalo se tak například v srpnu 1974³⁷⁷ a 1986.³⁷⁸

Abychom nezmiňovali pouze jevy spíše negativní, uvedeme si například rok 1958, který byl zřejmě velice bohatý na nejrůznější nebeské úkazy. V dubnu mohli hořovičtí sledovat kometu Arenda-Rolanda, v květnu úplné zatmění měsíce a 13. září a 9. července dokonce polární záři.³⁷⁹

Na okraj můžeme ještě dodat, že do roku 1956 byla ve městě při rolnické škole i srážkoměrná stanice, kvůli jejímu nevyužití však byla škola odebrána.³⁸⁰

4.2. Kultura

Ve městě se konalo spoustu kulturních akcí již za německé okupace³⁸¹ a ani za minulého režimu tomu nebylo jinak. Pokud si ostatně dovolíme citovat zápis v hořovické kronice, pak zjistíme, že „současné potřeby socialistické společnosti vyžadují, aby kulturní a estetická výchova a společenský život se stal přirozenou vnitřní potřebou všech pracujících“.³⁸² Byla by však velká škoda se domnívat, že veškerá kultura ve městě byla přizpůsobena tehdejšímu ideologickým požadavkům a neměla velkou kulturní hodnotu. Opět není cílem této kapitoly podat vyčerpávající přehled všech kulturních akcí uskutečněných v našem městě, ale spíše vybrat ty, které mohou být ze současného pohledu něčím výjimečné a pro dnešního čtenáře zajímavé. Představeny budou i různé hořovické umělecké soubory a kulturní vyžití ve městě obecně.

³⁷³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 62.

³⁷⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 26, 1954.

³⁷⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 77.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 254.

³⁷⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 86.

³⁷⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 165.

³⁷⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 120, 137.

³⁸⁰ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 364. *Různé*.

³⁸¹ LÉBLOVÁ, Kateřina. *Hořovice za 2. světové války*. Plzeň, 2016. Dostupné z <
<https://otik.uk.zcu.cz/xmlui/handle/11025/24533> > Bakalářská práce. ZČU v Plzni. s. 20-22.

³⁸² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 41.

Co se týče obecného uvedení do kultury v našem městě, je nutno podotknout, že ve čtyřicátých a padesátých letech se kultura soustřeďovala kolem závodních klubů velkých podniků. Později se řada z nich osamostatnila.³⁸³ Od sedmdesátých let se o kulturu ve městě staraly hlavně dvě instituce, a to Lidová škola umění (založená roku 1950) a Společenský klub sdružující závodní kluby a všechny hudební soubory zájmové umělecké činnosti.³⁸⁴

Nejprve se podíváme na hudební scénu, neboť v Hořovicích působilo v námi sledovaném období velké množství hudebních souborů. Při ONV Hořovice působil smyčcový orchestr zaměřený na lidovou hudbu (vedl ho Antonín Čermák, později z něj vznikl orchestr Hořovanka), ještě z dob meziválečných pokračoval ve své činnosti i velký dechový orchestr (měl kolem 40 členů), dále mládežnický dechový orchestr složil ze svých žáků Jaroslav Pořízek (který později vedl dechový orchestr Škodových závodů v Hořovicích a taneční orchestr Kolektiv), k tanečním zábavám byl zván i taneční orchestr SNB (pod vedením Josefa Tauše), orchestr Interval (založený Karlem Krobem), taneční orchestr Naftových motorů (vedený Josefem Blažkem), orchestr Rytmus (Vladimír Jedlička, Bohumil Mizera), od sedmdesátých let zde působil dále orchestr Metronom (František Procházka) a orchestr Universal (Jan Plíml, Václav Kadeřábek).³⁸⁵

Tato hudební uskupení musela samozřejmě absolvovat kromě vystoupení i povinné kvalifikační přehrávky. Na ty má vzpomínky i Václav Vojíš, člen kapely Rytmus a dalších hudebních těles: „Každý rok byly povinné přehrávky orchestrů, které hlídaly kvalitu té muziky. Byly dvě povinné skladby a další jsme si už mohli vybrat sami. Konaly se i tady v Hořovicích, přijela vždycky odborná komise, profesionálové z Prahy a ten orchestr zařadili do jedné asi ze tří tříd. Ty třídy pak znamenaly, kolik peněz si ten soubor mohl brát za vystoupení. My s Rytmusem jsme byli v té nejvyšší. Měli jsme asi deset korun na hodinu každéj. Potom nám ale poradili, abychom si udělali profesionální zkoušky, že se těm amatérským souborům vymykáme. Jinak tady v Hořovicích a okolí byly jenom amatérské skupiny. No a tak jsme jeli do Prahy, do Lucerny ty zkoušky udělat. Pak jsme si mohli žádat i sto čtyřicet korun za vystoupení pro každého. Já jsem pak v práci musel ještě na závodní výbor a dostal jsem potvrzení pro okresní úřad, že mi dovolují mít ještě jeden výdělek při zaměstnání. Ty zkoušky jsme pak dělali asi jenom jednou za tři roky. Takhle to bylo až do

³⁸³ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 4.

³⁸⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 9.

³⁸⁵ KOKEŠ. Josef. *Z historie hudebních souborů na Berounsku a Hořovicku*. s. 16-17.

revoluce. Navíc chodila ještě umělecká inspekce. Když jsme hráli na zábavách, tak se objevili o půlnoci a hlídali, jestli nejsme opilí, takhle hlídali kvalitu té hudby. “³⁸⁶

Ve městě ovšem nepůsobili pouze místní umělci, naopak byli zváni i tehdejší slavní umělci z celé republiky. Ze známých hudebníků v Hořovicích vystoupili například violoncellista Miloš Sádlo,³⁸⁷ klavírní virtuos Josef Hála.³⁸⁸ Z hudebníků známých dnešní generaci můžeme zmínit Hanu Zagorovou s orchestrem Karla Wágnera³⁸⁹ nebo vystoupení Marie Rottrové a koncert Nadi Urbánkové.³⁹⁰ Abychom zmínili i další umělce, nejen z hudební branže, v roce 1975 bylo ve městě sehráno představení divadla Semafor Ze Soboty na Šimka s celou řadou tehdejších hvězd,³⁹¹ dále v Hořovicích účinkoval i Jan Přeučil se Štěpánkou Haničincovou,³⁹² zpěvák Jiří Schelinger, Waldemar Matuška,³⁹³ Václav Neckář,³⁹⁴ Karel Černocho,³⁹⁵ Helena Vondráčková,³⁹⁶ z herců tu byl například Josef Kemr.³⁹⁷ Od roku 1988 se konaly besedy s hosty, zejména s pražskými herci, které byly taktéž ve velké oblibě obyvatel.³⁹⁸

Pokud jsme již zmiňovali významné umělce, kteří Hořovice navštívili, nesmíme opomenout ani významné osobnosti z řad spisovatelů či jiných zajímavých osobností. V květnu roku 1954 tak například dorazil do Hořovic Jan Drda, aby v sále divadla v rámci kulturního pořadu agitačního střediska pohovořil, zřejmě bohužel ne o svých literárních dílech, ale o své cestě do SSSR.³⁹⁹

Další osobou veřejně známou, která navštívila Hořovice, byla i Gusta Fučíková, žena tehdejšího komunistického hrdiny Júlia Fučíka. Do města zavítala u příležitosti 50. výročí Mezinárodního dne žen, tedy v roce 1960. V sále radnice přednesla svůj projev na podporu socialismu. Při stejné příležitosti přijela do Hořovic i tehdejší poslankyně Národního shromáždění Anežka Hodinová-Spurná.⁴⁰⁰ V listopadu roku 1960 dále přijel do města na besedu hrdina Sovětského svazu, pilot Alexej P. Maresjev, podle jehož života bylo napsáno

³⁸⁶ Podle ústního sdělení Václava Vojíře 7. září 2017.

³⁸⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 11.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 15.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 21.

³⁹⁰ Tamtéž, s. 39.

³⁹¹ Tamtéž, s. 35.

³⁹² Tamtéž, s. 43

³⁹³ Tamtéž, s. 154.

³⁹⁴ Tamtéž, s. 167.

³⁹⁵ Tamtéž, s. 170.

³⁹⁶ Tamtéž, s. 248.

³⁹⁷ Tamtéž, s. 245.

³⁹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 305.

³⁹⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 56.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 166.

slavné ruské dílo Příběh opravdového člověka od B. Polevého. O tuto besedu měli hořovičtí velký zájem, ostatně Maresjevův příběh byl opravdu velice zajímavý.⁴⁰¹

Pokud však zůstaneme ještě u hudby a hudebních zážitků, v létě místní hudební škola pořádala tzv. hudební léto.⁴⁰² Tato tradice trvala od roku 1955 do roku 1969, kdy byla Slavíkova síň na zámku uzavřena, a od koncertů se na čas upustilo. Jednalo se o cyklus několika koncertů, které se konaly během měsíce června⁴⁰³. Například roku 1957 bylo zahájeno na začátku tohoto měsíce vystoupením učitelů hudební školy.⁴⁰⁴ Od roku 1956 navíc k počtě houslového virtuosa Josefa Slavíka (jehož jméno nese i hořovická umělecká škola) byl pořádán festival Slavíkovy Hořovice.⁴⁰⁵ Tradice hudebního léta byla později sice přerušena, roku 1989 se hořovičtí mohli opět těšit na koncerty pořádané v rámci Hořovického Slavíkova hudebního léta.⁴⁰⁶

Mezi další zajímavé koncerty jistě patřily i koncerty následující. V září roku 1956 vystoupil v sále zámku Antonín Bartoš, člen Svazu československých invalidů, ale hlavně virtuos na kytaru.⁴⁰⁷ V této souvislosti můžeme zmínit i koncert souboru třiceti pěti nevidomých hudebníků, který vystoupil v rámci estrády v Hořovicích na podzim roku 1957.⁴⁰⁸ Zdá se, že nevidomí ve městě vystupovali několikrát, dále můžeme zmínit koncert o rok později, kdy se divákům představili dva nevidomí hudebníci z Německé demokratické republiky.⁴⁰⁹

Rok 1984 byl celostátně vyhlášen rokem hudby, při této příležitosti byl v Hořovicích uspořádán koncert s názvem „Večer operních melodií“, na kterém se představili sólisté opery Národního divadla a další zpěváci, na klavír je doprovázel mimo jiné dirigent Národního divadla Rudolf Zeman. Vystoupení a následnou besedu sledovalo přitom pouze osmdesát diváků.⁴¹⁰ Velkým hudebním zážitkem bylo jistě i koncertní vystoupení Ústřední hudby federálního ministerstva vnitra v sedmdesátých letech.⁴¹¹ Koncerty byly pak pořádány nejčastěji v sálu radnice či ve Slavíkově síni v budově státního zámku.⁴¹²

⁴⁰¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent) s. 173.

⁴⁰² Tamtéž, s. 117.

⁴⁰³ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 22, 1989.

⁴⁰⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 25, 1957.

⁴⁰⁵ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 4.

⁴⁰⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 62.

⁴⁰⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 43, 1956.

⁴⁰⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 50, 1957.

⁴⁰⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 41, 1958.

⁴¹⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 314.

⁴¹¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 34.

⁴¹² Tamtéž, s. 10.

K již zmíněným hudebním akcím můžeme dále doplnit některé z hudebních hořovických festivalů. I vzhledem k tomu, že ve městě fungovala světoznámá továrna na harmoniky, s příznačným názvem Harmonika, v sedmdesátých letech se začala v Hořovicích pořádat celostátní akordeonová soutěž.⁴¹³ Kromě této soutěže probíhala v Hořovicích i setkání heligonkářů z celých Čech a Moravy.⁴¹⁴ Setkání heligonkářů pořádal závod Delicia a například roku 1988 se ho zúčastnilo úctyhodných sto dvacet muzikantů, včetně hudebníků z Nizozemí či USA.⁴¹⁵

S hudbou je přirozeně spjat i tanec, v létě tak bývaly oblíbené sobotní večerní koncerty a taneční zábavy v Dražovce, (dnešním lesoparku)⁴¹⁶ či na zahradě Společenského domu.⁴¹⁷ Samozřejmostí byly i odpolední nedělní čaje.⁴¹⁸ Ostatně v sedmdesátých letech působily ve městě dokonce čtyři již zmíněné taneční orchestry, a to Metronom, Hořovanka, Universal a Interval.⁴¹⁹ Plesová sezóna bývala opravdu bohatá, například v roce 1974 se konaly například tyto plesy: ples Školního statku, MV KSČ, Společenského klubu, Svazu československo-sovětského přátelství, Svazu socialistické mládeže Buzuluk, ples zahrádkářů, sportovců, maturitní plesy apod. či dětské karnevaly, dokonce i letecký karneval.⁴²⁰ V rámci plesů se mohly konat i módní přehlídky, například na plese pořádaném Hořovickými strojírnami v lednu roku 1956 diváci mohli shlédnout oděvy oděvního závodu Okresního průmyslového kombinátu. Dle dobového tisku byly k vidění šaty výborných materiálů a k pobavení byl dokonce předveden i model „páska“ s úzkými kalhotami a dalšími typickými znaky.⁴²¹ V roce 1983 byly nedělní taneční zábavy ve Společenském domě po předchozích výtržnostech v důsledku nadměrného pití alkoholu vedeny jako nealkoholické. Návštěvníků ubylo.⁴²²

Ani mladá generace nebyla o taneční zábavy ochuzena, ve městě probíhaly mimo jiné i taneční lekce v sále Lidového domu. Pro zajímavost v roce 1962 brali žáci taneční hodiny v sále restaurace u koupaliště, neboť Lidový dům byl přestavován.⁴²³ Taneční hodiny můžeme tehdejšími mladými tanečníky závidět i z toho důvodu, že bylo samozřejmostí, že na věnečku hrál k poslechu celý taneční orchestr.⁴²⁴

⁴¹³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 243.

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 310.

⁴¹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 306.

⁴¹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 80.

⁴¹⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 21.

⁴¹⁸ Tamtéž, s. 26.

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 12.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 16-17.

⁴²¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 7, 1956.

⁴²² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984*. (neinvent). s. 185

⁴²³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 198.

⁴²⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 16.

Zapomenout bychom neměli v souvislosti s hudbou ani na zpěv, proto zmíníme, že šanci se prosadit měli i talentovaní zpěváci z okolí Hořovic, roku 1981 byla poprvé uspořádána pěvecká soutěž Zpěvák Berounska, ze které se dále postupovalo do krajského a celorepublikového kola.⁴²⁵

Od hudby není daleko ani k divadlu, ostatně bývalo zvykem, že různá divadelní představení byla doprovázena živou hudbou. Divadelní ochotníci působili ve městě pravděpodobně již od roku 1816, kdy hráli svá představení v místním zámku, divadelní spolek jako takový byl pak založen zřejmě roku 1862 a přečkal i dobu protektorátu.⁴²⁶ Spolek divadelních ochotníků fungoval dále i po druhé válce, hned v roce 1946 se například umístili velice dobře v soutěži Jiráskova Hronova.⁴²⁷ Stejně soutěže se o dva roky později zúčastnil divadelní soubor ROH se hrou, jejíž název a autor již mluví za vše: A. Zápotocký: Vstanou noví bojovníci.⁴²⁸ Spolek ochotníků v Hořovicích zakončil svoji činnost v roce 1951, kdy byl začleněn do závodního klubu Revolučního odborového hnutí podniku Obchodní tiskárny v Hořovicích.⁴²⁹

V roce 1948 ovšem získaly Hořovice stálé oblastní divadlo.⁴³⁰ Divadlo zde bylo zřízeno pro okresy Hořovice, Příbram, Beroun, Dobříš, Rokycany a Blatná.⁴³¹ Herci tohoto oblastního divadla sehráli nejen v Hořovicích mnoho úspěšných představení, velice překvapivě proto působí fakt, že v roce 1959 bylo oblastní divadlo na základě rozhodnutí ministerstva školství a kultury zrušeno.⁴³² V roce 1955 mělo pro ukázkou oblastní divadlo v Hořovicích na svém repertoáru například Haškovu hru Dobrý voják Švejk, Moliérovu klasickou komedii Amfitryon aneb Božská láska či Schillerovu Velkou kariéru.⁴³³ Samozřejmostí bylo schválení divadelního představení národním výborem, konkrétně referátem pro vnitřní věci a bezpečnost.⁴³⁴

⁴²⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 41.

⁴²⁶ TVAROCHOVÁ, Kateřina. *Divadelní spolky na Berounsku (Beroun-Žebrák-Hořovice)*. In: *Minulosti Berounska I*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 135.

⁴²⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 33.

⁴²⁸ Tamtéž, s. 35.

⁴²⁹ TVAROCHOVÁ, Kateřina. *Divadelní spolky na Berounsku (Beroun-Žebrák-Hořovice)*. In: *Minulosti Berounska I*. Sborník Státního okresního archivu v Berouně. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5. s. 135.

⁴³⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 35.

⁴³¹ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 237. *Divadelnictví*.

⁴³² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 140.

⁴³³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 8, 1955.

⁴³⁴ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 216. *Věci shromažďovací a církevní*.

V letních měsících se hrála představení i na „přírodních jevištích“, například Shakespearovu hru *Sen noci svatojánské* nastudovanou herci oblastního divadla mohli diváci spatřit na nádvoří hradu Křivoklát či v přírodním divadle ve Strašicích či Mýtě.⁴³⁵ Diváky ze vzdálenější obcí navíc svážel na představení do Hořovic i autobus. Samozřejmě býválo i zakoupení předplatného, některé závody dávaly předplatné svým vzorným pracovníkům.⁴³⁶

V zámecké zahradě se konaly také již zmíněné dožínkové slavnosti, při této příležitosti bývala místní divadla vyzvána k tomu, aby připravila svá nejlepší vystoupení.⁴³⁷

Aby nebylo divadelních akcí ve městě málo, v roce 1958 bylo uspořádáno tzv. Hořovické divadelní jaro uspořádané Domem osvěty, při němž se na prknech oblastního divadla představily nejlepší ochotnické soubory z okolí. Zmínit můžeme lochovické ochotníky se hrou *Loupežník* od Karla Čapka či komárovský ochotnický soubor.⁴³⁸

Blízko k divadlu mají i loutkáři, kteří taktéž obohacovali hořovické kulturní prostředí. Tradice hořovických loutkářů se dá přitom datovat již ke třicátým letům minulého století.⁴³⁹ V roce 1962 pak místní loutkáři získali novou scénu.⁴⁴⁰ V roce 1974 se například zúčastnili i mezinárodního festivalu v Chrudimi. V stejném roce byl dokonce o jejich práci natočen barevný film japonskou televizí.⁴⁴¹ O hru hořovických loutkářů projevila zájem i čs. televize.⁴⁴² Už na počátku šedesátých let byla ostatně založena tradice přehlídky „Loutkářské Hořovice“. Této hudební soutěže se účastnily soubory z celé země, zmínit můžeme například soubor z Rakovníka, Mnichova Hradiště či Prahy.⁴⁴³ Loutkový soubor „Malá scéna“ dále pořádal dvakrát do měsíce představení na domovské scéně a dále několik zájezdových představení.⁴⁴⁴

Hořovičtí mohli dále za kulturou zajít i do místního kina. Městské kino slavilo v roce 1979 šedesátileté výročí od svého prvního otevření, které tedy můžeme datovat k roku 1919, kdy se v Hořovicích poprvé rozsvítila oblouková lampa projektoru. Stalo se tak v budově radnice, teprve po deseti letech získalo kino svoji vlastní budovu.⁴⁴⁵ V roce 1958 začala

⁴³⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 25, 1955.

⁴³⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 49, 1955.

⁴³⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 237. *Divadelnictví*.

⁴³⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 21, 1958.

⁴³⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 242.

⁴⁴⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 191.

⁴⁴¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 13-14.

⁴⁴² Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 25, 1968.

⁴⁴³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 223-224.

⁴⁴⁴ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 472. *Divadlo (Loutkářské Hořovice)*.

⁴⁴⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 312.

prestavba kina na širokoúhlý film, zatím se tak promítalo v budově radnice.⁴⁴⁶ O rok později bylo zmodernizované kino zpřístupněno opět veřejnosti, prvním filmem promítaným hořovickým občanům byl snímek *Smrt v sedle*.⁴⁴⁷

V roce 1962 se v kině promítalo dokonce přes pět set filmových představení⁴⁴⁸ a v roce 1980 to bylo již šest set dvacet osm představení, přitom ani návštěvnost nijak nezaostávala.⁴⁴⁹ Často se jednalo i o zahraniční snímky, uvést můžeme například francouzský film *Velké manévry*,⁴⁵⁰ anglický film *Moulin Rouge*, rakouský film *Don Juan*, polský film *Stíhání* či indický film *Pod rouškou noci*⁴⁵¹ či americký snímek *Apollo 15*.⁴⁵² O tom, že sovětské filmy a dokumenty nebyly zrovna nejoblíbenější, svědčí například filmové představení o návštěvě Chruščova v USA v roce 1960, jehož premiéru vidělo v místním kině jen několik málo diváků.⁴⁵³ V roce 1963 byl pokles představení sovětských filmů vysvětlen malou produkcí filmů v SSSR a kvalitní konkurencí filmů jiných.⁴⁵⁴ Byl tu ovšem ustanoven klub přátel sovětského filmu, jehož členy byla hlavně školní mládež.⁴⁵⁵ V roce 1978 čítal sedm set padesát členů.⁴⁵⁶

V letních měsících mohli hořovičtí zavítat i do letního kina, a to v prostorách areálu Společenského domu. Na podzim se pak konal dětský filmový festival.⁴⁵⁷ V roce 1978 se v letních měsících ve městě dokonce konala celostátní filmová škola ČSSR za účasti dvou set lektorů z celé naší země.⁴⁵⁸

I do Hořovic se však dostal nový fenomén v podobě televizoru, který postupem času směle konkuroval kinu obecně. První veřejný poslech se uskutečnil v budově kina v březnu roku 1954. Pro zajímavost, prvním majitelem televizoru byl místní řezník V. Bouček.⁴⁵⁹ Už o dva roky později vlastnilo televizor přes tři sta obyvatel města.⁴⁶⁰ O tom, že určitě nebylo lehké televizor sehnat, svědčí i poznámka v kronice z roku 1958, kdy před budovou Elektry

⁴⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 132.

⁴⁴⁷ Tamtéž, s. 154.

⁴⁴⁸ Tamtéž, s. 198.

⁴⁴⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 311.

⁴⁵⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 45, 1956.

⁴⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 24, 1958.

⁴⁵² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 154.

⁴⁵³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 164.

⁴⁵⁴ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 459. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

⁴⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 36.

⁴⁵⁶ Tamtéž, s. 151.

⁴⁵⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 211.

⁴⁵⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 151.

⁴⁵⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 55.

⁴⁶⁰ Tamtéž, s. 89.

přespaly v noci dvě ženy, aby si tak zajistily lepší místo ve frontě.⁴⁶¹ Naopak v roce 1974 už byla údajně poptávka po televizorech plně uspokojena.⁴⁶²

Hořovičtí se mohli, mimo již zmíněného prvního máje, také účastnit několika dalších průvodů či trhů. Co se týče právě průvodů, v roce 1957 byla například místním výborem žen a mládežníků obnovena tradice masopustních úterků. Průvod veselých masek prošel od zámku směrem k náměstí a do Lidového domu.⁴⁶³ V roce 1956 zde proběhl také okresní majáles školní mládeže. V průvodu šlo několik desítek studentů v historických krojích.⁴⁶⁴ Souvislost s průvody a kostýmy můžeme najít i s akcí pro děti konanou v Hořovicích do dnešní doby. Jedná se o tzv. procházku „Pohádkovým lesem“⁴⁶⁵

Vzhledem ke komunistickému postoji k církvi je dále zajímavé, že ještě v roce 1954 byla národním výborem povolena i slavnost Vzkříšení⁴⁶⁶, tedy křesťanská tradice, průvodu se tehdy zúčastnilo přes tři sta padesát lidí.⁴⁶⁷ Stejně tak i v roce 1955.⁴⁶⁸ V této souvislosti můžeme uvést, že v roce 1980 se však již objevuje v kronice zápis, že školní mládež již nenavštěvuje hodiny náboženství, čemuž prý napomohly besedy na témata jako Boj proti pověrám nebo Nebojíme se strašidel.⁴⁶⁹

Abychom zmínili i tradici místních poutí, v roce 1956 se obnovila také tzv. Porcinkule⁴⁷⁰, lidová pouť, která se v Hořovicích konala například i v době protektorátu. Později však tato tradice zanikla, nahrazena byla částečně až v roce 1989 tzv. Cibulovým jarmarkem.⁴⁷¹ „To bylo posvícení, slavný ale. To byla v Hořovicích velká sláva. Na náměstí byly stánky, něco jako je dnes cibulák. V kostele byla taky velká mše.“⁴⁷²

Porcinkule byly například známé zřejmě i tím, že se na nich daly nakoupit čerstvé kysané okurky. Například právě roku 1956 však bylo národnímu podniku Fruta vytýkáno, že nezajistil jejich dostatečné množství. Zaskočit tak musela Masna a na trhy dovézt párky. Další

⁴⁶¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 113.

⁴⁶² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 4.

⁴⁶³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 98.

⁴⁶⁴ Tamtéž, s. 78.

⁴⁶⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 149.

⁴⁶⁶ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 216. *Věci shromažďovací a církevní*.

⁴⁶⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 56.

⁴⁶⁸ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 356. *Dobrovolné spolky a organizace*.

⁴⁶⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 285.

⁴⁷⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 80.

⁴⁷¹ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 4.

⁴⁷² Podle ústního sdělení Václava Vojíře dne 7. září 2017.

výtka ve stejném roce pak patřila hořovickým prodávajícím obecně, neboť prý ještě před osmou neměli na rozdíl od prodavačů z Prahy připravené zboží na prodej.⁴⁷³

Pokud opustíme konzumní ráz této slavnosti, samotný název Porcinkule se zdá být velice zvláštní, navíc se neslaví tradičně v neděli, ale v pevné datum, a to 2. srpna. Pojmenování Porcinkule pak vychází z františkánské tradice. Dr. Josef Maličský ve svém článku v *Nové vesnici Hořovicka* objasňuje, že slovo porcinkule označuje kapli, ve které působil sv. František z Assisi, slavný zakladatel františkánského řádu. Zmíněná kaple měla velkou výsadu, všem kajícím zde bylo odpuštěno. Tuto výsadu získaly později všechny františkánské kostely. Co se týká Hořovic, zde byl františkánský kostel od roku 1684, od stejného roku se tedy ve městě slavila hořovická pouť Porcinkule. V roce 1957 tak hořovičtí slavili už její dvousté sedmdesáté třetí výročí.⁴⁷⁴

Již zmíněny Cibulový jarmark pak měl svoji premiéru v říjnu 1989, kdy místní svaz zahrádkářů po vzoru přátel z Německa uspořádal tento festival, na němž mohli návštěvníci koupit nejen cibuli, ale i jiné výpěstky zahrádkářů. V sále radnice mohli místní shlédnout dále například i výstavu akvaristů a teraristů. Samozřejmostí byla i hudební vystoupení na náměstí či nejrůznější atrakce pro děti.⁴⁷⁵

Co se týče dalších zábavných akcí, na Velikonoční svátky do Hořovic zajížděl se svým kolotočem a střelnicí pan Doubrava z nedalekých Hostomic, tuto tradici ostatně nepřerušila ani druhá světová válka⁴⁷⁶, zmínka o povolení pronajmutí prostor u rokle panu Doubravovi se objevuje ještě i v roce 1957.⁴⁷⁷

Do Hořovic zajížděly dále i cirkusy, v roce 1961 například mohli hořovičtí navštívit program uspořádaný cirkusem Hungaria, maďarského národního cirkusu,⁴⁷⁸ o tři roky dříve polským státním cirkusem Warszawa.⁴⁷⁹

Hořovičtí obyvatelé se dále mohli těšit i z pravidelného vysílání místního rozhlasu. O pořady informující občany o politických i místních událostech se zasloužili zejména E. Klatovský a B. Shejbal.⁴⁸⁰ O vyhlášení nejrůznějších kulturních akcí tak například žádala i

⁴⁷³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 33, 1956.

⁴⁷⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 33, 1957.

⁴⁷⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 68-69.

⁴⁷⁶ SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 1*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7. s. 11.

⁴⁷⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 342. *Zábavní podniky*.

⁴⁷⁸ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 459. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

⁴⁷⁹ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 342. *Zábavní podniky*.

⁴⁸⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 43.

zájezdni divadla.⁴⁸¹ Rozhlas po drátě fungoval v Hořovicích od roku 1957, zejména starší občané prý rádi poslouchali dvakrát týdně, vždy po patnácti minutách, místní zprávy.⁴⁸² V roce 1960 došlo ke změně vysílací času, vysílání bylo z podvečerního času posunuto na půl pátou, proti čemuž se MNV Hořovice ohradil, neboť v tuto dobu prý lidé jdou z práce nebo jsou na nákupech, a tudíž nemohou zprávy poslouchat. V rámci rozhlasu byly v Hořovicích pověřeny dva kroužky, jeden jako kroužek rozhlasu po drátě, druhý jako místního vysílání.⁴⁸³

Pokud si někdo nevybral z již zmíněných aktivit, ve městě fungoval dále například filatelistický, fotografický či mykologický kroužek.⁴⁸⁴ V souvislosti s posledně jmenovaným kroužkem můžeme pro zajímavost uvést i to, že roku 1989 se ve městě pořádala celostátní soutěž o nejchutnější houby v kyselém nálevu.⁴⁸⁵

Zmíněny však musí být i kulturní akce, které byly tehdejší dobou přímo podmíněny, již zmíněné rozhlasové vysílání je toho jistě příkladem. Dále se jednalo o nejrůznější osvětové přednášky a podobné akce, které měl mimo jiné na starosti tzv. dům osvěty, který vydával například i kulturní kalendáře informující o nadcházejících kulturních akcích.⁴⁸⁶ Hořovičtí byli ovšem často kronikářem napomínáni proto, že raději dávali přednost zábavě před poučením. Jako příklad můžeme uvést sérii přednášek v roce 1956, kdy například na besedu s tématem „Střílel jsem v Číně“ přišly jen dvě osoby. I pro žáky a učně bývaly pořádány přednášky, třeba na téma Socialistický způsob života a mezilidské vztahy.⁴⁸⁷ Dále v roce 1956 se v budově ONV konala okresní zemědělská výstava, na které bylo možno shlédnout vše od ovoce po fotky JZD atd., v rámci výstavy sehrálo dále například Městské oblastní divadlo v Hořovicích hru Selská láska.⁴⁸⁸ Ostatně i ze školského referátu při ONV v Praze byly do obcí na Hořovicku vysílány různé kulturní zájezdy, jejichž členové přednášeli krátké referáty o zemědělských otázkách a pouštěli filmy se zemědělskými náměty. Přijímány byly údajně s pochopením, některé obce prý ale nedocenily přínos těchto zájezdů.⁴⁸⁹

Důležitou funkci ve městě měla i městská knihovna, která měla samozřejmě ve městě vždy důležité postavení, ať už z důvodu půjčování knih, ale i nejrůznějších besed a

⁴⁸¹ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 242. *Místní rozhlas*.

⁴⁸² SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic I*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7. s. 91.

⁴⁸³ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 473. *Místní rozhlas*.

⁴⁸⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 68-69.

⁴⁸⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 43.

⁴⁸⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 89.

⁴⁸⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 284.

⁴⁸⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 43, 1956.

⁴⁸⁹ *Rudé právo*. [online]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/10/6.png>> [Cit. 2017-28-12].

přednášek.⁴⁹⁰ Jako příklad můžeme uvést jistě zajímavou besedu „Napříč Kanadou“ uskutečněnou v roce 1987.⁴⁹¹ Zajímavou spoluprací zahájila knihovna například i se svazem československých invalidů v Hořovicích. V roce 1957 se tak v knihovně pořádaly například kurzy slepeckého Braillova písma.⁴⁹² Až do roku 1987 měla přitom knihovna sklad v ulici 9. května. Ve stejném roce přešla knihovna na letní provoz, od této doby si mohli čtenáři knihy půjčovat v letních měsících v běžné otevírací době.⁴⁹³

Hořovice, jak již bylo zmíněno, měly již od roku 1948 vlastní muzeum⁴⁹⁴, v jeho čele stál dlouhá léta prof. Josef Maličský, který byl nejen správcem muzea, ale taktéž aktivním archeologem a právníkem. Z jeho činnosti se nám mimo jiné dochovalo několik publikací, především archeologických, neboť jak již bylo naznačeno, Josef Maličský prováděl různé archeologické výzkumy, zejména právě na Hořovicku a Berounsku. Uvést můžeme například publikaci z roku 1953 „Přehled osídlení Hořovicka v pravěku a na počátku dějin“⁴⁹⁵. Tento významný hořovický rodák byl mimo jiné uveden v této práci již v souvislosti s výzkumem podzemních chodeb. Jeho jméno bude připomenuto i v souvislosti s rokem 1956, kdy byly náhodou objeveny v domě č. p. 19 v ulici Čs. tankistů (dnešní Pražská ulice) zlomky středověké hrnčířské dílny, hlavně tedy části keramiky. Dr. J. Maličský datoval nálezy na přelom čtrnáctého a patnáctého století.⁴⁹⁶ V souvislosti s výzkumem J. Maličského můžeme zmínit i jeho přednášku v čs. rozhlasu o hořovickém zámku v roce 1968, ve které uvedl historické záznamy svědčící o tom, že na hořovickém zámku se narodil český král Jiří z Poděbrad.⁴⁹⁷

Zajímavou událostí v životě hořovických občanů z hlediska historických nálezů, byla zřejmě i zpráva o nalezení pokladu Pod remízem. Stalo se tak v květnu roku 1952, kdy byl při stavebních pracích objeven poklad čítající řadu stříbrných mincí z doby habsburské monarchie, dále i mince cizí, a to až z poloviny 18. století. Zachráněno tak bylo přes sedmnáct set mincí, které údajně ukryl v polovině 19. století někdejší zámecký zahradník.⁴⁹⁸

Co se týče dalších událostí, o kterých hořovičtí mohli ještě dlouho mluvit, zmínit můžeme pro zajímavost i vlakovou nehodu, ke které došlo v září roku 1962 na vlakovém nádraží v Hořovicích. Projíždějící nákladní vlak totiž v důsledku nefunkčních brzd nemohl

⁴⁹⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 214.

⁴⁹¹ Tamtéž, s. 208.

⁴⁹² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 43, 1957.

⁴⁹³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 213.

⁴⁹⁴ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 5.

⁴⁹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 72

⁴⁹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 44, 1956.

⁴⁹⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 34, 1968.

⁴⁹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 57.

zastavit a tak bylo nutno stroj zastavit nastavením vlakových vagonů. Z místa srážky si prý někteří lidé odnášeli z vlakového nákladu vlnu, později měli zřejmě někteří z nich co vysvětlovat veřejné bezpečnosti.⁴⁹⁹

4.3. Sport

Ani po stránce sportovní Hořovice rozhodně nezaostávaly, naopak zde bylo v činnosti mnoho tělovýchovných oddílů, potažmo konáno velké množství sportovních akcí. Pokud se pokusíme o zestručněný přehled toho, jaké sportovní činnosti byly ve městě rozvíjeny a kde mohli hořovičtí například sportovat, pak zjistíme následující. Po zrušení Sokola v roce 1948 byli hořovičtí sportovci soustředěni v Tělovýchovné jednotě Spartak (v roce 1955 došlo ještě ke sloučení TJ Slovanu a TJ Tatranu do této jednoty⁵⁰⁰), který v sedmdesátých letech čítal přes sedm set členů v těchto oddílech: hokej, fotbal, plavecký oddíl, šachový oddíl, tenis, stolní tenis, judo, horolezecký oddíl a odbíjená. Dále ve městě fungoval turistický a cyklistický oddíl⁵⁰¹ či automotoklub⁵⁰² a další sportovní kluby (box, lehká atletika,...⁵⁰³).

Tento výčet sportovních oddílů pak doplníme ještě informací, že v roce 1978 byla postavena víceúčelová hala (budova byla předána k výročí 30 let Vítězného února.⁵⁰⁴), o dva roky později krytý bazén (pro zajímavost uvedeme, že byl budován šest let a hořovičtí občané na stavbě bazénu odpracovali 120 000 brigádnických hodin⁵⁰⁵) a v roce 1981 areál zimního stadionu (již v padesátých letech fungovalo ovšem u Lidového domu zimní kluziště⁵⁰⁶). Obyvatelé Hořovic mohli také navštěvovat venkovní koupaliště z doby první republiky.⁵⁰⁷ Navíc můžeme pro zajímavost doplnit informaci, že v letních měsících roku 1959 byla zavedena pravidelná autobusová linka z Hořovic ke Štěpánskému rybníku, aby lidé mohli bez starostí s dopravou trávit svoje volno u vody,⁵⁰⁸ naopak v zimních měsících jezdil každých

⁴⁹⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 193.

⁵⁰⁰ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 4. Inv. č. 349. *Řízení a organizace tělesné výchovy*.

⁵⁰¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 74-77.

⁵⁰² Tamtéž, s. 267-268.

⁵⁰³ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 451. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

⁵⁰⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 115.

⁵⁰⁵ Tamtéž, s. 287-289.

⁵⁰⁶ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 245. *Sportovní areály*.

⁵⁰⁷ Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. s. 6.

⁵⁰⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 31, 1959.

čtrnáct dní autobus do Podolí do krytého bazénu.⁵⁰⁹ Od roku 1983 navíc fungovala ve městě i sauna.⁵¹⁰ Podmínky ke sportovnímu vyžití tedy byly, zdá se, ve městě dobré. Tělocvičná jednota ostatně v roce 1988 slavila již sto dvacáté výročí od svého založení.⁵¹¹

4.3.1. Okresní spartakiády

Na úvod se podíváme na sportovní akci, která se v Hořovicích konala několikrát a která přímo souvisela s tehdejšími režimem a jeho pojetím toho, jak má tělovýchova a vůbec sportování ideálně vypadat (tedy pokud vynecháme fakt, že i místní oddíly a sportovci byli v místních novinách vyzýváni k tomu, že nejdůležitější není vítězit na poli sportovním, ale na poli jako takovém, tedy při brigádách na sklizni úrody). Na mysli máme samozřejmě spartakiádu, případně okresní spartakiádu, která se konávala právě v Hořovicích. Spartakiáda bylo hromadné veřejné cvičení, které navazovalo na všesokolské slety a které svým pojetím masově předváděných cviků v podstatě ztělesňovalo to, co si vládnoucí strana přála – poslušné občany, kteří jsou zdrojem vší moci a zároveň tvárnou masou. Spartakiáda se poprvé celorepublikově konala v roce 1955 a až na výjimku v roce 1970 pak byla organizována každých pět let.⁵¹²

V Hořovicích, jakožto okresním městě, probíhaly již zmíněné tzv. okresní spartakiády, jejichž vyvrcholením byla celostátní spartakiáda konaná na Strahovském stadionu v Praze. Tradice spartakiádních cvičení na Hořovicku začala již v roce 1932, kdy se ve městě konalo první cvičení příznivců této sportovní události pořádané členy komunistické strany. Tehdy vyrazilo od Labe několik stovek cvičenců.⁵¹³ Hořovický okres se samozřejmě zapojil i do první celostátní spartakiády konané v roce 1955. Nácviku se zúčastnilo na čtyři a půl tisíce cvičenců, největší přípravy přitom probíhaly na školách. Další cvičenci patřili do místních tělocvičných jednot či do Sokola (zakázán byl až o rok později).⁵¹⁴ Některé tělocvičné jednoty byly ovšem i pokárány za to, že se nácviku nezúčastňují, například Tatran Hořovice. Vedoucí nácviků se dále pravidelně scházeli na okresních instruktážích, v březnu již měly všechny jednoty údajně nacvičené dvě třetiny skladby.⁵¹⁵ V květnu pak přípravy vyvrcholily nejprve cvičením mládeže v zámecké zahradě, kterého se zúčastnilo na tři tisíce

⁵⁰⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 11, 1968.

⁵¹⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 250.

⁵¹¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 353.

⁵¹² ROUBAL, Petr. *Československé spartakiády*. 1. vydání. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2537-1.

⁵¹³ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 10, 1955.

⁵¹⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 4, 1955.

⁵¹⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 9, 1955.

cvičenců, o týden později se na samém místě konala okresní spartakiáda dospělých a starší mládeže.⁵¹⁶ Pro zajímavost mívaly největší úspěchy u diváků sestavy jineckých vojáků.⁵¹⁷ Dále se někteří cvičenci z hořovického okresu zúčastnili i oblastní spartakiády v Příbrami⁵¹⁸ a celostátní spartakiády v Praze. Na Strahově cvičili například v rámci vystoupení cvičenců ROH i někteří funkcionáři ONV Hořovice.⁵¹⁹ Na celostátní spartakiádu se jeli podívat i mnozí diváci, vstupenku bylo možno zakoupit ve Státní spořitelně v Hořovicích.⁵²⁰

„Viděl jsem to, my jsme tam totiž hráli. Vždycky byl nejdřív průvod městem. Pak jsme hráli začátek pochodu, když nastupovali na tu plochu. Třeba vojáci prej měli před spartakiádou povinné opalování, aby všichni vypadali stejně a pěkně. Byla to ohromná krása. Bylo to v oblibě. Lidi tam byli dobrovolně, my tam hráli dobrovolně. To byla taková náhrada za všesokolský slety.“⁵²¹

Okresní spartakiáda proběhla v zámeckém parku i v roce 1959, z místního tisku se samozřejmě dovídáme o tomto cvičení to nejlepší, zdá se, že tuto událost kazila jen nespokojenost místních s tím, že se projevil nedostatek cvičebních úborů pro děti či že občas vážla autobusová doprava, jež mimo jiné zajišťovala i přepravu diváků z okolních obcí. Na této spartakiádě vystoupili i cvičenci z okresu Sedlčany a Příbram, zdá se však, že rozhlas je zapomněl uvést.⁵²²

Spartakiáda se konala i o dalších pět let později, nicméně v roce 1970 od ní bylo upuštěno. V roce 1974 byla tradice obnovena a v Hořovicích se jí zúčastnilo přes čtyři a půl tisíce cvičenců.⁵²³ Pouze o dvě stě cvičenců méně pak vystoupilo na okresní spartakiádě v Hořovicích v roce 1980.⁵²⁴ V roce 1985 se okresní spartakiáda konala sice opět v Hořovicích, nicméně tentokrát ne již v zámecké zahradě, ale na stadionu.⁵²⁵ S tímto hromadným cvičením bylo počítáno i o pět let později, v důsledku změny režimu však už k samotné realizaci nedošlo.

Zpravidla ještě před zahájením spartakiády, na podzim předešlého roku, byla slavnostně odstartována příprava této masové sportovní události a to symbolickým zapálením ohně. Štafeta sportovců se zapálenou pochodní přibíhala i do našeho města.⁵²⁶

⁵¹⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 22, 1955.

⁵¹⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 66.

⁵¹⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 25, 1955.

⁵¹⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 28, 1955.

⁵²⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 27, 1955.

⁵²¹ Podle ústního sdělení Václava Vojíře 7. září 2017.

⁵²² Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 27-28, 1959.

⁵²³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 74.

⁵²⁴ Tamtéž, s. 325.

⁵²⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 83.

⁵²⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 350.

Pokud jsme se již zmínili o štafetách a opustíme spartakiádní cvičení, pak ideologický náboj měl i každoroční tzv. běh vítězství, kterého se účastnili místní sportovci a mládež. Stejně tak státní „Štafety míru a přátelství“.⁵²⁷

4.3.2. Sportovní oddíly, soutěže

Byla by ovšem škoda si myslet, že všechna sportovní činnost měla přímou souvislost s tehdejšími režimem. Důkazem toho byly již vyjmenované sportovní oddíly, které vyvíjely ve městě nejrůznější aktivity. Pokusíme se tedy stručně přiblížit alespoň některé ze sportovních činností či akcí, které v Hořovicích odehrávaly.

Co se týče asi nejrozšířenějšího sportu ve městě, fotbalu, tradice sahá ještě do dob Rakouska-Uherska, konkrétně do roku 1910,⁵²⁸ kdy se ve městě vytvořilo hned několik fotbalových kroužků. O devět let později se fotbalisté sdružili do společného oddílu SK Hořovice (v padesátých letech byl přejmenován na TJ Spartak), jejich působištěm se stalo hřiště Pod Remízem, které bylo v padesátých letech upraveno do dnešní podoby. O úspěších hořovického fotbalového oddílu svědčí například fakt, že v roce 1949 se hořovičtí dorostenci stali mistry Čech.⁵²⁹ O historii hořovického fotbalu se můžeme dočíst v publikaci 90 let hořovické kopané⁵³⁰, proto si zde zmíníme pouze některé z dnešního pohledu zajímavé zápasy.

Co se tedy týká atraktivních fotbalových zápasů, v roce 1959 si hořovický Spartak zahrál například s rakouskou fotbalovou reprezentací⁵³¹ nebo v roce 1978 fotbalový dorost ČSSR sehrál na hořovickém stadionu utkání s dorostem NDR.⁵³² Fotbal i odbíjenou si dále zahráli hořovičtí fotbalisté i proti jedenáctce afrických studentů, kterým se u nás údajně líbilo i při večerní taneční zábavě.⁵³³ Konaly se zde ovšem i zápasy jiných týmů, například v roce 1983 se na hořovickém hřišti utkaly fotbalistky Spartaku Praha s Italkami z FC Ravenna. Ve stejném roce v Hořovicích absolvovali své soustředění fotbalisté z Afghánistánu.⁵³⁴ Utkání

⁵²⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 47.

⁵²⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 327.

⁵²⁹ *FK Hořovicko* [online]. Dostupné z < <http://www.fkhorovicko.cz/oklubu.php> > [Cit. 2017-28-12].

⁵³⁰ SAMEC, Zdeněk – HORÁK, Josef. *90 let hořovické kopané*.

⁵³¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 171.

⁵³² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 192.

⁵³³ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 153.

⁵³⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 241.

s italskými fotbalistkami mohli hořovičtí sledovat i o dva roky později, tentokrát se divákům představily fotbalistky z FC Milán opět proti družstvu žen Spartaku Praha.⁵³⁵

Tentokrát již ne na travnaté, ale na ledové ploše se hořovickým divákům dále představovali jak hokejisté, tak i krasobruslaři. Ještě před postavením zimního stadionu v roce 1981 se lidé na bruslích proháněli na rybnících, kterých bylo ve městě a okolí vícero. Na zamrzlém rybníku ukazovali svůj um například i plzeňští krasobruslaři, zkrátka nepřišli ani fanoušci ledního hokeje.⁵³⁶ V roce 1959 mohli například hořovičtí obdivovat na zamrzlém rybníku v nedalekém Žebráku krasobruslařské umění Karla Divína a sourozenců Romanových.⁵³⁷ Ne vždy ale počasí přálo, a tak například v roce 1960 musela být odvolána účast čsl. krasobruslařských reprezentantů.⁵³⁸ Po postavení stadionu se rozhodně zlepšilo zázemí sportovců, zejména hořovických hokejistů a my se už pouze můžeme dohadovat, jakou atmosféru a ducha měly krasobruslařská představení a zápasy odehrávané na zamrzlých rybnících. V Hořovicích se mimo jiné narodil i dvojnásobný mistr světa, hokejista Stanislav Konopásek.⁵³⁹ Pro hokejisty Spartaku Hořovice byl úspěšný například rok 1989, kdy suverénně vyhráli okresní přebor.⁵⁴⁰

Pokud zůstaneme u sportovního vyžití v zimě, zmínit bychom mohli i možnosti hořovických obyvatel chodit na běžky po okolí či, což by určitě překvapilo dnešní mladou generaci, na okraji města bývaly dokonce pořádány lyžařské závody, a to dokonce ve sjezdu, například v zimě roku 1958, kterých se tehdy zúčastnilo sedmdesát pět startujících. Nejednalo se pouze o účastníky z řad dětí, ale i dospělých.⁵⁴¹ Ostatně již v roce 1952 Okresní výbor Sokola zažádal o povolení k postavení provizorního lyžařského můstku na stráni obecního lomu a taktéž schválení k překlenutí Červeného potoka z důvodu postavení dojezdové plochy.⁵⁴² Se sněhovými radovánkami souvisí i sáňkování, z dnešního pohledu opět působí velice zajímavě zákaz MNV z roku 1960, který zakazoval dětem i dospělým sáňkovat na všech vozovkách a ve všech ulicích města. Zákaz se týkal zvláště ulice Školní, Čechové a Jiráskové.⁵⁴³

⁵³⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 84-85.

⁵³⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 136.

⁵³⁷ Tamtéž, s. 150.

⁵³⁸ Tamtéž, s. 175.

⁵³⁹ FROLÍK, František. *Osobnosti Berounska a Hořovicka*. 1. vydání. Sokolov: Fornica Graphics s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87194.46.1. s. 178.

⁵⁴⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. č. 10, 1989.

⁵⁴¹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 6, 1958.

⁵⁴² Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 245.

Sportovní areály.

⁵⁴³ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 26. Inv. č. 473. *Ukázky rozhlasových relací (výběr)*.

Zmíněn ještě nebyl oddíl turistický, který pořádal také nejrůznější akce. V roce 1982 se například konal druhý ročník pochodu nazvaného Hořovický cvoček, délka trasy byla přitom rozdílná, nejdelší pochod v již zmíněný rok vedl přes Jince, Plešivec a čítal dohromady třicet pět kilometrů.⁵⁴⁴ Další turistická akce pořádána celozávodními výbory Svazu socialistické mládeže v osmdesátých letech získala opět název podle našeho města, tentokrát „Hořovická kecka“. Nejdelší vzdálenost tohoto pěšího pochodu čítala někdy až padesát kilometrů. Start i cíl byl opět v Hořovicích u klubovny mládeže.⁵⁴⁵ Oba pochody se konaly ještě i v roce 1989.⁵⁴⁶

Hořovické odbíjenkáře můžeme zmínit v souvislosti se zajímavými zápasy, které odehráli. Například sehráli utkání s reprezentačním družstvem odbíjenkářů Německé demokratické republiky, které porazili 3:1. Stalo se tak v roce 1958 v době mistrovství Evropy.⁵⁴⁷ Soustředění v Hořovicích před odletem na mistrovství Evropy roku 1983 absolvovalo i naše čsl. reprezentační mužstvo odbíjenkářů.⁵⁴⁸

Oddíl horolezců zase pořádal nejrůznější výpravy, například do Vysokých Tater či v roce 1983 na Kavkaz.⁵⁴⁹ Na počátku osmdesátých let pak organizoval oddíl několik ročníků závodu nazvaného „Hořovický fitník“, tedy hromadného plnění odznaku zdatnosti.⁵⁵⁰ Své první zdolané sedmitisícovky, konkrétně v Pamíru, se hořovičtí horolezci dočkali díky Václavu Jíchovi.⁵⁵¹

Cyklistika měla ve městě zastoupení také, například v srpnu roku 1959 se ve městě konal cyklistický závod o Velkou cenu ČZNM. Závodu se účastnil i hořovický rodák J. Chlustina.⁵⁵² Tento nadějný hořovický závodník se zúčastnil například i závodu o pohár Mladé fronty o rok později, který se rovněž konal v Hořovicích.⁵⁵³

Co se týče návštěv významných sportovců do našeho města, mimo již uvedeného Karla Divína či sourozenců Romanových, můžeme zmínit Evu Bosákovou, gymnastku, několikanásobnou mistryni světa a olympijskou vítězku, hořovičtí mohli vidět její vystoupení v roce 1961.⁵⁵⁴

⁵⁴⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 159-160.

⁵⁴⁵ Tamtéž, s. 347.

⁵⁴⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent). s. 81-82.

⁵⁴⁷ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 137.

⁵⁴⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 241.

⁵⁴⁹ Tamtéž, s. 247.

⁵⁵⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 159.

⁵⁵¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 158.

⁵⁵² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 154.

⁵⁵³ Tamtéž, s. 167.

⁵⁵⁴ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 181.

Při zemědělské škole a státním statku fungoval ve městě i jezdecký oddíl, přičemž nejvýznamnějším jejím reprezentantem byl v osmdesátých letech Václav Opatrný. Dobré sportovní výsledky na nejrůznějších jezdeckých soutěžích měli ale i další jezdci, např. J. Sojka.⁵⁵⁵

Tenisový oddíl pořádal celostátní turnaj starších žáků „O pohár města Hořovic“ a starších žákyň „O pohár ČKD Hořovice.“⁵⁵⁶ Pro zajímavost ještě v roce 1962 tento oddíl využíval tenisové kurty v zámeckém parku, neboť stavba kurtů u stadionu byla teprve v plánech.⁵⁵⁷ Stejnomenou soutěž pak pořádal v osmdesátých letech i oddíl stolního tenisu.⁵⁵⁸

Pro žactvo a mládež se konaly v létě sportovní soutěže, zmínit můžeme akci Mláď Hořovicka roku 1958.⁵⁵⁹ Tato událost však nebyla pouze akcí sportovní, ale dá se říci, že hlavně kulturní a uvědomělou. V zámecké zahradě se konaly nejrůznější hry a soutěže a nejrůznější představení (hasičů, tanečních souborů atd.).⁵⁶⁰

Dále například na nedalekém letišti v Tlustici pořádali svůj výcvik příslušníci Svazarmu.⁵⁶¹

Co se týče automobilismu, například Federální mistrovství ČSSR v branné orientační automobilové soutěži se konalo v roce 1979 právě na Hořovicku.⁵⁶²

⁵⁵⁵ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 34-36.

⁵⁵⁶ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent). s. 245.

⁵⁵⁷ Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 25. Inv. č. 451. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

⁵⁵⁸ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent). s. 157.

⁵⁵⁹ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 24, 1958.

⁵⁶⁰ Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka*. č. 25, 1958.

⁵⁶¹ Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent). s. 90.

⁵⁶² Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent). s. 253.

5 Závěr

Cílem této práce bylo podat ucelený přehled toho nejdůležitějšího a nejzajímavějšího, co se v Hořovicích v letech 1945 – 1989 odehrálo. Zapomenuto nebylo ani na každodenní život hořovických občanů. Jak již bylo řečeno v úvodu, rozhodně nebylo možné vypsát všechny skutečnosti tohoto bezmála půlstoletí, to je ostatně spíše úkolem místní kroniky. Tato diplomová práce se spíše pokusila o první ucelenější pohled do historie města v těchto letech.

Období třetí republiky bylo nejen na celorepublikové úrovni, ale právě i v Hořovicích ovlivněno nejrůznějšími událostmi. Vojáci Rudé armády se v tomto středočeském městě objevili 10. května, město bylo ovšem již o pět dní dříve osvobozeno oddíly Vlasovců, Rusové tedy neměli v tomto směru ve městě nic na práci. Na jejich pobyt zde se přitom zachovaly ne zrovna pozitivní vzpomínky. S koncem války dále souvisí i odsun německého obyvatelstva z hořovického okresu a potrestání skutečných i domnělých kolaborantů. V Hořovicích vznikla za tímto účelem tříčlenná komise složená převážně z členů KSČ, nejrůznější udání se často nezakládala na pravdě. Ihned po květnových revolučních dnech byl také ustaven Okresní národní výbor Hořovice, který převzal kontrolu nad děním ve městě. Bezprostředně bylo nutné se postarat o navrátilivší se z koncentračních táborů či o zřízení provizorní nemocnice v prostorách zámku, který však následně zabrali ruští vojáci.

Každodenní život byl samozřejmě také ovlivněn válečnými léty, stále fungoval lístkový systém, byl nedostatek bytů, a to i přesto, že někteří hořovičtí občané odcházeli do pohraničí uvolněného po odsunu Němců. Již v roce 1945 byly také na základě Benešových dekretů znárodněny některé hořovické továrny (např. podnik Otto Hofmanna). Co se týče kultury ve městě v tomto období, hořovickým se otevřely například brány hořovického zámku, který byl zabaven rodině z Hanau a začaly se tu konat karnevaly či dožínkové slavnosti. Částečně se sem dostala prostřednictvím filmů a hudby i americká kultura (například kapela Rytmus).

Na tragické události v únoru 1948 a převzetí moci komunistickou stranou mají opět vzpomínky i hořovičtí občané. Ať už kvůli masovým manifestacím na náměstí (21. února) či z důvodu znárodnění dalších hořovických podniků. Místní akční výbor byl ve městě ustanoven 27. února, tedy dva dny po tzv. „vítězství pracujícího lidu“.

Komunistická nadvláda trvající dlouhých dvaadvacet let zanechala v Hořovicích a na jejich obyvatelích výrazné stopy. Ihned po únoru, jak již bylo řečeno, byly znárodněny zbylé továrny, soukromě hospodařící obyvatelé byli pod nátlakem nuceni vstupovat do jednotného

zemědělského družstva. Ne všichni se dali ovšem získat hned, odpor hořovických soukromých zemědělců byl zlomen až kolem roku 1958. Naopak většina živnostníků a řemeslníků vstoupila do komunálních podniků ještě před rokem 1953. Hořovičtí, stejně jako lidé v celém Československu, byli dále ožebračeni i prostřednictvím měnové reformy v roce 1953.

I v Hořovicích se dále slavily nejrůznější svátky související s tehdejší režimem. Například prvomájové každoroční průvody se řadily u sokolovny či později na sídlišti Višňovka a mířily na náměstí a k zámeckému parku. V rámci oslav VŘSR se chodilo pokládat věnce na hroby padlých rudoarmějců. Mimo tyto povinné oslavy ovšem můžeme zmínit například 650. výročí založení města, které proběhlo v roce 1956.

Hořovice se během námi sledovaných let proměnily i po stránce vzhledové. Především zde vznikly dvě sídlištní lokality, Višňovka a Západní sídliště, v roce 1961 pak byla například dostavěna dlouho očekávaná nemocnice. V roce 1960 byl znovu postaven hotel na náměstí (o šest let dříve došlo totiž k jeho zřízení), naopak na konci osmdesátých let byl zdemolován objekt městských lázní. Zapomenout nesmíme ani na sportovní či kulturní areály, od roku 1978 mohli hořovičtí využívat novou víceúčelovou halu, o dva roky později krytý zimní bazén, v šedesátých letech byla zahájena přestavba Společenského domu. Co se týká změny charakteru města, pak musíme zmínit i to, že v roce 1959 byla od Hořovic odloučena Tíhava, která do této doby byla jednou z městských částí. O rok později ztratily Hořovice pozici okresního města.

Zmínit můžeme i hořovický zámek, který měl na rozdíl od jiných historických budov zničených za komunismu větší štěstí. Těsně po válce sloužila budova jako nemocnice, poté jako sídlo několika institucí či jako sběrna pro historické památky z jiných objektů. Otevřena zde byla i menší expozice. Za minulého režimu se dokonce započalo s generální opravou, po roce 1985 byl zámek opět částečně otevřen a začaly se v něm konat nejrůznější koncerty či výstavy.

Dá se říci, že komunistický režim se nejvýrazněji dotkl ne samotného města, ale hlavně jeho obyvatel. Každodenní život obyvatel Hořovic se samozřejmě nijak zvlášť neliší od života občanů jiného města, přesto, dle mého názoru, patří do historie města stejnou měrou jako jiné stavební či politické záležitosti. V této kapitole se můžeme dozvědět, v jakých podnicích hořovičtí obyvatelé pracovali, jaké školy mohly místní děti navštěvovat, jak vypadalo „uzavírání socialistických závazků“, kam se jezdilo na brigády či jak vypadala situace se zásobováním.

Důležitou součástí této diplomové práce jsou i kapitoly kultura a sport ve městě. V Hořovicích působilo nejen mnoho hudebních souborů (např. velký dechový orchestr, Slavíkovo kvarteto, orchestr Interval, Metronom, ...), ale například do roku 1959 i oblastní divadlo, dále loutkářský soubor či městské kino a konalo se zde mnoho tanečních, hudebních a jiných vystoupení. Zmínit můžeme i tradici Porcinkule, která byla v roce 1989 částečně nahrazena Cibulovým jarmarkem.

Co se týče sportu, místní mohli využívat například, jak již bylo zmíněno novou víceúčelovou halu nebo krytý bazén a mnohá další sportoviště. I sport byl ovšem ovlivněn komunistickým režimem, důkazem toho může být konání okresních spartakiád právě v našem městě, konkrétně v zámeckém parku. Zmíněny jsou zde i všechny sportovní oddíly a některé sportovní akce jimi pořádané.

Co se týče dvou dějinných zvrátů, nejprve roku 1968, i v Hořovicích byly cítit náznaky „socialismu s lidskou tvář“, které byly přervány sovětskou intervencí. V Hořovicích však nedošlo v srpnu roku 1968 k výraznějším incidentům. Ke konci námi sledovaného období je nutné zmínit i druhý milník a to průběh Sametové revoluce ve městě. I v Hořovicích se ustavovala místní fóra (např. v podnicích Alba, ČKD či v hořovické nemocnici), 27. listopadu se pak na náměstí konalo v rámci celostátní generální stávky velké shromáždění místních obyvatel, v rámci proslovů zde promluvili mimo jiné někteří pražští herci, předseda MNV Hořovice, zástupci místních OF a další hořovičtí občané. Společenské změny pak pokračovaly samozřejmě i po listopadu 1989.

Námi sledované období bylo rozhodně velmi bohaté na nejrůznější události, velkou měrou na tom má podíl tehdejší politická situace. U mnohých témat šlo samozřejmě jít více do hloubky, tato práce si však dala za cíl udělat ucelenou syntézu historie Hořovic v letech 1945 – 1989, vypsát to podstatné a zajímavé, počáteční cíl tak byl splněn.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Státní okresní archiv Beroun. Fond Komise regionálních dějin při OV KSČ v Berouně 1971-1989. Karton. 2. Inv. č. 61. *Reportáž o květnových dnech ve městě.*

Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Národně socialistická německá dělnická strana: místní skupina Hořovice (1927) 1939-1945 (1960).

Státní okresní archiv Beroun. Inventář: Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 205. *Městské muzeum.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 206. *Živnosti všeobecně.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 214. *Názvy ulic.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 215. *Národní bezpečnost a správa.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 216. *Věci shromažďovací a církevní.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 237. *Divadelnictví.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990. Karton 1. Inv. č. 242. *Místní rozhlas.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 1. Inv. č. 245. *Sportovní areály.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 2. Inv. č. 300. *Měnová reforma.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 2. Inv. č. 304. *Věci trestního práva hmotného.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 307. *Zajištění obdělávání půdy.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 342. *Zábavní podniky.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 349. *Řízení a organizace tělesné výchovy.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 356. *Dobrovolné spolky a organizace.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 357. *Volby.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 358. *Návrh na odloučení Tihavy od Hořovic.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 4. Inv. č. 364. *Různé.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 20. Inv. č. 420. *Pozemková reforma a konfiskace.*

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 25. Inv. č. 459. *Školská a kulturní komise (všeobecně)*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 25. Inv. č. 472. *Divadlo (Loutkářské Hořovice)*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 25. Inv. č. 473. *Místní rozhlas*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 26. Inv. č. 473. *Ukázky rozhlasových relací (výběr)*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 31. Inv. č. 502. *Národnostní politika (cikáni)*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Městský národní výbor Hořovice 1945-1990.
Karton 31. Inv. č. 504. *Názvy ulic*.

Státní okresní archiv Beroun. Fond Okresní národní výbor Beroun. Karton 88. Sign.
I/16. *Protokol výsledků voleb*.

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1925-1945* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1945-1962* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1974-1980* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1981-1984* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1985-1988* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Kronika města Hořovic 1989-1993* (neinvent).

Státní okresní archiv Beroun. *Nová vesnice Hořovicka. 1950-1959*.

Státní okresní archiv Beroun. *Budovatel*. 1968, 1989.

Literatura

AUSKÝ, Stanislav A. *Vojska generála Vlasova v Čechách*. 2. vydání. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 80-7021-096-6.

BENČÍK, Antonín. *Operace „Dunaj“: Vojáci a Pražské jaro*. 1. vydání. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN 80-85270-33-1.

BURGET, Eduard. *Hořovice*. Hostivice: Městský úřad Hořovice, 2006.

DRTINOVÁ, Svatava a kol. *Včela a Berounsko: 60. let (1926-1986): K dějinám dělnického družstevního hnutí na Berounsku, zvláště „Včely“*. Hořovice: DPV OV KSČ, 1986.

EMMERT, František. *Sametová revoluce: kronika pádu komunismu 1989*. 1. vydání. Praha: Computer press, 2009. ISBN 978-80-251-2301-0.

FROLÍK, František. *Osobnosti Berounska a Hořovicka*. 1. vydání. Sokolov: Fornica Graphics s. r. o., 2014. ISBN 978-80-87194.46.1.

KOKEŠ, Josef. *Z historie hudebních souborů na Berounsku a Hořovicku*.

KURAL, V. – ŠTĚPÁNEK, Z. *České národní povstání v květnu 1945*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1376-5.

LÉBLOVÁ, Kateřina. *Hořovice za 2. světové války*. Plzeň, 2016. Dostupné z < <https://otik.uk.zcu.cz/xmlui/handle/11025/24533> > Bakalářská práce. ZČU v Plzni.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948. 1. část*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25699-6.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948-1953. 2. část*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25700-3.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966. 3. část*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25745-3.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-1969. 4. část*. 1. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-04-26-142-6.

OLŠÁKOVÁ, Doubravka. *Pohyblivé svátky: kalendáře a významná výročí let 1945 - 1960*. Dějiny a současnost: kulturně historická revue. Praha: Lidové noviny, 2008, 30(8), 34-36. ISSN 0418-5129.

PAŽOUT, Jaroslav (ed.). *Každodenní život v Československu 1945/48 – 1989*. 1. vydání. Praha – Liberec: Ústav pro studium totalitních režimů a Technická univerzita v Liberci, 2015. ISBN 978-80-87912-35-5.

ROUBAL, Petr. *Československé spartakiády*. 1. vydání. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2537-1.

SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 1*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2006. ISBN 80-239-7236-7.

SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 2*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2008. ISBN 978-80-254-3409-3.

SAMEC, Zdeněk. *Proměny a příběhy Hořovic 3*. 1. vydání. Hořovice: Podbrdské vydavatelství, 2014. ISBN 978-80-260-7157-0. s. 63-64.

SAMEC, Zdeněk – HORÁK, Josef. *90 let hořovické kopané*.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 1*. 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 1998. ISBN 80-238-1703-5.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 3.* 1. vydání. Beroun: Okresní úřad Beroun, 2000. ISBN 80-238-5059-8.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 9.* 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2006. ISBN 80-86772-21-7.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 12.* 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2009. ISBN 978-80-86772-33-2.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 14.* 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2011. ISBN 978-80-86772-57-8.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 15.* 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2012. ISBN 978-80-86772-62-2.

Sborník Státního okresního archivu v Berouně: *Minulostí Berounska 16.* 1. vydání. Praha: Státní oblastní archiv v Praze, 2013. ISBN 978-80-772-73-8.

Internetové zdroje

FK Hořovicko [online]. Dostupné z <<http://www.fkhorovicko.cz/oklubu.php>> [Cit. 2017-28-12].

Generální stávka, 27. 11., 1989, Sametová revoluce, Hořovice [online]. Dostupné z <<https://www.youtube.com/watch?v=bRtJTZc1uis>> [Cit. 2017-28-12].

Hořovice, oficiální stránky města [online]. Dostupné z <<http://www.mesto-horovice.eu/>> [Cit. 2017-28-12].

Totalita [online]. Dostupné z <http://www.totalita.cz/sektor/zem_metody.php> [Cit. 2018-22-03].

Rudé právo [online]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1950/3/10/6.png>> [Cit. 2017-28-12].

Vzpomínky pamětníka Václava Vojíře

Přílohy

Textová příloha

Přepis rozhovoru s pamětníkem

Jméno: Václav Vojíř

Datum narození: 28. 10. 1930

Bydliště: Hořovice

Pamatuješ si na konec války a hlavně na vojáky Rudé armády?

Tady už Rusové neměli velkou práci, obsadili to tu. Někteří tu i padli, ale ty zastřelili ruští důstojníci, protože tu někteří z nich začali lézt za holkama, krást a ti důstojníci tu chtěli mít pořádek, aby je lidé měli rádi. K nám si dali do stodoly náklad'ák, a protože nestačily ubytovací prostory, tak dávali i Rusy k nám po barákách.

A neptali se nikoho, viděli stodolu, tak si ji otevřeli a vjeli sem náklad'ákem, osobák měli venku. A byl to kapitán se šoférem u nás. Vím, že kuchyni měli na Víisce, ve škole, tam jim vyvařovali. Ti přijeli z Berlína, měli s sebou hodně věcí. Ten náklad'ák, co k nám dali, byl plnej šatů, několik harmonik. Ty Rusové tu byli dost dlouho. Ale už ne po těch barákách. Oni jim pak už postavili bytovky. V těch domácnostech tu byli tak měsíc, dva. Byla taky legrace, jak neznali hodinky, tak je tu od lidí sbírali. Ten jeden seděl u okresáku a měl je na obou rukách až k rukávu a furt koukal, jak mu jdou. Mně třeba jeden Rus chtěl dát za ně harmoniku, a já blbec mu je nedal. Samozřejmě jsme pochytili už i něco z ruštiny. Každý z nás hltal ty slovíčka samosebou, protože pro nás to byla cizí řeč.

Taky jeli okamžitě pro ty Vlasovce. Nedali jim najíst, odzbrojili je. My jsme s dědou stáli na vršku u Dražovky a viděli jsme průvody Vlasovců, které Rusové hlídali samopaly. Vlasovci byli bosí, hladoví, byl to dost ošklivý pohled. Děda mě poslal koupit chleba, ten jsme jim tam pak hodili a to bylo, jako když to hodíš tygrům. Ti dva skočili do lesa, rvali se o něj. No a ty teda odvezli, Vlasova v Rusku popravili, vyšší důstojníky taky a ty vojáky se říkalo, že odvezli na Sibiř.

Dostala se sem třeba i americká kultura?

Přišla sem krásný filmy, třeba Zasněžená romance a přišla sem i swingová hudba. Byl tu založen Rytmus, kterej jako první začal tyhle skladby hrát. In the mood, Šňůra perel, Chattanooga a další. Přišla sem prostě ta hudba z těch filmů. Tři děvčátka a námořník například. Na ruský filmy se chodilo až později.

Byla tu vojenská UNRRA, to byli americký vojáci, který nám pomáhali s potravinama. Vozili je sem, protože tady nebylo nic. Byli právě na tom karnevalu v zámku. Já už ani nevím, jestli jsme si něco vzali, tam bylo lidu kolem nich.

Jak se naši zachovali po válce k českým kolaborantům?

Někteří lidi se za války dali k Němcům, asi si mysleli, že když Hitler vyhraje, tak se budou mít dobře. Někteří lidé se hned k Němcům hlásili, to bych si ale netroufl je jmenovat, těm říkali kolaboranti. Pár jich tu v Hořovicích bylo, byla tu například jedna hodně chudá rodina, která si chodila k Němcům do vojenské kuchyně pro jídlo, a oni jim ho dávali. No a ty teď všechny shromáždili. U dnešní drogerie byly vykopané hluboké jámy, aby ti Němci nemohli tady ke konci války jezdit. A oni je pak nutili to tam odklízet, a přitom je naši třískali. Tam hodně zkusili, byl tam třeba Holub, Šívr, Wabra. Když omdleli, tak je polévali kýblem s vodou. Pak jel okolo ruský důstojník a zakázal jim to. Já jsem neměl tyhle lidi rád, oni celou válku nebojovali, najednou se zmocnili zbraní a těmhle Němcům a kolaborantům se mstili. Ti to odnesli za Hitlera. Byla to špatná doba, někde naši Němce postříleli, místo toho, aby je poklidně naložili a odvezli. Tady se nic takového nestalo, akorát tu lidi řezali kolaboranty při tom odklizení protitankového zátarasu. Vznikly tu také takové gardy, které pak vodily třeba ty Němce na práci.

Jak tu vypadala po válce politická situace?

Po válce byly čtyři strany. Dělal se tu nějaké průvody, chodilo se tu do Labe. I tu vznikly nějaké potyčky. Víím, že tomu jednomu komunistovi tu jeden pán z pošty nafackoval.

Jak na tom byla po válce tvoje rodina s obživou?

Byly potravinový lístky pořád ještě, protože v tom hospodářství se to hned tak nespravilo. Byly větší přídavky. Dávaly se na městském úřadě, byly ale odstupňovaný. Ženy v domácnosti měly méně, pak byli třeba těžce pracující a velmi těžce pracující. Bylo to podle barvy. Popravdě řečeno pro nás to nebyl takovej rozdíl jako za války, protože jsme pořád chovali drůbež a tak. Akorát že za Německa se odevzdávalo třeba sádlo z prasat a to se už teď

nemuselo. Byly tu ty marky, tak ty přestaly platit. Popravdě řečeno to nebylo tak znát, protože nebyly ušetřeny žádné peníze. To se všechno projedlo. Muselo se hlásit domácí zvířectvo. Za války se odevzdávalo třeba sádlo z prasete a to všechno přešlo ještě do komunismu. Bylo to podle hektarů a podle toho se odevzdávala třeba vejce. My jsme museli nahlásit počet slepic na městské úřad. To bylo až do konce toho lístkového systému. A když babičce nenesli slepice, tak musela vejce koupit a odevzdat je.

A pak za komunismu pořád něco nebylo. Stály se taky fronty na maso. Přišel pátek, tak se šlo do fronty. A musela jsi si vzít, to co ti dal, ne to, co jsi chtěla (Bylo to tak, že spíš k tomu, co jsi si vybral, se muselo vzít něco, co řekli. Řekla a k tomu ještě bůček, tak jsem musela vzít i bůček no.)

Nevíš, zda i z Hořovic odcházeli někteří lidé do pohraničí?

Byly také ty Benešovy dekrety. Z pohraničí vyhnali Němce, tak byl nábor lidí, aby do toho pohraničí odešli. Víím, že z Hořovic tam šlo hodně lidí, ale většina z nich se pak vrátila. Jako můj bratranec. Někteří tam ukradli, co se dalo. Třeba i klavír. Když zjistili, že tam třeba nebyla ani práce, tak se vrátili. Třeba v podniku Amati v Kraslicích, tam se vyráběly hudební nástroje, tam hodně pracovali Němci a pak tam šli po válce lidi z Hořovic. Hlavně ti, kteří tu neměli byt nebo barák.

Jak to vypadalo v tvé práci po válce?

V těch podnicích se předělávala ta válečná výroba na civilní, protože ty továrny tu dělaly pro válečný průmysl. My v Albě jsme vyráběli nádoby, protože po válce byl všeho nedostatek. Můj táta měl na starosti v práci všechny ty výrobky, co se vyrobily. Tak taková ti obchodníci jezdili i k nám domu, a kolikrát mu přivezli nějaké dary, protože táta rozhodoval, komu se to prodá. Tomu továrníkovi to bylo jedno. Za války jsme dělali deset i dvanáct hodin. Potom se dělalo normálně těch osm a půl. Ale byl takovej nedostatek všeho, třeba i elektrického proudu. I třeba během pracovní doby jsme museli všechno vypnout, protože když zapnuly všechny továrny, tak toho proudu byl nedostatek. A samozřejmě, že nebyly pracovní síly, tak se chodilo na brigády zadarmo. To bylo před komunismem i za komunismu, že študáci jezdili na chmel. Já jsem byl za války, po válce už ne.

Já jsem pracoval u soukromníka, Jan Kukla měl tu naši továrnu, až potom to spojili s Albou. V osmačtyřicátém přišli, přijel i předseda z okresu, a my měli hlasovat, jestli jsme pro znárodnění nebo ne. My byli ještě učedníci, ten majitel stál tehdy vedle mě, tak jsem hlasoval, že jsem proti znárodnění. Všichni ti mladí kluci byli proti. My byli malej podnik, a

oni říkali, že ty malé podniky znárodnovat nebudou. A pak je znárodnili všechny. My jsme je přitom přehlasovali, že znárodnit nechceme. Druhej den přišel papír, že jsme znárodněný. V práci se udělaly revoluční výbory, když nebyli majitelé, tak to musel někdo vést. A ten majitel do tý svý továrny pak nesměl. Zůstal tam ale nahore bydlet, tak vždycky chtěl ode mě podat třeba kladívko. Když se znárodněvalo, tak taky přišli a řekli, zítra jdeme na náměstí, aby bylo vidět, jaká síla je v lidech. A to každej musel jít, to bylo nařízený. Na náměstí jsme chodili takhle pak víc, oni chtěli vidět tu masu.

Jednak to bylo nařízený a jednak tomu lidi dost věřili. Bylo po válce, Němci tu dost řádili a oni slibovali mír, že nebude válka, že budeme chráněný Sovětským svazem. Furt se opírali o ten Sovětský svaz, když nás osvobodil. Ale když se pak tom furt mluvilo, tak už byli lidi otrávený. Pořád Sovětský svaz a všechno podle Sovětskýho svazu.

Vzpomínáš si konkrétně na 25. února 1948, na převzetí moci komunisty?

To bylo v rádiu, aby všichni poslouchali rádio a Gottwald jel na Hrad, dodnes si pamatuju, jak říká, právě jedu z Hradu, prezident nám to podepsal.

Jak tu probíhala kolektivizace a jak to, že nevzali komunisté tvoji rodině ten pozemek za Dražovkou?

To byly taky meze. A oni přijeli s traktorama a zvorali to celý na lány. Ženský si lehaly před traktory... Lidem odvedli krávy do družstevních kravínů a někteří lidé se bránili, tak tu probíhaly dole v lid'áku veřejné soudy. To si pamatuju, tam zrovna odsoudili takový starý lidi. Byl jsem se tam podívat, to nám doporučovali. Vždyť příbuzného strejdy z Kařeza na několik let zavřeli. Ty, co šli do JZD hned, tak je tam pak udělali funkcionářema. Taky když jsem byl zrovna na vojně, tak nám chtěli vzít naše pole. Oni to chtěli vzít celý a dědovi někdo poradil, aby to osázel stromama, že sady nebudou brát. Tak tam rychle sázeli s babičkou ty stromy a pak nám tu část opravdu nechali.

Nemusel jsi vstoupit do strany, když jsi chtěl zůstat v práci?

To bylo takhle. Byli jsme v práci dva a oni nás měli vyhlídnutý, že umíme dobře dělat a že máme kolem sebe hodně přátel. Tak furt chodili, abychom se dali ke straně. To bylo přesně v tom roce, co vylít Gagarin do vesmíru. To přišli i z okresu a povídají, vidíš, co je to za svátek, Gagarin vylít do vesmíru a ty pořád nechceš. Tak do mě hučeli tak dlouho, až jsem na to kejvnul. Byl jsem tam asi dva měsíce, teprve teda na čekací listině. Ono se totiž furt muselo chodit na schůze, po práci, a já jsem jim říkal, že chodím hrát. Jenže to neplatilo, tak

jsem zase vystoupil. Zase přijeli z okresu, a povídají, že je to ostuda, když dělník vystoupí ze strany. Já jsem jim řekl, že mám muziku a že chodím na všechny akce hrát. Já jsem měl takovou práci, že jsem byl důležitější pro ten podnik, nemohli mě jen tak nahradit někým jiným. Taky tam byl jeden, kterej říkal, tak ho vyměňte, ale mistr řekl, že kdepak, to nejde. Na tohle jsem já spoléhal, tak jsem se nebál.

Stejně se muselo na schůze po práci, i nečlenové strany. Já jsem tam zase často nechodil, jednou mi málem ublížilo, protože se zvyšovaly platové třídy. To mně pak zase pomohl ten mistr. Ty schůze byly každý tři týdny. Třeba když přišlo nějaké nařízení z vlády, nebo když se mělo něco stavět. Taky jsme pak museli podepsat, když odsoudili tu Horákovou. To ti dali papír a tady se podepiš. Jinak by tě asi vyhodili.

A straníci, kdo byl ve straně, měl všude přednost. Jako u nás v práci mohli dělat přesčas, vydělat si víc peněz, nebo dostali lepší rekreace. Ty byly tenkrát hodně levný. A mně vždycky říkali, ty nechodíš na schůze. Byla taková dobrá anekdota. Byla fronta na maso a řezník povídá: Všichni straníci z řady ven. Tak oni mysleli, že všichni straníci dostanou to maso. A řezník povídá: Dostanete všichni houby, ale vy musíte být včas informovaní.

Jak tu probíhaly volby?

Byla jednotná kandidátka, volila se jedna strana. A kdo by nešel, tak by si udělal čárku. A nechodilo se za plentu, dostala jsi obálku a hned se volilo. Kdo by šel za plentu, tak by byl podezřelý. Vždycky vybrali nějaké členy volební komise, můj táta tam byl určenej taky.

Jak se tě dotkla měnová reforma v roce 1953?

Vždycky se objevily nějaké povídky, že něco nebude. Vždycky něco, třeba nábytek že bude dražší. To byl furt nějaký strach. A tak šel každěj na nábytek. To bylo furt něco. Na ty auta taky nebo na ložní prádlo. Furt jsme museli něco kupovat, abychom o to nepřišli. A když byla ta měna, tak ještě jeden den předtím Zápotocký říkal, že nic nebude a druhý den to prasklo. Třeba jeden známej tu dva dny před měnou prodal motorku. Byla tehdy pohotovost, oni čekali, že se lidi budou bouřit. Já jsem byl tehdy druhým rokem na vojně. Ty kluci, co tam byli prvním rokem, tak dostali ostrý náboje a byli celou noc někde v terénu. A mě se někteří chodili ptát, soudruhu desátníku, co se bude dít. Oni čekali, že bude válka. Oni nikomu nic neřekli. Tady v Hořovicích se lidi moc nebouřili, ale třeba v Plzni, v těch velkých fabrikách jo. Pak vyházeli spoustu lidí ze zaměstnání a studenty ze škol, vím, že jsme se pak s někým takhle bavili. Ale jinak to ustáli. Ono se to říkalo dlouho mezi lidma, že bude měna a oni to

pořád zapírali. Tady říkali, že když to bylo tady v Hořovicích, tak jak je zatáčka k mostu, tam měl obchod Žid. No a ten den, když to prasklo, tak tam přišla ženská s nůši z vesnice a kupovala všechno. Tam prej visel saxofon a ta ženská se ptala, co to je. Saxofon. Tak prej mi ho dejte taky.

No a já jsem měl to samý na vojně. Já seděl na ústředně, a když si někdo chtěl zavolat z těch vojáků, tak mi zaplatili a já ty peníze odevzdával. A teď se mi tam nahromadily nějaký peníze a ono to prasklo. Pak mi to na poště ještě vzali. My jsme byli zrovna v lesích, na lesním vojenském táboru, dva měsíce. Já měl na vojně pětistovku a teď slyším v rádiu, prezident republiky vyhlásil měnu. Tak jsem běžel do army, do obchodu, tam ta ženská věděla ještě houby. Tak jsem nakoupil naložený meruňky, ramínka a tak. Až když mi to prodala, tak jsem jí řekl, že je měna.

Co ti říkají tzv. socialistické závazky?

My jsme byli brigáda socialistické práce. Kromě toho, že si člověk odpracoval svoje, tak když byla brigáda, tak se přijímaly závazky. Udělalo se velký tablo a byly závazky, kolik toho odpracuju hodin zadarmo. Tam se psaly různý ty brigády v zemědělství a tak. To byly akce Z – zadarmo. A pamatuju se, že tenkrát předseda strany tam nechtěl Jirku Kratochvíla, že byl rozvedenej. My jsme všichni museli bejt takový čistý. A já se za něj furt přimlouval. Na pořadí byly třeba i byty. A bylo zase podle těch brigád. Taky jsem chodil okopávat řepu a taky se chodilo na výstavbu různých budov. Při žních se chodilo na školní statek. A taky jsem byl, když se stavěla škola. Někdo přišel, že tam mám děti, tak ať jdu. Tak jsem tam natíral okna. Oni ti dali vyhlášku, že je brigáda, no a kdo nešel, tak byl pěkně zapsanej. Buď že děti ti nevezmou do školy, nebo takový jiný věci. Prostě aby měl člověk klid, aby si to nějak nerozházel, tak šel. Podle toho se to bralo třeba, i když šel člověk něco koupit, třeba auto, tak se ptali, kolik si měl brigád, nebo taky když se rozdávali rekreace. S těma autama to bylo tak, že někdo ho dostal za dvacet osm tisíc a my jsme už platili víc. Ti, co to dostávali s tou slevou, tak museli být zasloužilí pracovníci.

Když si chtěla auta, tak ti v práci museli dát poukaz. Já vím, že ti dva kluci od nás z práce šli na půl roku do dolů a pak měli přednost na toho Spartaka. Třeba strejdu z Kařeza takhle přeskočili. Byl na řadě, chtěl Spartaka, no a najednou si zažádal někdo jinej, strejdu odsunuli a on si pak koupil tu Volhu. Ty totiž byly volný, protože byly drahý a velký s velkou spotřebou. To bylo to pořadí. Šla si se přihlásit do mototechny v Praze, už jsi musela složit i peníze. A pak jsme se koukali, jak to ubývá. My jsme museli čekat pět let na to auto. Lidi se

tenkrát báli těch „emběček“, hodně to odříkávali a najednou mi strejda volá, že za tejdén jsme na řadě.

Taky mi skoro pak jednou auto zabavili, to bylo, když se to semlelo na té Kubě, tak přijeli z vojenského velitelství a povolali mě k pohovoru. Povolali všechny, kteří měli nový auta. Tam mi oznámili, že mám odvelené auto v případě mobilizace a že v tom případě ho mám přistavět na náměstí. Naštěstí mobilizace nebyla, tak mi ho nevzali. Ale brali tu moskviče a volhy, ty brali ještě předtím.

Jak to chodilo na podnikových rekreacích?

Ono se tomu říkalo výběrová rekreace. Kdo byl dobrej pracovník, zúčastňoval se schůzí, tak dostal poukaz zadarmo a ještě ti platili půlku cesty. No a tam byl pak hlavně ten kulturní referent. Ten měl na starosti, aby se postaral o zábavu rekreatů. Každý večer se pořádaly výlety a taneční zábavy. Ty rekreace se platily z příspěvků ROH, to byl totiž každý povinně v Revolučním odborovém hnutí. A část pak doplácel závod. Kdo si žádal o jeden poukaz, tak mohl jezdit častěji, těch rodných poukazů tolik nebylo. My byli asi třikrát. Jinak ten náš podnik měl autobus a přes zimu se pravidelně jezdilo každý víkend lyžovat na Šumavu.

Navštívil jsi někdy okresní spartakiádu?

Viděl jsem to, my jsme tam totiž hráli. Vždycky byl nejdřív průvod městem. Pak jsme hráli začátek pochodu, když nastupovali na tu plochu. Třeba vojáci prej měli před spartakiádou povinné opalování, aby všichni vypadali stejně a pěkně. Byla to ohromná krása. Bylo to v oblibě. Lidi tam byli dobrovolně, my tam hráli dobrovolně. To byla taková náhrada za všesokolský slety.

Jak vzpomínáš na oslavy 1. máje?

Už od sedmi hodin vyhrávalo rádio, sraz jsme měli jako muzika u zámku, a to už se to tam řadilo. Vepředu šli pionýři, za nima hasiči, pak vojáci z Jinecké posádky, pak muzika. Pak se seřadil ten obyčejný lid. Nejdřív jsme šli zahrát do nemocnice na dvůr pro marody, tam jsme zahráli nějaké pochody. A ten průvod se zatím furt řadil u toho zámku. My se pak vrátili k zámku a šli jsme v průvodu k náměstí. Tam jsme hráli u okresáku další pochody. Pak přijely ty alegorický vozy, na nich různá hesla jako socialismus za mír, na jednom byl třeba namalovanej černoš a policajt ho třískal obuškem a tak. Pak jely nákladáky s takovou

plošinou, to patřilo třeba Albě, tak tam měli kamna, kotle na vaření. Prostě taková ukázka, jak ty pracující pracujou. Než to všechno přijelo na náměstí, tak to trvalo dvě hodiny.

Učitelé a žáci to měli povinný, to se potom sepisovalo. Pak tam šli takoví lidi, co měli funkce, kterým šlo o místo, ty tam šli taky. U okresáku byla taky tribuna, tam stáli ty řečníci. Okolo lidí mávali. Pak byly ty proslovy. Že nás osvobodil Sovětský svaz, že je svátek práce, na kolik procent která továrna plnila plány, to pak ty nejlepší pracovníky vyznamenávali. Takových deset projevů bylo. To bylo dopoledne a odpoledne byla veselice v zámku. Tam už byla zábava, tam už se nemuselo povinně. Byly tam různé atrakce, krámky.

Vzpomínáš si na trh Porcinkule?

To bylo posvícení, slavný ale. To byla v Hořovicích velká sláva. Na náměstí byly stánky, něco jako je dnes cibulák. V kostele byla taky velká mše.

Vím, že si hrál v několika kapelách, absolvoval jsi i povinné kvalifikační přehrávky?

Každý rok byly povinné přehrávky orchestrů, které hlídaly kvalitu té muziky. Byly dvě povinné skladby a další jsme si už mohli vybrat sami. Konaly se i tady v Hořovicích, přijela vždycky odborná komise, profesionálové z Prahy a ten orchestr zařadili do jedné asi ze tří tříd. Ty třídy pak znamenaly, kolik peněz si ten soubor mohl brát za vystoupení. My s Rytmusem jsme byli v té nejvyšší. Měli jsme asi deset korun na hodinu každé. Potom nám ale poradili, abychom si udělali profesionální zkoušky, že se těm amatérským souborům vymykáme. Jinak tady v Hořovicích a okolí byly jenom amatérské skupiny. No a tak jsme jeli do Prahy, do Lucerny ty zkoušky udělat. Pak jsme si mohli žádat i sto čtyřicet korun za vystoupení pro každého. Já jsem pak v práci musel ještě na závodní výbor a dostal jsem potvrzení pro okresní úřad, že mi dovoluji mít ještě jeden výdělek při zaměstnání. Ty zkoušky jsme pak dělali asi jenom jednou za tři roky. Takhle to bylo až do revoluce. Navíc chodila ještě umělecká inspekce. Když jsme hráli na zábavách, tak se objevili o půlnoci a hlídali, jestli nejsme opilí, takhle hlídali kvalitu té hudby.

Máš nějaké vzpomínky na 21. srpna 1968?

Ono to nebylo nijak velké množství těch vojáků tady. Ale jeli na Komárov, asi na Strašice, tam jsou kasárna, a jeli právě okolo té továrny, co jsme v ní dělali. Byla to jenom taková malá kolona, ne jako když obsazovali třeba Prahu. A kluci na ně hrozili, ten jeden už bral do ruky kvér, tak jsme ho strhli z okna, aby ještě něco neudělal. Já jsem ráno poslouchal

rádio a teď takový ticho a zase: Okupační vojska obsazují naše území. To bylo takový a nikdo tomu nevěřil. Celej den to hlásili. A já, abych na to zapomněl, tak jsem si vzal kytaru a furt jsem cvičil. Tady se nic nedělo, že by někoho zastřelili nebo že by se lidi bouřili. To ne, prostě jsme jen koukali.

Těsně potom tu komunisti upořádali, já nevím, jestli to byl večírek nebo taneční zábava, a pozvali do lid'áku několik důstojníků Rusů. A ten náš kapelník nám to neřekl. To byl Jedlička, dělal ředitele, a to víš, když měli funkce, tak se nechtěli nějak zprotivit. Pak se to nějak rozkřiklo, že tam budou Rusové. Oni totiž pak chtěli dělat přátelství, jakože jsou tu oprávněně. Já jsem pak ještě potkal toho našeho kapelníka a říkám mu, že tam prej budou Rusové. Nebudou, budou, povídá. Já tam pak přijdu, a oni tam. Ale jenom pár. Kluci byli pak pěkně našťvaný. Já jsem nechtěl odejít kvůli partě a tak. Tak jsme hráli, ale byli jsme pak pěkně otrávený. A ti Rusové to taky cítili, nikdo se tam s nima nebavil kromě těch několika funkcionářů.

Ale byli i komunisti, kteří s tím nesouhlasili. My jsme měli v práci jednoho, takovýho férovýho komunistu, a ten s tím nesouhlasil. Vím, že pak některý lidi vyhodili ze zaměstnání. Předtím totiž ten Dubček říkal, že bude socialismus s lidskou tváří. To nás tak pobláznili, v novinách to furt bylo, my jsme tak čekali, co bude. Ale spíš taková naděje. Ale nijak jinak se to moc neprojevalo. Ono, že by bylo třeba více zboží, jídla, to ne, kde by to vzali. Slibovali, že se bude moct cestovat i na Západ a tak.

Obrazová příloha

Pohled na město Hořovice v sedmdesátých letech

Ilustrace z městské kroniky

1. máj 1946 (průvod sociální demokracie kolem Červeného potoka)

Oslavy 1. máje 1955 (v popředí stavba hotelu)

Oslavy 1. máje 1957 na Palackého náměstí

Výročí Velké říjnové socialistické revoluce 1977

Brigáda na stavbě Víseckého náměstí 1950

Brigáda na sklizni řepy 1961 („Pod Obecňákem“)

Okresní spartakiáda v zámecké zahradě 1959

Cyklistický závod 1959 (Tyršova ulice)

Bruslení na zimním stadionu 1959

Lyžování „Pod Obecňákem“ 1965

Slavíkovo kvarteto

Rytmus

Ukázka fungování lístkového systému z roku 1951

Vyřizeno - alešit.
Dne 10.4.1951.

15. III. 1951
X-574

PT
Okresnímu národnímu výboru
v Hořovicích
(Kupivovací komisi)

Podepsaná žádá a vydání lístku na vejce pro své dvě děti Karla a Jarmilu, neboť matka a nikdy nechovala slepice. Slepici, která jí byla po své zemřelé matce, přejelo auto. Doufám, že žádost můj vyhoví a lístky na vejce mi budou vydány.

E. Procházková
Hořovice I. čp. 619.

Okresní národní výbor v Hořovicích
Zn X-574-P-1951-K V Hořovicích dne 13. března 1951.

Místní národní výbor
Hořovice.
Procházková Emilie, žádost o vydání lístku na vejce.
Příloha: 1.

Vyrozumíte výše jmenovanou žadatelku, že jelikož neprokázala Vašeho MNV dostatečným způsobem uhnutí slepice, nelze jí prominout dodání výukol vajec na rok 1951 ani vydání lístky na vejce pro její dvě děti.

Za referenta ONV:
[Signature]

Počty osob činných v zemědělství 1958 - 1959

Zhodnocení výsledků
soustavy osob trvale činných v zemědělských závodech jednotlivé hospodářských rolníků a členů JZD se společným obděláváním půdy k 1. únoru 1959 ve srovnání se soupisem k 1. únoru 1958

Velikostní skupina zemědělských závodů	Celkový počet osob trvale činných, zjištěný soupisem		Údaje ve sl. 2 jsou vyšší (+) nižší (-) než ve sl. 1	Odůvodnění přírůstku nebo úbytku osob trvale činných v zemědělství, zjištěných soupisem k 1. II. 1959
	k 1. II. 1958	k 1. II. 1959		
a	1	2	3	4
1. do 0,50 ha				
2. nad 0,50 do 2,00 ha	4	-	-4	
3. nad 2,00 do 5,00 ha	8	4	-4	
4. nad 5,00 do 10,00 ha	25	45	-20	
5. nad 10,00 do 15,00 ha	17	24	-13	
6. nad 15,00 ha				
Uhrnem (1-6)	54	13	-41	

Případně bližší zdůvodnění a další připomínky, uveďte na volném místě dole!

Zemědělci z osady na Tihavě dnem 1.1.1959 předány do Kotopek, 12 zemědělských závodů zapojeno do školního statku, některé závody při HTÚP zrušeny.

Souhlasy a neshlasy hořovických zemědělců s předáním pozemků z roku 1954

Z á p í s .

V případě uskutečnění hospodářsko-technické úpravy pozemků v Hořovicích počínaje hospodářským rokem 1954/1955 nehodlám předati své pozemky do socialistického sektoru, poněvadž chci nadále soukromě hospodářti.
Svoje rozhodnutí stvrzuji svým podpisem.

Hořovice, dne 3. května 1954.

Miroslav Lízal Hořovice č. 113.	Abraham Vítek č. 10.
Ignatín V. " 233.	Anna Pídelová
Michal " 44	Václav Karel
Michal Mikolaj 81	Janek Josef č. 324
Štěpán " 469	Proz Madunin 220
Anton " 143/II	Abel Josef 579
Miroslav " 51 I	Abel Josef 653
Fráček Josef 38 I	Božena Pajzák 45 I
Božena Soos 316 I	Janek " č. 185/II
Václavka Jos. 95 C	Matlona Dvořák č. 2
Václav Chludstina 377 I	Blážík V. č. 11
Josef Bělka 357 I	Vítězslava 7
Jiří Chludstina 22 I	Anna Vuk 36 III
Janek Josef 21 II	Jan Procházka 33 III
Josef Chludstina 13 II	Procházka Fr. 16 III
Josef Vokurka 107 II	Procházka Rudolf -7- III
Josef Frank 12 III	Jan Spousta 17 III
Anton 8 IV	Jelínková Anna 48
Michal " 34	Jan Kříž 21 III

Z á p í s .

V případě uskutečnění hospodářsko-technické úpravy pozemků v Hořovicích pro hospodářský rok 1954/1955 a další, nabízím všechny své pozemky do socialistického obhospodarování školnímu státnímu v Hořovicích, na kterých nemohu pracovat z důvodů nemoci, stáří atd.
Toto ujednání je nezávazné.

Hořovice, dne 3. května 1954.

2,25	David Laval č. 332	Anna
2,25	Chludstina stáří č. 337	Anna 8,83 ha
0,62	Kučerová Anna č. 359	I. Anna 0,62 ha
0,56	Spáčilová Maria č. 443	
1,14	Procházka Josef č. 117	Procházka 1,14 ha
9,52	Václav Chludstina stáří 76 r.	9,52
3,36	Anna Chludstina 60 r.	
5,12	Lucie Lipianová č. 220/III	3,30 ha
	Anna Chludstina 147	

Podivné hrdinství

Dnes často vidíme, jak mladíci, aby se stali hrdiny v očích svých krasavic, odívají své útlé tělo do úzkých trubek, kabát mají střížený „do flašky“, kolem krku vlaje pestře malovaná kravata, na hlavě se pyšní bujný „pařar“, který je čechrán zimním větrem. Nic takovému hrdinovi nevadí, že má přitom červený nos od mrazu, ramena zimou vtažena dopředu a proto se mu kulatí záda, která budou mít v pozdějších letech vliv na celé držení jeho těla.

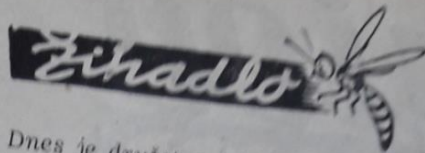
Než se objevili tihle tak zvaní „páskové“, bývalo u takových mladíků považováno za hrdinství vypít „tuplák“ piva jedním dechem bez pomoci jinak zdravých rukou jenom proto, že jej udrželi v zubech. Že si přitom kazili nejen zuby, ale i ledviny, to dnes všichni ti „hrdinové“ poznali. Poznají to nakonec i ti dnešní „páskové“.

Proč tohle všechno říkám?

To mě napadla taková myšlenka o pomyslném hrdinství, když jsem se do slechl o „hrdinství“ jednoho družstevníka z JZD Lhotka, jenž při výroční schůzi říkal družstevnicím: „Nebojte se, děvčata! Dokud já tu budu, tak se ve Lhotce v JZD stavět nebude!“

Nevím, zda družstevnice koukaly na „hrdinu“ se zaníceným okem. Dost možná, že si myslely, jaký je to „sekáč“. — Možná, že také ne. Třeba dobře poznaly, že takové hrdinství je falešné.

Vždyť dnešní dobré úspěchy lhoteckých družstevníků jsou opravdu docíleny obětavou a svědomitou prací, která však bráněním se dalšímu pokroku z pozicitu falešného hrdinství povede nakonec ke křivení páteře celého družstva.

Dnes je družstvo jak statný jnoch, ze kterého se však může stát předčasný stařec, a to jen proto, že nebude stačit s dechem ostatním družstvům, které se s takovým hrdinstvím vyrovnaly.

Zkušenosti tu nakonec máme. To si můžeme dokázat na příkladu JZD Březová, kde družstevníci před čtyřmi roky byli v čele našeho okresu v provádění scelení pozemků a stavby kravína. Čtyři roky však již mluví o stavbě vepřína a „hrdinstvím“ třeba jen předsedy revisní komise je stavba stále oddalována a výsledek je ten, že družstvo těžko plní úkoly ve vepřovém mase a o růstu výroby není zatím ani řeči.

Poznali to nakonec i družstevníci v Broumech, kteří při svém velmi dobrém rozmachu před třemi roky s oddalováním stavby kravína přešlapují za tu dobu jen na jednom místě.

To samé můžeme říci o JZD Všeradicce, kde ve falešném hrdinství uhýbají svodům dalších investic v družstvu a výsledek je ten, že hospodářské výsledky jsou po tři roky stále stejné.

Je pravdou, že ve Lhotce mají letos 24 Kčs na pracovní jednotku, ale pravda je také taková, že družstva, kde je tak dobrá prac. morálka jako ve Lhotce s využitím moderní techniky si vyplácejí 30 Kčs a i více. A o to tu jde.

Byli jste se lhotečtí družstevníci po dívat ve Vitince a líbilo se vám to tam a také jste řekli, tak jako oni, že to děkážete i vy.

Jenže — pozor na „hrdiny“!

Příloha: Pracovní listy pro ZŠ a SŠ

Pracovní list pro 2. stupeň ZŠ: Hořovice v letech 1945 - 1989

1) a) Rozhodněte, které z dvojice názvů hořovických ulic platil před rokem 1989. Správnou možnost zakroužkujte a připište, k čemu původní pojmenování odkazovalo.

Brigádnická ulice / Sládkova ulice

Spartakiádní / Ke stadionu

.....

.....

Júlia Fučíka / Palachova ulice

Pražská / Tankistů

.....

.....

Masarykova / Lidových milicí

Náměstí 40. výročí KSČ / Vísecké náměstí

.....

.....

Rudá / Západní

Choťkovská / Anýžova

.....

.....

b) K čemu odkazuje současný název ulice 9. května?

2) Určete, jaká událost je zobrazena na těchto fotografiích. Co o ní víte v obecném měřítku?

3) Z jakého roku mohou být tyto hořovické výsledky voleb do Národního shromáždění?

1. Komunistická strana Československa (1127 hlasů)
2. Československá strana národně socialistická (1010 hlasů)
3. Československá sociální demokracie (601 hlasů)
4. Československá strana lidová (427 hlasů)

4) Ve kterých zdrojích můžete hledat informace o historii města?

Pracovní list pro střední školu/gymnázium: **Hořovice minulého století**

- 1) a) Seřad'te následující fotografie podle data vzniku (od nejstarší po nejnovější).
b) Jaké události jsou na nich zobrazeny? Podle čeho tak soudíte?
c) Co víte o těchto událostech obecně? Víte, jak probíhaly přímo v Hořovicích?
d) Ve kterých zdrojích můžete najít informace o historii města?

- 2) Čím jsou z hlediska historie 20. století důležitá tato hořovická místa paměti?

(Bonusová otázka: č. p. 248, Smetanova ulice)

Stručná metodika k využití pracovních listů:

Pracovní listy je možné využít v hodině dějepisu po probrání tématu Československo ve 20. století. Navržené úkoly poslouží k ukotvení znalostí z československých dějin, navíc se vztahují přímo k místu žákova působiště, je tedy pravděpodobné, že takto představené historické události a fakta mohou být určitým způsobem pro žáky bližší a srozumitelnější.

Pracovní listy dále navrhuji použít pro práci ve dvojicích, případně menších skupinkách. Nad každým z úkolů by měli žáci nejprve popřemýšlet sami ve dvojici/skupince, poté by následovalo vyjadřování jejich názorů před celou třídou. Cílem navržených úkolů není striktně vyzkoušet žáky z jejich znalostí, ale naopak využít jejich nápady jako podklad ke společné diskuzi. Zvláště pak u přiložených fotografií je právě dialog, podle mého názoru, tou vhodnou formou.

Verze pro střední školu je postavena hlavně na rozklíčování dobových fotografií, k čemuž je potřeba hlubší znalost tématu a také schopnost tyto poznatky aplikovat na konkrétních příkladech. Naproti tomu verze pro ZŠ spočívá spíše v přemýšlení nad hotovými informacemi, u kterých však žáci opět musejí použít své obecné znalosti. Vložené fotografie jsou pak v tomto pracovním listu, domnívám se, lépe interpretovatelné.